VANDAAG

SPA/PDP samenwerking rond; DP naar oppositie p.2

Toerisme naar Antillen nam eind '90 toe ondanks Golfcrisis p.3

Protestgolf na salarisverhoging Statenleden p.5

Becker verliest van Agassi in Parijs p.8

'Monumenten waren in deplorabele toestand' p.9

WATHEY ...oppositie...

108STE JAARGANG — NO.: 129 ZATERDAG 8 JUNI 1991

AMIGOE

Preke

Wathey heeft er DP over in...

Historisch document

CARACAS - Een 'historisch' document is ondertekend, aldus verluidt in Caracas, door het coördinerend orgaan van de Colombiaanse guerrilla en de regering van Bogota. Met deze plechtige belofte wordt de weg gemaakt voor een bestand in de naaste toekomst, waarmee een einde zou komen aan dertig jaar guerrillastrijd en politiek geweld waarbij duizenden doden zijn gevallen. De plechtige toezegging houdt 'tien actiepunten voor de vrede ' in. Ondermeer een actiepunt de toezegging om men de mogelijkheid bestudeert om een formule te vinden voor een staakt het vuren en van de vijandelijkheden in het algemeen. Aan het overleg namen deel guerrillagroepen als FARC ELN en EPL evenals gedelegeerden van de Colombiaanse regering. Bij de foto: Alfonso Cano zet zijn handtekening onder het document. Hij is de tweede man binnen de Gewapende revolutionaire strijdkrachten van Colombia (FARC), de oudste guerrillabeweging van Colombia welke vooral op het platteland actief was en daar ook steun ondervond van de basis.

ACTIES VAN DE BAAN IN ALGERIJE

Fundamentalistisch FIS bereikt akkoord met regering

Nog dit jaar verkiezing parlement en president

ALGIERS - De leiders van het Algerijnse Islamitisch reddingsfront (FIS) hebben vrijdag als eersten bekendgemaakt dat er afgelopen donderdag met de regeringspartij FLN een akkoord is bereikt over het houden van parlements- en presidentsverkiezingen voor het einde van het jaar. Aanvankelijk sprak de secretaris van het FLN, Abdulhamid Mehri, de mededeling onmiddellijk tegen door te stellen dat er alleen een akkoord was bereikt met het FIS over de "opdracht" die president Chadli Benjedid aan de nieuwe premier Sid Ahmed Ghozali heeft gegeven. Ghozali maakte later zelf bekend dat de uitgestelde parlementsverkiezingen voor het einde van het jaar zullen plaatsvinden en dat gescheiden daarvan omstreeks dezelfde tijd presidentsverkiezingen gehouden zullen worden.

Woensdag riep president Chadli Benjedid de staat van beleg uit voor een periode van vier maanden en stelde hij de parlementsverkiezingen van 27 juni tot onbepaalde datum uit. Dit na gevechten tussen aanhangers van het FIS en de Nationale garde en politie, waarbij volgens het FIS minstens 26 doden zijn gevallen. Het FIS had een staking en betogingen georganiseerd tegen het huidige kiesstelsel dat geen evenredige vertegenwoordiging kent en tegen het feit dat er niet tegelijk met de parlementsverkiezingen gestemd zou worden voor een nieuwe president. Chadli is een ex-kolonel van het FLN die door de partij tot president is gekozen.

"Ik breng U het nieuws dat een akkoord bereikt is tussen ons en het FLN", zei FIS-leider Abassi mAdani tegen duizenden Moslems, die onder het waakzame oog van veiligheidstroepen en het leger bijeen waren in een moskee in de arbeiderswijk Bab El-Oued, vlakbij het oude centrum van de stad.

Ali Belhadj, de vice-voorzitter van het FIS, vertelde de FIS-aanhangers dat het nu afgelopen moest zijn met de algemene staking die het FIS eind mei uitriep. "Jullie moeten weer aan het werk" vertelde hij de mensen in tranen. "Na de jongste onderhandelingen waarbij we een overwinning voor alle Moslems in Algerije hebben gewonnen, zullen er over zes maanden parlementaire en presidentiele verkiezingen zijn", zei hij. Verdere details van het pact zou het FIS later bekendmaken. Voorlopig moeten er "geen betogingen of iets van dien aard" worden gehouden, waarschuwde Madani.

Donderdagavond ging premier Ghozali om de tafel zitten met vertegenwoordigers van vijf oppositiepartijen voor de vorming van een nieuwe regering. Nog onduidelijk is of politici van het FIS en de andere oppositiepartijen aan de regering zullen deelnemen of er alleen hun mening over mogen geven.

Bij de onderhandelingen met Ghozali was behalve het FIS ook Jaballah Abdullah van het veel kleinere Islamistische partijtje En-Nahdha aanwezig, volgens eigen zeggen. Ghozali werd geflankeerd door persoonlijke adviseurs van de president, zei Abdullah. Het FIS heeft voor de verkiezingsstrijd een coalitie met andere religieuze partijen afgewezen.

Chadli werd in 1988 voor de derde keer tot president gekozen, als enige kandidaat van de enige partij, voor een nieuw mandaat van vijf jaar. Toen het FIS vorig jaar zijn overwinning bij de gemeenteraadsverkiezingen behaalde, drong Madani niet meteen aan op presidentsverkiezingen, wel op vervroegde parlements-verkiezingen. Het laatste, geheel uit FLN-leden gekozen parlement, werd in 1987 voor een termijn van vijf jaar gekozen.

Poging tot staatsgreep in Lesotho

JOHANNESBURG - Een poging tot staatsgreep is vrijdag verijdeld in Lesotho. Dit heeft het Zuidafrikaanse persbureau SAPA zaterdag gemeld onder aanhaling van de radio van Lesotho.

Achttien hogere officieren zijn gearresteerd nadat ze geprobeerd hadden andere officieren te arresteren in het kleine koninkrijk dat geheel wordt ingesloten door Zuid-Afrika. Een staatsgreep zonder bloedvergieten had zich op 30 april voltrokken, toen kolonel Elias Ramaema generaal Mesting Lekhanya als 'sterke man' van Lesotho terzijde schoof. Er is de laatste tijd ook sprake van onrust tussen burgers in Lesotho. Tussen 19 tot 25 mei braken tegen Aziaten gerichte rellen uit in de hoofdstad Maseru.

Massaal in gebed

■ *ALGIERS - Aanhangers van het fundamentalistische Islamitische Reddingsfront gingen massaal in gebed in het Bab El Qued-gebied in de hoofdstad Algiers. Dit ondanks de staat van beleg welke al drie dagen van kracht is in Algerije.*

POLITIE EN O.M. VERBOLGEN

Hof laat verdachte wegens familieomstandigheden dagje gaan

Kopstuk van Surinaamse drugsbende neemt benen in Rotterdam

ROTTERDAM - Een kopstuk van een Surinaamse drugsbende is sinds donderdagavond voortvluchtig. De voorlopige hechtenis van W.E.S. uit Rotterdam was door het gerechtshof in Den Haag voor een dag geschorst wegens familieomstandigheden. S, die in april door hetzelfde gerechtshof in hoger beroep is veroordeeld tot twaalf jaar cel wegens drugshandel vanuit Suriname, had zich 's avonds voor zes uur moeten melden in het huis van bewaring De Schie in Rotterdam.

Een woordvoerder van de Rotterdamse politie heeft de verdwijning van S. vrijdagavond desgevraagd bevestigd. Volgens hem is binnen het korps uiterst verbolgen gereageerd op de verdwijning van deze man. De Narcoticabrigade in de Maasstad heeft in 1989 en 1990 het onderzoek geleid naar de Surinaamse drugsbende. Deze afdeling vindt het onbegrijpelijk dat S, die als vluchtgevaarlijk wordt beschouwd, van het hof de gelegenheid heeft gekregen om te ontsnappen, aldus de woordvoerder.

GETIPT

Advocaat-generaal mr. F. de Groot was eerder al "voorzichtig" gewaarschuwd voor een mogelijke vluchtpoging door S. Tijdens de behandeling in hoger beroep bracht de aanklager namelijk naar voren dat hij was "getipt" door de politie in Suriname. De advocate van S, mr. I. Weski uit Rotterdam, zou bij de autoriteiten in Paramaribo hebben nagevraagd wat haar client te wachten zou staan als hij plotseling in Suriname zou opduiken. Mr. Weski was vrijdag niet bereikbaar voor commentaar op de verdwijning van S.

Volgens de Rotterdamse Narcoticabrigade nam het hof een te groot risico door S. voor een dag zonder bewaking op vrije voeten te stellen. In deze drugszaak is eerder al de Amsterdammer D, eveneens een hoofdverdachte, na schorsing van zijn voorlopige hechtenis spoorloos verdwenen.

OMKOPING

De Rotterdammer S is schuldig bevonden aan de invoer van grote partijen cocaïne vanuit Suriname naar Nederland. Hij was eind 1989 betrokken bij de invoer van een partij van 244 kilo cocaïne, die vanuit Paramaribo was verscheept naar Rotterdam. In juni 1990 was hij met vier andere verdachten, onder wie D, betrokken bij de smokkel via Schiphol van een partij van 187 kilo. S en D hadden op Schiphol een douaneambtenaar omgekocht om de partij door de controle te kunnen loodsen.

S was eerder al in november 1990 door de rechtbank in Rotterdam veroordeeld tot een gevangenisstraf van tien jaar. In hoger beroep luidde het vonnis echter twaalf jaar. Tegen de straf is S in cassatie gegaan bij de Hoge Raad.

Het Openbaar Ministerie werd in hoger beroep vertegenwoordigd door advocaat-generaal mr. F. de Groot. Ook de aanklager is "allerminst gelukkig" met de situatie omtrent de verdwijning van S. Dit heeft zijn woordvoerder vrijdagavond desgevraagd meegedeeld. Volgens hem heeft de advocaat-generaal aan de raadkamer, die over het beroep tot schorsing heeft beslist, een negatief advies gegeven.

De raadkamer besliste echter anders. Het was al het derde de schorsingsverzoek van S. De raadkamer gaf de eerste keer toestemming, de tweede keer, tijdens de behandeling in hoger beroep, wees de raadkamer het verzoek af. In alle gevallen werden door S familieomstandigheden aangevoerd.

De woordvoerder van mr. De groot kon niet bevestigen of S zonder bewaking naar buiten is gegaan.

NAVO

KOPENHAGEN - De NAVO zal een topconferentie houden in Rome op 7 en 8 november om haar militaire en politieke toekomst vast te leggen. Dit is vrijdag afgesproken op de raad van ministers van Buitenlandse zaken van de NAVO in Kopenhagen.

Regering in Gabon opgestapt

LIBREVILLE - De president van Gabon, Omar Bongo, heeft vrijdagavond via radio en tv gezegd dat de regering van premier Casimir Oye Mba zijn ontslag heeft ingediend. Bongo heeft de nieuwe premier gevraagd bij de samenstelling van een nieuw kabinet rekening te houden met "alle politieke stromingen om te komen tot de vorming van een regering die kan rekenen op brede steun".

Treinpassagiers in slaap verrast:

Tientallen doden bij ramp Pakistan

KARACHI - Bij een botsing zaterdagmorgen tussen een passagiers- en een goederentrein in het zuiden van Pakistan zijn ten minste honderd mensen omgekomen en liepen 250 mensen verwondingen op. Dat heeft een woordvoerder van de Pakistaanse spoorwegen bekendgemaakt.

De Pakistaanse politie bevestigde het ongeval, maar kon nog geen mededelingen doen over de oorzaak van het ongeluk of het precieze aantal slachtoffers. Dokters in een nabijgelegen ziekenhuis zeiden dat ambulances veel doden en gewonden aanvoerden. "De doden en gewonden liggen op vloeren. We hebben niet genoeg bedden", zei een arts.

De botsing gebeurde 's morgens op een kruising van spoorwegen nabij de stad Ghotki, 320 kilometer ten noorden van de stad Karachi, in de zuidelijk provincie Sind, aldus de woordvoerder. Een sneltrein die op weg was naar de stad Rawalpindi botste daarbij op een stilstaande goederentrein.

"De meest treinpassagiers sliepen op het moment van de botsing. "De gewonden riepen om hulp in het donker, maar er was weinig publiek aanwezig op het kleine spoorwegstation bij Rohri", verklaarde een spoorwegwoordvoerder op de plaats van de botsing. Bijna alle slaapwagons ontspoorden door de klap, die vijf kilometer verderop te horen was, zei hij.

Een Pakistaanse hulporganisatie kondigde aan dat het een vliegtuig en zeker honderd ambulances zou sturen naar de plaats van de botsing. "Het dodental kan nog wel stijgen tot boven de driehonderd maar we weten op dit moment nog weinig", zei de directeur van de organisatie.

Hittegolf treft India en Pakistan:

Zeker zeventig mensen omgekomen

NEW DELHI - Een hittegolf heeft in India en Pakistan aan meer dan zeventig mensen het leven gekost. In beide landen steeg het kwik de afgelopen dagen tot boven de vijftig graden, zo meldde het Indiase persbureau UNI vrijdag.

In India zijn met name de westelijke provincies Rajasthan en Gujarat getroffen. Gedurende de afgelopen week zijn in beide provincies zeker 21 mensen onder de hitte bezweken. In Pakistan lijdt vooral de zuidelijke provincie Sind onder hoge temperaturen. Tenminste vijftig mensen stierven afgelopen week als gevolg van de hittegolf. Artsen lieten weten dat de ondraaglijke warmte bij honderden burgers een hartaanval heeft veroorzaakt.

Het oostelijk deel van de Pakistaanse provincie kende de hoogste temperaturen. De thermometer in Chor gaf vrijdag 52 graden Celsius aan. De hoogste temperatuur ooit in Pakistan werd in 1919 gemeten in Rawalpindi. Het kwik liep toen op tot 53 graden. Meteorologen verwachten dat de hittegolf nog zeker twee dagen zal aanhouden.

Ondertussen komt in het uiterste zuidwesten van India de regen met bakken uit de hemel. In de provincie Kerala kwamen tot vrijdag zeker twintig mensen om het leven nadat de moessonregens hun hutten wegspoelden. De regenval veroorzaakte tevens aardverschuivingen en overstromingen. Ooggetuigen verklaarden dat de landbouw in het getroffen gebied ernstig is getroffen.

Russen weg uit Hongarije

BUDAPEST - Het laatste militaire konvooi met Sovjetmaterieel vertrekt volgende week uit Hongarije, op 29 juni gevolgd door de laatste Sovjetsoldaat.

Dat heeft de Hongaarse staatssecretaris van Defensie, Antal Annus, vrijdag bekendgemaakt. Moskou verzekerde Hongarije in maart dat het voor 1 juli al zijn troepen zou hebben teruggetrokken. Beide landen waren die tijdslimiet in maart 1990 bij ondertekening van het Sovjet-Hongaarse verdrag overeengekomen. Gedurende de Koude oorlog waren ongeveer vijftigduizend Sovjetmilitairen in Hongarije gestationeerd.

"St. Maarten blijft in koninkrijk"

SPA/PDP-samenwerking een feit

PHILIPSBURG/WILLEMSTAD — De twee oppositiepartijen op St Maarten, PDP (Progressive Democratic Party) en SPA (St. Maarten Patriotic Alliance), hebben vrijdag een samenwerkingsakkoord gesloten. Deze partijen gaan het Bestuurscollege samenstellen. De coalitie, de eerste in de geschiedenis van het eiland, steunt op een meerderheid van zes van de negen zetels in de eilandsraad. In een document met de 'higlights' van het bestuursprogramma wordt onder andere gesteld dat St. Maarten deel zal blijven uitmaken van het koninkrijk, zij het dat de decentralisatie wordt voortgezet. Maximale financiële autonomie is een ander punt dat genoemd wordt, evnals het maken van een economisch master plan. Verder komt er een beleidsplan ten aanzien van het milieu. Een huisvestingscommissie zal ervoor moeten zorgen dat het kopen of huren van een woning gemakkelijker wordt. De Amigoe berichtte reeds dat waarschijnlijk beide partijen 2 gedeputeerden zullen afvaardigen. Namens de SPA wordt dat naar alle waarschijnlijk Vance James Jr. De ondertekening van het akkoo rd werd 'live' door de tv uitgezonden.

De samenwerking tussen SPA en PDP betekent dat de Democratische Partij (DP) onder leiding van Claude Wathey voor het eerst na veertig jaar in de oppositie is gedrongen.

NEDERLAAG

Bij de verkiezingen voor een nieuw eilandsbestuur op 12 april leed de partij van Wathey voor het eerst een nederlaag, al behaalde Wathey de meeste persoonlijk stemmen (2000). De SPA (voorheen de SPM), al langer dan tien jaar in de oppositie, behaalde toen vier zetels. De democraten drie en de PDP -een partij van vooral ex-DP-ers - twee.

Het duurde acht weken eer de samenwerking tussen SPA en PDP werd beklonken. Diverse bronnen meldden dat dit verband hield met het feit dat Wathey "alles wat mogelijk is" heeft gedaan om aan de macht te blijven.

De doorbraak kwam donderdag toen 90 procent van de PDP-partijofficials zich uitsprak voor samenwerking met de SPA.

HISTORISCH

Bij de ondertekening van het samenwerkingsakkoord sprak SPA-leider Vance James van een "historisch moment". James zei dat de coalitie "een zeer moeilijk tijdperk" ingaat. "Er is een fors begrotingstekort, onze economie gaat achteruit door de teruggang van het toerisme en het eiland staat bloot aan de groeiende criminaliteit en de ellende van de drugs," zei James.

Hij deed een beroep op de Nederlandse regering "alle formaliteiten te vergeten en te helpen met financiële hulp en technische bijstand om het eiland op het goede spoor te krijgen".

WRAAK

PDP-leider Millicent de Weever beloofde dat de nieuwe coalitie "de hele bevolking van St. Maarten" zal dienen en bereid is samen te werken met allen, die het belang van het eiland voor ogen hebben. Ze zei dat de tijd momenteel niet rijp is voor 'wraak', verder zou niemand moeten opgaan in het eigen succes, aldus De Weever die tot voor kort de sterke vrouw van Wathey's partij was. De problemen van St Maarten, vervolgde ze, moeten gehoord worden in Willemstad en Den Haag. Ze beloofde dat de nieuwe regering rekening zal houden met de belangen van alle groeperingen. Ze had een speciaal woordje voor de zakengemeenschap: wat goed is voor de handel is goed voor St. Maarten. Mocht men klachten of suggesties hebben, dan moet men vooral bij de overheid aankloppen - in goede èn slechte tijden, aldus De Weever gisteren bij de ondertekening.

MASTERPLAN

In het 4 pagina's tellend concept-bestuursprogramma wordt melding gemaakt van financieel management en het voornemen van de partijen het accounting system te moderniseren. Een adhoc commissie wordt geinstalleerd om een rapport samen te stellen rond de financiële situatie van het eiland. Voor het opstellen van het economisch masterplan zullen sociale partners worden benaderd. Verder wordt er een ontwikkelingsbank opgericht bedoeld om kleine zakenmensen financiële en technische hulp te bieden.

MILIEU

Voor bescherming van het milieu zal een coastal management authority in het leven worden geroepen, terwijl ook veel nadruk wordt gelegd op 'law & order' en het behoud daarvan opdat de burgers en hun bezittingen veilig gesteld worden. Beide partijen erkennen dat de rappe economische groei gepaard is gegaan met criminaliteit, drugsmisbruik en handel, geld witwaspraktijken en andere activiteiten. Om het drugsprobleem aan te pakken zal de nadruk worden gelegd op educatie, het verbod op drugs, wettelijke stappen en rehabilitatie. Er komt op het gebied van ruimtelijke ordening nieuwe wetgeving. Ook zal een adviesraad iedereen moeten presenteren inzake onderwijsaangelegenheden. Beloofd wordt verder dat er een algemeen pensioenplan komt voor alle werknemers, evenals opvangcentra voor vrouwen en kinderen die mishandeld worden.

Er komt ook een nieuwe kieswet, terwijl verdere uitwerking van de samenwerking met de Franse kant van het eiland wordt voorgesteld. Een gestructureerd samenwerkingsplan zou door Den Haag en Parijs aangegaan moeten worden.

PREVENTIE

Om een gezond arbeidsklimaat te creëren moeten er voldoende banen zijn, evenals on the job training en veiligheid op het werk. Verder moeten de lonen behoorlijk zijn, vinden de SPA en de PDP. Als laatste punt wordt volksgezondheid genoemd: de ouden van dagen verdienen de aandacht; op het gebied van drugs en bedrijfsongevallen moet preventief opgetreden worden. De partijen willen verder een onafhankelijke verzekeringsbank.

James Brown-concert op Pay per view

WILLEMSTAD — 'Living in America' is de titel van een live concert van de beroemde Amerikaanse pop en r&b-zanger James Brown dat op maandag 10 juni via pay per view op TDS op Curacao gezien kan worden. Het concert kan rekenen op enkele beroemde gasten zoals M.C. Hammer, Quincy Jones en tv-acteur bekend om de Jeffersons Sherman Hemsley. Het concert, dat om 9 uur ' s avonds (eastern time) begint, duurt ruim 2 uur.

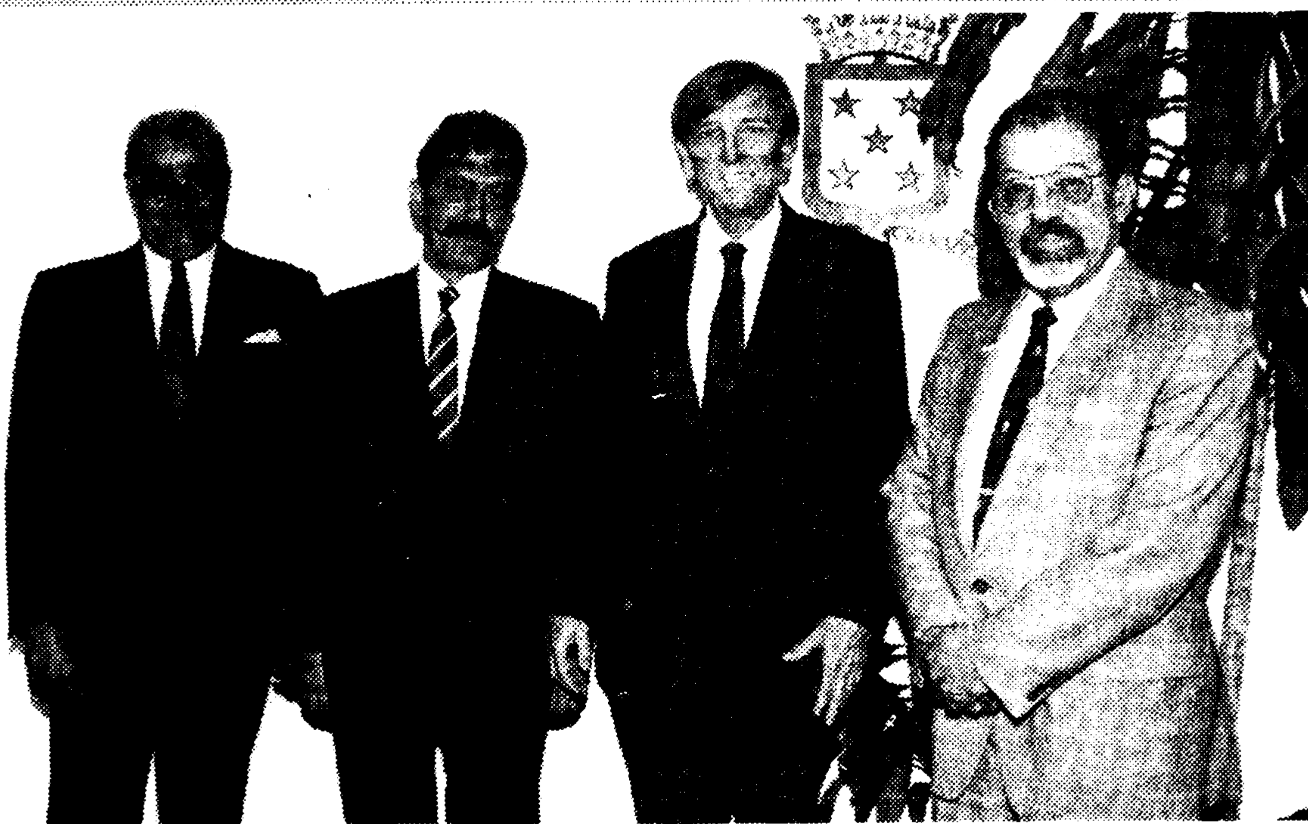
Met 'Livng in America' maakt deze 'godfather of soul' een comeback na enige tijd in de gevangenis te hebben doorgebracht. Het concert wordt gehouden in het Wiltern Theatre in Hollywood, Californië. Het wordt het eerste live conert van Brown sinds 1988.

TV-kijkers op Curacao die op TDS geabonneerd zijn kunnen ook van het concert genieten. Voor degenen die vóór 10 juni betalen geldt een tarief van 14.95 gulden; op de tiende zelf bedraagt het tarief 21.95. TDS zal op 8 en 9 juni een promo tape vertonen op het pay per view kanaal.

De meeste klanten kunnen dan het pay per view-kanaal ontvangen op nummer 77. Slechts de klanten die CNN op kanaal 7 ontvangen en geen TBS hebben kunnen pay per view op 78 ontvangen. Het is mogelijk om telefonisch reseveringen te doen via 612666 van 10 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds. Meer info is te krijgen bij TDS (612666/616218).

James Brown draait al veel jaren mee. Zijn eerste hit behaalde hij in 1956 met de single 'Please please please' Hij heeft twee Grammy awards gewonnen en is lid van de rock & roll hall of fame. In totaal verkocht Brown meer dan 50 miljoen platen en had hij - met uitzondering van Elvis Presley - meer hits op de hitparade dan welke andere artiest ook. 'Sex machine' is een van de meest bekende hits.

Filiaal Duncan Franz & Partners

■ *WILLEMSTAD / DEN HAAG — Recentelijk werd op Curaçao een filiaal van de Nederlandse Makelaardij Duncan Fransz & Partners in het ITC geopend.*

Het kantoor op Curacao staat onder leiding van Frans Beyerbergen van Henegouwen. Vorige week hebben de eigenaar en directeur in Nederland, H. Fransz, en zijn vertegenwoordiger op Curaçao, Frans Beyerbergen van Henegouwen, een beleefdheidsbezoek gebracht aan het Antillenhuis, waar zij een bespreking hadden met gevolmachtigde minister Edsel Jesurun.

Uitvoerig werd gesproken over de toekomstmogelijkheden in vastgoed op Curaçao en de groeiende interesse voor de Antillen in Nederland.

Dubbelganger Michael Jackson naar Curaçao

WILLEMSTAD — Roy Mahabier, een Nederlands/Surinaamse dubbelganger van Micheal Jackson, komt over drie weken naar Curaçao om op te treden in onder meer het Seaquarium. Cinprone NV, een bedrijf dat op cultureel gebied uitwisselingen doet, haalt de dubbelganger naar het eiland.

Mahabier gebruikt dezelfde liedjes als Micheal Jackson en heeft twee singles uitgebracht, aldus Cinprone. De dubbelganger komt voor het eerst naar de Antillen. In Europa, zegt het bedrijf, geniet hij grote bekendheid. Mahabier is 27 jaar en heeft al in diverse landen opgetreden.

■ *WILLEMSTAD — Een drietal taxi-chauffeurs die een training volgen van het Curaçao Tourism Development Bureau, is in de prijzen gevallen bij een loting. De heren Sling (taxi 200), Alberto (taxi 73) en Jimènez (taxi 17) wonnen de prijs beschikbaar gesteld door American Express.*

Eerste tbs-patiënt begeleid op Antillen

WILLEMSTAD — Voor het eerst in de Antilliaanse geschiedenis, wordt er op Curaçao een ter beschikking van de regering gestelde (tbs) patiënt begeleid. De persoon die in Nederland werd veroordeeld, verblijft sinds kort in de Capriles-kliniek.

De betreffende persoon pleegde meerdere delicten in Nederland en kreeg daarvoor tbs opgelegd, omdat hij ontoerekeningsvatbaar werd geacht.

Huub van Gerwen, zijn maatschappelijk werker, concludeerde echter al snel dat de Curaçaoenaar zich isoleerde van de rest van de patiënten, omdat hij de Nederlandse taal niet goed machtig is en zich niet kan aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Het beste zou volgens Gerwen zijn hem over te plaatsen naar zijn geboorteland.

Omdat de Antillen oplegging van tbs niet kennen is gekozen voor een experiment. De patiënt is geplaatst in de Capriles-kliniek, maar naar alle verwachting kan hij in de toekomst worden teruggeplaatst in de maatschappij om onder begeleiding van zijn familie te resocialiseren.

Gerwen is met de patiënt meegereisd voor de eerste week. De reclassering en de maatschappelijk werkers op Curaçao moeten nu de taken overnemen.

Raad van gehandicapten viert koperen jubileum

WILLEMSTAD —De Raad voor mensen met een handicap bestaat vandaag (zaterdag) twaalfeneenhalf jaar. Dit koperen jubileum is 's ochtends in eigen kring gevierd met een sociaal evenement in het Princess Beach Hotel.

De doelstelling van de [...] nisatie is het bevorderen [...] de rehabilitatie van de ge[...] dicapten op Curaçao [...] wordt gedaan op tal [...] manieren.

De raad maakt zich [...] voorbeeld sterk voor de ge[...] dicapten door het stim[...] van belangstelling en [...] dacht van de overheid [...] het publiek. Zo is de or[...] satie behulpzaam bij [...] opstellen van een progr[...] voor een totaalbeleid ten [...] zien van de noden [...] behoeften van geh[...] capten.

Ook wordt bevorder[...] er wettelijke regeling[...] stand komen op het g[...] van rehabilitatie van ge[...] dicapten.

Verschillende speci[...] organisaties, voor a[...] visueel, lichamelijk of ge[...] lijk gehandicapten zijn [...] gesloten bij de raad.

Modern nieuw ziekenhuis St. Maarten officieel open

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Rond de klok van zes uur gistermiddag, knipte gedeputeerde van volksgezondheid Valerie Gitterson-Pantophlet het blauwe lint door waarmee de officiële opening van het Sint Maarten Medical Center (SMMC) een feit was. Al in 1974 waren de eerste plannen voor dit ziekenhuis gesmeed.

Sint Maarten heeft dus lang op dit goed geoutilleerde, moderne hospitaal moeten wachten. Het in klaverbladvorm gebouwde SMMC werd ontworpen door architect Aubrey Ng. Hij koos voor de 'tropische benadering'. SMMC werd 'luchtig gebouwd' zodat er een natuurlijk ventilatie mogelijk werd. Het nieuwe ziekenhuis vervangt het sterk verouderde en te klein bevonden St. Rose Hospital dat nu wordt omgebouwd tot een verpleeg- en bejaardentehuis.

Valerie Gitterson viel eveneens de eer te beurt om de eerste steenlegging te leggen voor het aangrenzende woningencomplex waar elf verpleegkundigen gehuisvest kunnen worden. Namens de landsregering was bij de opening van het SMMC minister van volksgezondheid Stanley Inderson aanwezig. Eerste minister Maria Liberia-Peters kon door onvoorziene omstandigheden niet voor deze gelegenheid naar St. Maarten afreizen.

Het SMMC is betaald met Nederlandse ontwikkelingshulp. Tezamen met het woningencomplex is een bedrag van 18 miljoen gulden uitgetrokken. De vertegenwoordiger voor Nederland voor ontwikkelingssamenwerking, drs. Manus van Diemen, roerde in zijn toespraak het nijpende probleem van de illegalen van St. Maarten aan. "Sommigen beweren dat vijftig procent van de bevolking uit illegalen bestaat. Ook zij kunnen een beroep doen op medische bijstand", aldus Van Diemen. "Aan deze medische vraag van illegalen moet het SMMC voldoen met als gevolg dat zij een ernstige aanslag kunnen gaan plegen op het ziekenhuisbudget", zo zei hij.

Mr. Victor Henriquez, voorzitter van de Stichting SMMC wees op de problemen die hij heeft met het werven van buitenlands personeel. "Hoewel 95 procent St. Maartenaar is, hebben we toch een aantal mensen van buiten nodig", aldus Henriquez. "De mensen willen wel graag komen, maar een werkvergunning is heel moeizaam te verkrijgen."

Het SMMC heeft ruim honderd personeelsleden in dienst en beschikt over 62 bedden. Die capaciteit kan worden uitgebreid tot honderd als het nodig is. Waren voorheen de medische capaciteiten verspreid over het eiland; in het SMMC zijn diverse diensten gecentraliseerd. Een aantal specialisten houdt er spreekuur, er is een polikliniek en men is bezig met het opzetten van een eigen apotheek. Henriquez vat de nieuwe medische voorzieningen op St. Maarten samen als 'together we care'.

Busje bekogeld

WILLEMSTAD — [...] stenen en eieren bekog[...] een 16-jarige jongen sa[...] met vier vrienden gist[...] een ABC-bus. De politie h[...] alleen de jongen op ku[...] pakken; zijn vrienden na[...] de benen. Na een str[...] onderhouding werd hij [...] zijn ouders overgeleverd.

Eet gezond, leef gezond

WILLEMSTAD — Voor [...] bewoners van Santa R[...] wordt op 12 juni een le[...] gehouden over gezond e[...] en gezond leven, "ieder [...] kan het, als we maar will[...] George Benjamin Curi[...] degene die het woord [...] voeren over dit onderwe[...]

Tevens is er gelegen[...] om in groepjes deel te ne[...] aan een cursus lichaams[...] zorging. Entree is gratis. [...] u wilt, voel u fit, ver[...] gewicht, kleed u goed en [...] een goede vakantie zon[...] zorgen", zo meldt de orga[...] satie. Belangstellenden [...] kunnen om half acht 's woe[...] dagavond terecht in wijkce[...] trum Santa Rosa.

Onderzoek naar illegale verkoop van Polar bier

WILLEMSTAD — De uane heeft vanaf gister-ddag twee ambtenaren chikbaar gesteld om een ndig onderzoek te doen ar de illegale verkoop van lar bier. Volgens ichten zou er sinds kort r van dat merk op de rkt zijn zonder de ver-hte opdruk 'imported', het-n betekent dat er door de ale agent heffing en ijnzen zijn betaald.

Er zou sprake zijn van een ntainer die via de Free ne op de markt zou zijn omen, maar volgens de uane is dat helemaal onmo-ijk, omdat daar helemaal n Polar mag worden opgeslagen.

Volgens het hoofd van de douane Calmero bestaat er ook een kans dat het bier via de Venezolaanse barkjes wordt binnengebracht. Per week komen er plus minus achttien barkjes de Curaçaose haven binnen. Zitten daar acht man aan boord van één boot, dan is het toegestaan dat zij twee of drie kratten meenemen voor eigen gebruik. Het is heel goed mogelijk dat een deel daarvan terecht komt in de lokale handel.

Binnenkort maakt de douane bekend hoe de resultaten van het onderzoek zijn uitgevallen.

Mr Goede nieuwe voorzitter Juristen vereniging

WILLEMSTAD — Mr. A. Goede is de nieuwe voorzitter geworden van de Antilliaanse Juristen Vereniging. Hij vervangt mr. D. Chemally. Tijdens de algemene ledenvergadering gehouden op 31 mei jl. traden als bestuurslid van de Antilliaanse Juristen Vereniging af mr. E. van der Poel en mr. E.L. Joubert. In hun plaats werden gekozen mr. A. de Groot-Martijn en mr. R.J. Huyzen, tevens werd in het bestuur gekozen mr. F. Stüger.

Het bestuur bestaat verder uit mr. R. Lieuw-Van Gorp (vice-voorzitter), mr. M. Gorsira (secretaris) en mr. Th. de Man (penningmeester). Mr. Theo de Man luisterde de vergadering op met een lezing over de fringe benefits-regeling en de penshonado-wetgeving.

Samenwerking IPK en Feffyk

WILLEMSTAD — *Het Feffyk en Inisiativa Partikular Kòrsou (I.P.K.) gaan over tot verregaande samenwerking voor de komende vijf jaar. Beide partijen hebben deze week daarvoor hun handtekeningen gezet. De samenwerking betreft diverse educatie- en vormingsprojecten. Ook zullen de organisaties gebruik maken van dezelfde computer- en andere faciliteiten, waarvan het I.P.K. overigens de beheerder is. Het Feffyk is verantwoordelijk voor de uitvoering van cursussen. Op de foto het moment van ondertekening.*

Grootscheepse mariniersoefening Caribbean Fury

WILLEMSTAD —Van zondagavond tot en met dinsdagmorgen zal op Curaçao de grootscheepse mariniersoefening Caribbean Fury plaatsvinden. Aan de oefening zullen in totaal zo'n duizend militairen deelnemen, waaronder een groot aantal Britten van het landingsschip HMS Fearless.

Het Britse marineschip, dat op 5 juni de haven van Willemstad binnenvoer, zal als uitvalsbasis dienen voor de driehonderdvijftig mariniers die het eiland op de 'oranje partij' zullen proberen te veroveren. De 'oranje partij' bestaat uit militairen van de Arubaanse en Antilliaanse Militie, aangevuld met een peleton Nederlandse mariniers.

Vooral het gebied westelijk van Willemstad zal het toneel vormen voor de slag. Zondagavond zal de aanvallende partij proberen te landen bij de Michielsbaai, terwijl tegelijkertijd helikopters zullen landen op de Hatovlakte. De Blauwbaai zal zondagavond een tafereel worden van af en aan varende landingsboten. Volgens plan zullen de aanvallers via de Bullenbaai en Soto doorstoten naar Westpunt. Dinsdagmorgen zal dan nabij Westpunt het slotoffensief plaatsvinden.

'Big' waren de dames zeker, 'beautiful' is een kwestie van smaak...

raad van commissarissen: Donald Bakhuis vervangt Elmer Joubert bij Ennia

WILLEMSTAD — Tijdens een druk bezochte jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van Ennia Caribe nv — 88.65 procent van de aandelen vertegenwoordigd — maakte de raad van commissarissen bekend dat er enkele wijzigingen zullen plaatsvinden in de samenstelling van de leden van deze raad. Donald Bakhuis is nieuwe president-commissaris van de verzekeringsmaatschappij geworden.

Elmer Joubert, thans nog voorzitter van de raad van commissarissen deelde de vergadering mede dat hij per 1 augustus zal aftreden, nadat hij reeds vanaf de oprichting van Ennia Caribe nv — ruim acht jaar geleden — de functie van president-commissaris heeft bekleed. Hij zal zich volledig gaan wijden aan zijn nieuwe dagtaak bij UNA. Hij werd bij acclamatie vervangen door Donald Bakhuis R.A., die reeds geruime tijd als adviseur aan de raad van commissaris is verbonden. Overeenkomstig de statuten van de vennootschap werd Bakhuis vervolgens door de overige leden van de raad met ingang van 1 augustus met het voorzitterschap belast.

Andere wijzigingen in de samenstelling van de leden van de raad zijn dat in plaats van de twee vertegenwoordigers van de grootaandeelhouders Aegon nv, te weten H. van Wijk en H. Visscher, L. Berndsen (lid van de raad van bestuur van Aegon nv) en W. Foster (executive vice-president van Aegon USA Holding Inc.), zullen toetreden. Beiden kunnen bogen op een jarenlange ervaring in het verzekeringswezen.

Ook de behandeling van de overige onderwerpen op de agenda, met name de goedkeuring van de jaarresultaten en het geven van een bestemming aan de winst kon het goedkeuren wegdragen van de vergadering. Zoals in een eerder persbericht door de directie en de raad van commissarissen is bekendgemaakt, heeft Ennia Caribe nv ook in 1990 een gunstig jaar gehad. De nettowinst is met ruim twaalf procent gestegen, terwijl de totale premieomzet van het schadeverzekeringsbedrijf toenam met meer dan negen procent van 34,9 miljoen gulden tot 38,3 miljoen.

De omzet is met twaalf procent gestegen van 3,574 miljoen tot 4,103 gulden.

Douane onderschept sigaretten

WILLEMSTAD — Alleen al in de afgelopen twee weken heeft de douane meer dan 200 sloffen sigaretten in beslag genomen. De meeste daarvan zijn afkomstig uit de Dominicaanse Republiek.

De illegale handel in sigaretten is vooral tot bloei gekomen toen op Curaçao een sigarettentekort ontstond. Van de gelegenheid is door velen gebruik gemaakt. Iedere passagier mag zonder invoerrechten een slof sigaretten meenemen en is in wezen vrij om daarmee te doen en laten wat hij wil. Ze oproken, cadeau geven of doorverkopen.

De douane is bezig uit te zoeken of het hier om een georganiseerd systeem gaat of om individuele gevallen, wat heel goed mogelijk is. "De wet verschaft nu eenmaal de mogelijkheid om zonder invoerrechten een slof sigaretten voor eigen gebruik mee te nemen", aldus hoofd van de douane Calmero.

'Positieve economische ontwikkelingen'

Centrale Bank tevreden over laatste kwartaal '90

WILLEMSTAD —De positieve economische ontwikkelingen in de Nederlandse Antillen hebben zich in het laatste kwartaal van 1990 gestaag voortgezet. Dit is hoofdzakelijk te danken aan de groei in de toeristische sector, de internationale financiële en zakelijke sector en in de vervoerssector. Het toerisme nam fors toe, ondanks de negatieve effecten van de Golf-crisis. Dit blijkt uit het kwartaaloverzicht van de Bank van de Nederlandse Antillen.

Het internationale economische klimaat gedurende het vierde kwartaal van 1990 werd gekenmerkt door toenemende onzekerheid als gevolg van het conflict in de Perzische Golf, de economische terugval in de Verenigde Staten en de toenemende financiële instabiliteit. Desondanks nam de economische activiteit in de Nederlandse Antillen toe, met name in de privaatsector. Tegelijkertijd echter, nam ook de inflatie toe. Dit als gevolg van de stijging van de olieprijzen door de spanning in de Golf.

TOERISME

De groei van het toerisme bedroeg gedurende het vierde kwartaal ruim 17 procent. Sint-Maarten kreeg ruim 270.000 bezoekers, terwijl bijna 105.000 toeristen Curaçao bezochten. De nationale vliegmaatschappij ALM kreeg 2,3 procent meer passagiers te vervoeren, ondanks de door de Golfoorlog veroorzaakte brandstoftoeslag op de prijzen van de tickets. Ook het aantal cruisevaarten nam toe, wat resulteerde in een toename van 25 procent van de verkopen aan toeristen. American Express Travel Agencies vermoedt dat een deel van de toename van het toerisme in de Caribbean juist te danken is aan de Golfoorlog. Veel Amerikaanse toeristen zouden hebben afgezien van een wintervakantie in het Midden-Oosten of in een van de landen rond de Middellandse Zee en in plaats daarvan hebben geboekt voor een Caraïbische bestemming. Voor wat betreft de Europese toeristen, vermoedt de Centrale Bank dat de economische groei in Europa er de oorzaak van is. Daarnaast hebben ook de gevoerde promotiecampagnes en de lage koers van de dollar ten opzichte van de Europese valuta een positieve rol gespeeld.

RAFFINAGE

Gedurende het vierde kwartaal was het aandeel van de olieraffinage, gemeten naar de omzet, ruim 10 procent groter dan in dezelfde periode in het voorgaande jaar. Vergeleken met het derde kwartaal bedroeg de toename zelfs 57,8 procent, maar dit valt grotendeels toe te schrijven aan het feit dat tegen het einde van het jaar gebruikelijk de lopende schulden worden afgelost. De havenactiviteiten op Curaçao, zowel gemeten naar de hoeveelheid verwerkte vracht, als naar het aantal schepen dat het Schottegat binnenvoer, namen toe. Het aantal verwerkte containers nam vergeleken met dezelfde periode in het voorafgaande jaar met 9 procent toe, de hoeveelheid verwerkte bulkgoederen met 7,9 procent. In totaal voeren er bijna 18 procent meer schepen onder de Julianabrug door de haven binnen. Het aantal schepen dat de haven van Bonaire binnenvoer, nam zelfs toe met 111 procent.

Big and Beautiful

WILLEMSTAD —Gisteravond werden in het Las Palmas Hotel de zeven kandidaten voor de Big and Beautiful Verkiezingen voorgesteld. Tevens werd uit de kandidaten de Big and Beautiful Smiling Queen gekozen. Winnares was Sharmila Ketel, volgens de jury een veelbelovend model.

Op de tonen van Roy Orbisons 'Pretty Woman' paradeerden de forse deelneemsters over het podium, onder het keurende oog van de jury en een groot publiek. 'Het gaat erom dat de modellen niet alleen mooi zijn, maar dat ze ook persoonlijkheid uitstralen en de techniek van het modelleren beheersen', legt Mylene Richardson, eigenaresse van een modellenbureau op Curaçao, uit.

Smiling Queen Sharmila is ontzettend blij met haar verkiezing. 'Het is de eerste stap op weg naar een goede toekomst als model', vertelt ze. 'Ik heb meegedaan omdat ik wil laten zien dat ook vrouwen met grotere maten mooi gekleed kunnen zijn'

Jarige Daniël Santos op Curaçao

WILLEMSTAD — De Puertoricaanse bolerozanger Daniel Santos houdt van Curaçao en besloot hier zijn ...ste verjaardag te vieren. Voor hem werd een borrel georganiseerd waar hij een plakkaat kreeg van gedeputeerde van cultuur Dito Mendes. Ook zijn echtgenote was aanwezig, evenals de voorzitter van de Vereniging van Musici Fecco Gomez en Niels ...beria.

'Kinderoptocht moet voortaan in stadion'

WILLEMSTAD — De Evaluatiecommissie voor Karnaval (KEK) heeft in een rapport aanbevolen dat de afscheidsmars van de kinderoptocht een andere vorm moet krijgen, om zo een groter succes van de mars te veranderen en de uitgaven die hiervoor worden gedaan te verlagen. Het alternatief van de KEK is om een groot karnaval-spektakel voor de kinderen voortaan in een stadion te organiseren.

De mars en de afscheidsmars voor kinderen verschillen namelijk niet zo veel van elkaar; de afscheidsmars moet daarom een eigen karakter krijgen. In januari van dit jaar heeft het eilandsbestuur in opdracht van gedeputeerde Dito Mendes de Gouveia van cultuur de commissie opgericht die de problemen die elk jaar weer bij carnaval boven water drijven, moest evalueren en met eventuele oplossingen moest komen. De KEK heeft nu een rapport met 25 aanbevelingen voor een karnaval zonder problemen van onder meer financiëel en organisatorisch karakter, opgesteld.

De Fundashon Karnaval Curaçao (FKK) moet een begroting beschikbaar stellen die strookt met de uitgaven voor carnaval en de uitgaven moeten het functioneren en de continuiteit van de FFK te garanderen.

Ook moet de overheid geld beschikbaar stellen om het carnaval op cultureel en toeristisch gebied te promoveren. Bovendien is het aan te raden de subsidie van de overheid ook in de begroting van de FKK op te nemen, aldus KEK.

Een andere aanbeveling van de commissie is dat Dito Mendes de Gouveia deel moet gaan nemen in de FKK, om zo een intensieve en functionele relatie te bereiken tussen de overheid en FKK.

Een andere aanbeveling is dat de datum waarop Curaçao karnaval viert, in de tweede week van februari, aangehouden moet worden, omdat het feest een grote culturele en religieuze waarde heeft. Verandering van datum is dus niet geoorloofd.

Verder moet de overheid de vakantiedagen voor carnaval laten starten op de dag na de kinderoptocht, alsus KEK, en laten eindigen op aswoensdag. Kinderen worden daardoor gestimuleerd overdag aan de organisatie van carnaval te werken. Bovendien kunnen ouderen dan tot laat in de nacht doorgaan.

Iedereen die heeft meegewerkt om onze huwelijksdag tot een onvergetelijke dag te maken, willen wij langs deze weg heel hartelijk bedanken.

Victor & Sharon-Ann Brokke
Ruimzicht 314
1068 D.A. Amsterdam.

Bio-industrie start produktie kippevlees

WILLEMSTAD — Na twee jaar van intensief voorbereidend werk is onlangs ten oosten van Muizenberg een nieuwe vorm van bio-industrie in werking gesteld onder de naam Planta Avikola Kòrsou n.v.

Het industriële systeem is er op gericht om op een moderne en hygiënische manier kippevlees te produceren. In totaal beschikt de n.v. over een terrein van 77.000 vierkante meter dat voor bijna de helft is bebouwd.

De onderneming zal werk bieden aan in totaal 23 personen.

ORANJESTAD — Aruba Bowling Association (Arbas) zal ook dit jaar deelnemen aan het Lee Evans Bowling Tournament, dat van 24-30 juli te Miami zal worden gehouden.

Arbas zal een team volwassenen (twee dames en twee heren) en een jeugdteam (12-17 jaar, twee jongens en twee meisjes) vormen voor deelname aan dit toernooi.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ ...-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen ...na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. ... 127-257.

TELEFAX: 22368.

...REK. nr 10.815.445 Banco di ...

...TIE: 100

...CENTRALE: 115.

...ERTJES verschijnen op dinsdag en ... en kunnen iedere dag tussen 08.00-.../14.00-17.00 uur worden opgegeven; ... op zaterdag. Alleen zoekertjes, die ...maandag en donderdag vóór 10.00 uur ... zijn, kunnen de dag daarop (dus ...dag en vrijdag) verschijnen.

...SCOPEN
...VE-IN: 20.30+24.00 uur **Awakenings** (...14 jr.).
...NCIPAL: 20.30 uur **Death Warrant** (...18 jr.).

...TICA (nachtdienst)
...brug: Santa Cruz, tel.: 28028.

...NTREGELING DOKTOREN
(...18.00-07.00 uur):
...jestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki ...ndert, Paradera en Sta Cruz: dokter ... Ridderstap, Sta. Cruz 362, tel.: 28017. ... Chiquito, Savaneta en San Nicolas: ...r J. Tromp via Centro Medico San ...las, tel.: 48833.

...OR BRANDGEVALLEN, ongelukken of ... of ander ongeluk, gelieve Alarmcen...le op te bellen, **tel.: 115.**

...NTRO MEDICO CARABOBO (Enge...straat 7, tel.: 21777): de wacht heeft ... L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

...T GELE KRUIS ARUBA
...GELINGENBUREAU (Koningstraat 22, ...24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-....00 uur.
...dag te Paradera (tel.: 25543) van ...-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas ...)/Noord (23425) van 08.00-11.00 ...; woensdag: Santa Cruz 28288) van ...-11.00 uur; donderdag: Dakota ...), Oranjestad (23168), Savaneta ...) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 ...

...COTICS ANONYMOUS HELPLINE: ... 36989 (24 uur per dag).

...-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/ ... tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

...DA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: ...): voor inlichtingen omtrent preventie ...hol/drugsmisbruik.

...ESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. ...1029, tel.: 27808/48124.

TELEARUBA
...ERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 ... Special; 20.00 Tennis (French Open); 22.30 Movie; 24.00 Sluiting.
...DAG: 15.45 Tennis (French Open); ...15 Studio Sport; 19.30 Showtime; ...30 Tennis (French Open); 22.30 ...Movie; 24.00 Sluiting.

...DIVERSEN
...CAS DI CULTURA: 19.30 uur kindermu...sical 'De Kleurenkoningin'.

...ZONDAG
...DIVERSEN
...CAS DI CULTURA: 11.00 uur kindermu...sical 'De Kleurenkoningin'.

...ATLETIEKCLUB CAMO: 09.00-16.00 uur ...bake sale/carwash - markthallen Oran...jestad.

...KERKKOOR SANTA ANA: 09.00 uur kof...fiemorgen/bbq - St. Anaschool.

...MAANDAG
...DIVERSEN
...BIJBELMUSEUM: geopend op elke ...werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

...MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openings...tijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ ...16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

...BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWE...LIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van ...07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk ...afspraak te maken via tel.: 23145 of ...25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

Vakbonden komen maandag met acties

Protestgolf na salarisverhoging Statenleden met veertig procent

ORANJESTAD — De ruim veertig procent salarisverbetering, die door de Staten van Aruba gisteren unaniem werd goedgekeurd, heeft een golf van protesten veroorzaakt — voornamelijk bij de overheidsvakbonden. Voor aanstaande maandagmiddag werd reeds een protestmanifestatie voor het Statengebouw aangekondigd.

Statenvoorzitter Felix Flanegin gaf gisteravond in Telenoticias een uiteenzetting over deze kwestie en benadrukte dat het in feite niet om een "verhoging", maar om regeling van de rechtszekerheid van de Statenleden ging. Immers het verhoogde bedrag gaat grotendeels naar betaling van de diverse premies voor verzekeringen en pensioenen. De Statenvoorzitter stelde dat dit reeds een langlopende zaak is, dat de positie van de ministers wel geregeld werd doch van de Statenleden niet, hetgeen een onverantwoorde zaak is.

De overheidsvakbonden STA en SEPA zijn gisteren na het bekend worden van de veertig procent salarisverhoging van de Statenleden begonnen met het mobiliseren van hun leden. Hierbij zullen zoveel mogelijk andere bonden betrokken worden. De vakbonden beschouwen 7 juni 1991 als een zwarte dag voor het democratisch systeem van Aruba. In uitspraken van vakbondsleiders wordt gesteld dat onder geen omstandigheden genomen wordt dat de Statenleden "in alle stilte als dieven in de nacht" hun eigen salaris stevig verhogen, terwijl het overheidspersoneel helemaal niet aan zijn trekken komt. Terwijl het juist het overheidspersoneel was dat destijds de offers bracht om Aruba mede uit de financiële crisis te halen.

Ook de vakbonden FTA en Simar hebben zich aangesloten bij de protesten. De FTA wijst erop dat de Statenleden geen tijd hadden om de verschillende voorgestelde wijzigingen in de arbeidswetgeving te behandelen, maar wel hun eigen zaken kunnen regelen. Dit weekeinde zal de FTA overleg plegen of aanstaande maandagmiddag om drie uur ook haar leden worden opgeroepen deel te nemen aan de protestactie.

De Politiebond (SPA) liet eveneens een fel protest horen tegen de (barbaarse) verhogingen voor de Statenleden, "die geen moment aan het overheidspersoneel dachten" Een ernstige waarschuwing werd gericht aan de regering om nu zonder uitstel de salarissen van het overheidspersoneel eveneens aan te passen en alle voordelen die sinds 1985 werden ingeleverd zonder uitstel terug te geven, waaronder salarisverhoging en vakantieuitkering. De SPA wijst erop, dat er voor iedereen gelijke wetten gelden en dat het bij voorbeeld niet te rijmen valt dat de politie door de status aparte met driehonderd florin achteruitging en de Statenleden zich een stevige verhoging toekennen. De SPA doet een beroep op haar leden "alert" te blijven de komende dagen ivm gevolgen van deze veertig procent-verhoging.

Drs. J.A. Pietersz, secretaris-generaal van de vakbond van leerkrachten, Simar, liet eveneens namens zijn vakbond een fel protest horen. De Simar heeft reeds een vergadering gevraagd voor verhoging van de salarissen van de leerkrachten. Spoedtelegrammen werden gezonden aan minister-president Nelson Oduber, minister van welzijnzaken Fredys Refunjol en de Staten van Aruba. In de telegrammen wordt erop gewezen dat de veertig procent-verhoging een klap in het gezicht van de vakvond is en dat zonder uitstel met de ministerraad besprekingen dienen te worden geopend op basis van het Akkoord van Noord voor een salarisverhoging voor de leerkrachten.

Aan de Staten laat Simar weten dat het besluit om de veertig procent-verhoging toe te passen op de salarissen van Statenleden een grote teleurstelling is voor de Simar, en dat dit wordt beschouwd als een 'abuso di marca mayor (vrij vertaald: misbruik in de ergste vorm) tegen de werknemersklasse.

Voor de tv lieten SEPA-voorzitter Gregorio Wolff en Boschi Wever namens STA horen dat onder geen omstandigheden deze "barbaarse verhoging" geaccepteerd kan worden, zeker niet nu de vakbonden telkens wanneer zij bij de regering aankloppen te horen krijgen: "Er is geen geld".

SEPA en STA zijn helemaal niet te spreken, dat de Statenleden, die de afgelopen jaren elkaar steeds fel bestreden hebben vanwege partijpolitiek nu eensgezind — nu het hun eigen zak betreft — met steun van alle partijen deze beslissing hebben genomen. Hierbij wordt vergeten, aldus SEPA en STA, dat zij voor de belangen van het volk moeten opkomen en niet voor hun eigen zak. Vergeten worden de overheidswerknemers die destijds $7^{3}/_{4}$ procent hebben ingeleverd zonder dit terug te krijgen.

Voorts wordt vergeten dat een grote groep overheidswerknemers niet eens tien procent van de 8.040 florin verdient zonder de andere voordelen, zoals pensioen, representatie, telefoon en dergelijk mee te tellen. SEPA en STA zijn niet van plan deze gang van zaken te aanvaarden en willen weten wat het standpunt van de regering in deze is. Beide vakbonden doen een beroep op alle werknemers van Aruba — in het bijzonder overheidspersoneel en personeel van overheids-nv's — om maandag tussen drie en vier uur voor het parlementsgebouw te komen protesteren tegen deze gang van zaken. Ook het volk wordt opgeroepen deel te nemen en hun ontevredenheid te uiten over het misbruik van macht door de Statenleden ten eigen bate aangewend.

PDA-leider Leonard Berlinski liet eveneens een fel protest horen tegen deze gang van zaken en stelde dat de "briljante toekomst", waarmede steeds propaganda wordt gevoerd, alleen maar voor de 21 Statenleden geldt. In plaats van te controleren en de regering te leiden, geeft men zichzeld "barbaarse" verhogingen. En dat is dezelfde regering die aan de werknemers geen vakantieuitkering kan betalen noch verhoging van salaris, terwijl de werknemers van TeleAruba het met één procent moeten doen. En dat wordt aanvaard in een tijd dat de overheid stelt dat er geen geld beschikbaar is voor verhogingen van onderstand en pensioen.

In politieke kringen op Aruba verluidt dat het besluit van de Staten de nodige spanningen kan veroorzaken in de regering, aangezien het besluit van de Staten, dat in moet gaan per 1 juli aanstaande, door de regering ondertekend dient te worden. Hierover zouden meningsverschillen bestaan.

Super strand-zondag bij surfrace rond Aruba

ORANJESTAD — Morgen worden de Aruba Hi-Winds-competities afgesloten met de race rond het eiland. De Aruba Hi-Winds Pro-Am Foundation wil er een super zondag van maken, waarbij de hele familie plezier kan hebben.

Terwijl de professionals om het eiland zeilen, zal op het strand bij de Eaglebeach van één uur tot vier uur in de namiddag muziek zijn van Pride en daarna speelt Papito y su Doble Sabor tot zeven uur. Verder zullen er bikini's worden geshowd en kan iedereen een onderzeeër van zand proberen te bouwen. Rond vier uur zal de jury 'rondgaan om de vijf beste eruit te halen, die de prijzen ontvangen, gesponsord door Atlantis Submarine.

Ook zal er een unieke prestatie plaatsvinden van de bekende entertainer en ceremoniemeester Zam. Zam presenteert al vijf jaar de Worldcup Windsurfing in Frankrijk, Spanje, Nederland, Hawaïi en op Aruba. Hij is tevens de officiële presentator van de The Round the World Solo sailing race, de Europese Hobie Catkampioenschappen en de Funboard Indoor van Bercy-Parijs. Hij is een voormalig lid van de bekende internationale Club Med Entertainment Productions in New Caledonia, Mexico, Bahamas, Egypte en Mauritius.

Hij zal samen met vijf modellen twintig verschillende manieren laten zien, om een 'pareo' — de prachtige vierkante stoffen van Java Aruba — om te binden, zodat het als strandkleding kan worden gebruikt.

De eet- en dranktenten zullen goed voorzien zijn, zodat iedereen zich kan vermaken in afwachting van de winnaars van de race.

Speciaal stempel

HET ARUBAANSE PADVINDSTERS GILDE
A P G
WEESBEREID
12 JUNI 1941 – 1991

■ *ORANJESTAD — Dienst der Posterijen heeft ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van het Arubaanse Padvindsters Gilde (APG), op 12 juni, een speciaal stempel laten maken.*

Op 12 juni zullen poststukken, voor binnen- en buitenland, van deze stempel worden voorzien. Na voornoemde datum kunnen belangstellenden een afdruk krijgen van deze stempel als aandenken met historische waarde. Men kan dit doen door het nummer 21900 (toestel 137) te bellen of zich aan loket 1 te vervoegen.

Basketbal Bond vergadert

ORANJESTAD — De Aruba Basketbalbond komt op woensdag 24 juni in een buitengewone algemene vergadering bijeen in de grote zaal van het Wilhelminastadion. De aanvangstijd is half acht 's avonds. De agenda vermeldt zeven punten, waaronder de verkiezing van een nieuwe voorzitter en bestuursleden.

AHATA gekant tegen plannen goktenten

ORANJESTAD — De Aruba Hotel & Tourism Association (AHATA) is tegen het geven van vergunningen voor hazardspelen buiten de casinomuren.

Zo gaf AHATA's executive officier dr. Rory Arends op vrijdag te kennen naar aanleidingen van de plannen van de regering om op diverse plaatsen met zogenaamde 'gaming halls'-slotmachines te komen.

AHATA is van mening dat hazardspelen aan de casino's overgelaten moeten worden, zoals de wet voorschrijft. Indien de regering reeds vaste verplichtingen op zich heeft genomen om gaming hall-vergunningen te geven aan bestaande lokaliteiten, dan is AHATA flexibel genoeg om dit te accepteren. "Echter, onder geen enkele omstandigheid moeten meer vergunningen worden gegeven aan nieuwe niet-casinoprojecten", zei Arends.

AHATA bezorgd over milieu

'Maak van Aruba geen vuilnisbelt'

ORANJESTAD — AHATA is zeer bezorgd over de situatie van het Arubaanse milieu. Terwijl de meerderheid van de bevolking zich bewust is van de noodzaak om een gezond milieu te hebben om in te leven zijn er nog te veel vervuilers op het eiland die zich niets aantrekken van anderen die op hetzelfde eiland wonen. Aldus verklaarde AHATA-voorzitter Ed Malone vrijdag aan de pers.

De regering, zo zei hij, die een tekort heeft aan personeel en materieel, kan niet op tegen de hoeveelheid vuilnis die overal op het eiland gestort wordt. "Wij horen dagelijks van onze bezoekers dat Aruba op dit moment vuiler is dan ooit", aldus Malone.

Hij zei dat het een schandelijk gezicht is voor de toeristen wanneer ze bij aankomst uit hun vliegtuigraampje kijken, vooral als het vliegtuig op het meest westelijke deel van de baan moet parkeren. Alles wat er te zien is op dit gedeelte is vuilnis, een zee vol vuilnis op de bosjes langs de luchthaven. "Alsof wij willen zeggen 'Welcome to litter island'," aldus Malone.

AHATA spreekt volgens hem de hoop uit, dat de luchthavenautoriteiten hieraan spoedig iets zullen doen, omdat het een lelijk, schandelijk welkom is, niet alleen voor de bezoekers maar ook van de ingezetenen die naar huis terugkeren. Er zijn ook andere delen van het eiland die gedomineerd worden door vuilnis. Als hieraan niet spoedig iets gedaan wordt, dan vreest AHATA dat de miljoenen dollars die in de toeristenindustrie geïnvesteerd worden, weggegooid geld is.

"Wij moeten niet vergeten dat onze bezoekers gemiddeld zeven dagen op ons eiland blijven, maar wij wonen hier 365 dagen per jaar en wij zijn degenen die moeten lijden van de consequenties van een ongezond milieu", aldus Ed Malone.

Auto schept voetgangster

ORANJESTAD — Donderdag om één uur in de ochtend werd op de hoofdverkeersweg van Oranjestad naar Noord ter hoogte van Ponton een 42-jarige voetgangster aangereden door een personenwagen. De bestuurster van de personenwagen kreeg een lekke band, waardoor de auto naar rechts afweek en de voetgangers die in de berm liep, schepte.

Het slachtoffer werd met een personenwagen naar het ziekenhuis vervoerd. Ze liep een zware hersenschudding op, ze had een snijwond aan haar voorhoofd, schaafwonden aan haar armen en benen en tevens een gecompliceerde enkelfractuur.

Banda Blanca geeft voorbeeld

■ *ORANJESTAD — Donderdagavond trok een grote menigte naar het Elias Mansur Ballpark om van Banda Blanca te genieten, die vooral bekend is om zijn 'Sopa de Caracol'. Talrijke kleintjes lieten zien dat ze zich net als de danseressen kunnen bewegen.*

Celia Cruz uitsmijter eerste Festival-dag

ORANJESTAD — Het Don Elias Mansur Ballpark was tijdens de eerste Jazz & Latin Music Festival-dag voor ongeveer de helft gevuld. De stemming tijdens de optredens van het Aruba Art Ensemble, Nestor Torres en Celia Cruz was vrij rustig te noemen. De uiterst beweeglijke Torres (dwarsfluit) wist het publiek met zijn zevenkoppige band op het laatste pas enthousiast te maken. Hij kreeg dan ook een staande ovatie aan het einde van zijn show. "Speciale gasten van deze avond" waren alle professionele windsurfers van de Hi-Winds Pro-Am, Vikki Car en Ray Baretto.

Vooral het lievelingslied van Nestor Torres, 'Leonore', leek het publiek na drie uur wakker te maken. Iedereen klapte improviserend mee en het ballpark leek één grote jamsessie te zijn. Torres, geboren in Mayaguez, Puerto Rico, was na het optreden zeer tevreden over zijn eerste komst naar Aruba. Torres: "Een jaar geleden heb ik een vreselijk vliegtuigongeluk gehad. Ik heb ongeveer een half jaar niet meer kunnen spelen. Dit was mijn tweede concert in al die tijd en ik ben ontzettend blij om weer terug te zijn. Tijdens dit jazz-evenement heb ik weer alle musici bij elkaar kunnen krijgen die ik graag in mijn band wil hebben. Vandaag waren we weer voor het eerst compleet en dat maakt me enorm gelukkig".

Op "de koningin" van de Afro-Cubaanse muziek, Celia Cruz, moest het publiek lang wachten. Na het optreden van Torres speelde de band van Celia Cruz ongeveer vier "opwarmertjes", wat in totaal ongeveer twintig minuten duurde. Daarna het 'La Reina' met een denderend applaus ontvangen. Cruz, dit was haar derde optreden op Aruba, droeg een prachtige glitterjurk en zag er overweldigend uit. Deze ingrediënten, samen met haar gigantische stemvolume en danscapaciteiten, zorgden voor een sfeervolle afsluiting van een geslaagde eerste jazzavond.

Illegale venter

ORANJESTAD — ... Het betrof een 49-jarige Italiaan, die ... werd aan de Immigratiedienst overgedragen en uit ... in afwachting van zijn verdere ... vertrek ...

Veel deelnemers TIHTA-tennis

ORANJESTAD — ... record-aantal van ... tien teams zal deelnemen aan het internationale TIHTA-jeugdtennistoernooi dat van 6 tot ... op de banen van H... Inn Aruba zal plaatsvinden.

De teams zijn afkomstig uit Barbados, Barquisimeto (Venezuela), B..., Caracas (Venezuela), Curaçao, Fort Pierce (Florida), Maracaibo (Venezuela), Melbourne (Florida), Dominicaanse Republiek, Puerto Rico, Santo Domingo (Dominicaanse Republiek), St. Lucia, Suriname, Trinidad, Valencia (Venezuela), Woerden (Nederland) en Aruba zelf.

Haiti en Guadeloupe kunnen niet van de partij zijn vanwege andere verplichtingen ...

ORANJESTAD — La Cabana Beach & Racquet Club heeft haar healthclub geopend. Deze bestaat uit twee racquetcourts, twee squashcourts, exercise equipment floor, free weight room, aerobic exercise room en massage parlor & beauty salon.

Manager van de healthclub is Miriam Trejo-Baíz, die al tien jaar ervaring op dit gebied heeft. Na haar HAVO-opleiding aan het Colegio Arubano, studeerde zij aan de Texas Woman's University in Denton waar zij eerst haar Bachelor of Science in Physical Education en daarna haar Master's in Execrise Physiology behaalde. Miriam werkte voor Dallas Health Clubs in Dallas, Fort Worth, San Antonio en Tulsa en is lid van de beroepsorganisaties: American College of Sports Medicine (ACSM), International Dance and Exercise Association (IDEA), National Strength en Conditioning Association (NSCA).

Lezing prof. Moltmaker

Burger steeds beter beschermd tegen schade door overheid

ORANJESTAD — Op 4 juni hield professor mr. J.K. Moltmaker een lezing in de aula van de Universiteit van Aruba over schadeveroorzakend overheidshandelen. Hij herhaalde dat twee dagen later in de aula van de UNA op Curaçao. In Nederland is er veel rechtspraak over onrechtmatig overheidshandelen.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd het huis van een burger in brand gestoken en verwoest door de plaatselijke commandant. De Spanjaarden rukten op en daar het huis als steunpunt kon dienen voor de oprukkende vijand, moest het verwoest worden. Hier was geen sprake van een onrechtmatige overheidsdaad, maar van een rechtmatig ingrijpen van de overheid in het algemeen belang. Nu zegt artikel 1382 BW (van Aruba en de Nederlandse Antillen) dat het toebrengen van schade onrechtmatig is en moet worden vergoed. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog en ook nu zal de rechter bij rechtmatig optreden van de overheid, afhankelijk van de omstandigheden, schadevergoeding toekennen.

In vier eeuwen is er dus uiteindelijk niets veranderd, zo op het eerste gezicht. Dit lijkt echter maar zo. Aan het begin van deze eeuw kon een burger de overheid niet aanspreken op grond van onrechtmatig overheidshandelen, indien de overheid een besluit had genomen in het algemeen belang, dus "als overheid". Wel kon de burger de overheid aanspreken als de overheid een overeenkomst had afgesloten volgens burgerlijk recht. Langzamerhand veranderde de rechtspraak en werd de overheid aansprakelijk tegenover de burger als zij onrechtmatig optrad "als overheid". Met de toenemende bemoeienis van de overheid ontstond tegelijkertijd een toenemende kans voor de overheid om schade toe te brengen aan de burger.

De grenzen tussen rechtmatig- en onrechtmatig overheidsoptreden zijn vervaagd en vaak zal de rechter een burger een schadevergoeding toekennen bij rechtmatig overheidsoptreden, als de besluitvorming van de overheid nadelige gevolgen heeft voor de belanghebbende. Het is zelfs zo dat als in sommige gevallen de overheid geen schadevergoeding aanbiedt bij rechtmatig optreden, dat optreden onrechtmatig wordt. De aansprakelijkheid van de overheid voor schadeveroorzakend handelen is in veel gevallen een risicoaansprakelijkheid geworden. Dit betekent [illegible] rechtmatig worden.

In september 1989 werd aan de Staten van Aruba een ontwerplandsverordening administratieve rechtspraak (LVAR) aangeboden. De regering heeft toegezegd dat deze landsverordening dit jaar nog in de Staten behandeld zal worden. De LVAR [illegible] in een [illegible] bij de [illegible] rechter, [illegible] schikkingen [illegible] de burger [illegible]. Voordat de burger naar de rechter (het gerecht in eerste aanleg) kan, zal hij eerst aan het overheidsorgaan, dat het besluit heeft genomen, moeten vragen om het besluit te herzien. Door de invoering van deze landsverordening zal het beroep op de gouverneur of een minister verdwijnen.

Deze landsverordening geeft een verbeterde rechtsbescherming tegen overheidsbesluiten. In Nederland geschiedt deze rechtspraak nu nog door een speciale afdeling van de Raad van State, maar de administratieve rechtspraak zal in 1993 worden ondergebracht bij administratieve kamers van de arrondissementsrechtbanken.

Vanuit de zaal werden na afloop van de lezing de nodige vragen gesteld. Daaruit kwam naar voren dat men gezien de kleinschaligheid van met name Aruba, beducht is voor de effectiviteit van de bezwaarschriftprocedure. Iedereen kent elkaar en hoe kun je in beroep gaan bij je buurman, als die toevallig in de bezwaarschriftencommissie zit? "Het enige wat erop zit", aldus spreker, "is uitproberen en eventuele knelpunten bijstellen".

Ook werd de vraag gesteld of de overheid met terugwerkende kracht belastingmaatregelen mag opleggen. "Verboden is dat niet, maar het dient wel zorgvuldig te gebeuren. Anders zal de Hoge Raad dat afstraffen door de heffing op grond van de wet of de landsverordening onrechtmatig te verklaren, wegens willekeurige en onredelijke belastingheffing. Dit kan dan in zo'n situatie nooit de bedoeling van de hogere regeling zijn geweest, die tot de belastingheffing aanleiding heeft gegeven".

Ten slotte werd vanuit de zaal opgemerkt dat de (Arubaanse) overheid nog nimmer vrijwillig een schadevergoeding heeft betaald en dat tot dusverre schadevergoeding slechts door middel van [illegible] procedure [illegible] afgedwongen. Wellicht verbetert deze situatie, na invoering van de landsverordening en als ervaring is opgedaan met de bezwaarschriftenprocedure en de rechtspraak. Ook hangt het af van de juristen, die de overheid adviseren en in en buiten rechte voor de overheid optreden.

Als de overheid haar besluitvorming zorgvuldig voorbereid en dit kan betekenen het vooraf aanbieden van schadevergoeding door de overheid, zal er geen reden zijn voor de burger om verhaal te halen bij de rechter.

ORANJESTAD — Opnieuw heeft ex-vakbondsleider Chinto Geerman een rechtszaak verloren welke tegen hem werd aangespannen omdat hij in ingezonden stukken "onjuistheden" vertelt.

In een ingezonden stuk had hij ter zake het faillissement van Coraba gesteld dat Adelberto Croes alleen persoonlijk [illegible]. Croes spande tegen deze voor hem beledigende uitspraak een kort geding aan. Binnen vier maal 24 uur moet Chinto Geerman een door de rechter opgestelde verklaring publiceren, waarin vermeldt wordt dat Geerman erkent dat die publicaties ten aanzien van Adelberto Croes op onwaarheden berusten, beledigend en onnodig grievend waren voor Croes.

Voor iedere dag dat Geerman in gebreke blijft met deze rectificatie krijgt hij een dwangsom opgelegd van duizend florin per dag met een maximum van vijftienduizend florin. Geerman werd veroordeeld tot vergoeding van de kosten van het geding.

DONDERENDE OVATIE NA HOOGSTAAND DUEL

Heren-finale tussen Agassi en Courier

Becker toont zich tegenover Agassi ruimhartig verliezer

PARIJS - Boris Becker toonde zich vrijdag in de halve finales op Roland Garros een ruimhartig verliezer. De 23-jarige Duitser klapte met het enthousiaste publiek mee voor Andre Agassi, die zich in een hoogstaand duel de meerdere had getoond met 7-5 6-3 3-6 6-1. Met de armen over elkaars schouder en druk pratend liepen de twee als gezworen kameraden de baan af, terwijl de 14.000 mensen een donderende ovatie gaven.

De als vierde geplaatste Agassi, nog zonder winst in een Grand Slam-toernooi, staat voor de tweede achtereenvolgende keer in de finale. Vorig jaar verloor hij van de al weer wat in de vergetelheid geraakte Ecuadoriaan Andres Gomez. Michael Chang was twee jaar geleden de laatste Amerikaanse winnaar.

Jim Courier zorgde er voor, dat er voor het eerst sinds 1954 (Trabert en Larsen) bij de mannen in Parijs twee Amerikanen in de finale staan. De rossige speler met de witte pet uit Florida, als negende geplaatst, won in vier sets van de nummer twaalf Michael Stich: 6-2 6-7 6-2 6-4. Zo beleefde de Duitse sport een paar zwarte dagen met het verlies van de voetballers tegen Wales en het drama van Steffi Graf donderdag in de halve finales.

Becker liep het een en ander mis door de nederlaag. Zo moet hij nog altijd wachten op zijn eerste zege in een toernooi op gravel. Verder zou hij na de hoofdprijs van januari in Melbourne (zijn enige trouwens dit jaar) al op de helft van het Grand Slam zijn aangeland. Bovendien was een finaleplaats vereist om de leidende positie op de wereldranglijst weer van de in de kwartfinales uitgeschakelde Stefan Edberg over te nemen. Becker was dit jaar voor het eerst nummer een van 28 januari tot 18 februari.

Dit soort gedachten speelden in het geheel niet door het hoofd van Becker. Hij dacht tijdens het duel, dat wegens de regen anderhalf uur te laat begon en twee uur en 45 minuten duurde, aan heel andere zaken.

REACTIES PUBLIEK

"Normaal gesproken graaf ik me helemaal in in zo'n tennispartij. De omgeving kan me dan niet schelen. Maar nu kon ik niet laten op de reacties van het publiek te letten. De mensen stonden achter mij. Ze wilden dat ik zou winnen. En dat is wel eens anders geweest. Het gaf me een heel voldaan gevoel.

Ik heb zoiets hier op Roland Garros nog nooit beleefd. Daarom bewaar ik prettige herinneringen aan dit toernooi, ook al heb ik vandaag dan van iemand verloren, die beter was dan ik", zei Becker, die voor Parijs drie keer van Agassi had gewonnen, maar daarna even vaak had verloren. De twee hadden elkaar echter nog nooit op gravel ontmoet.

De wedstrijd werd beslist in de eerste set, die maar liefst een uur en elf minuten in beslag nam. Beiden forceerden halverwege een doorbraak en op 5-5 kreeg Becker een aantal kansen op break. Met driftige dribbelpasjes haalde Agassi echter de meest onmogelijke ballen. Bovendien sloeg hij een ace met een tweede service op de lijn. Becker mocht dan een bril op zetten, die een struikelende lijnrechter had verloren, de bal bleef uit.

"Dat waren de cruciale momenten van de partij", analyseerde Becker, die vijftien aces sloeg tegen Agassi zes. "Wie die set zou winnen had het eerste uur een geweldig psychologisch voordeel."

Bij Becker werkte het nog een hele set door (3-6). Hij kwam armen en benen te kort om de venijnig in de hoeken en langs de lijnen gepriemde ballen van Agassi te achterhalen. In de derde set (6-3) kwam Becker voornamelijk terug door een verbeterde eerste service (scoringspercentage 92 tegen 63 voor de Amerikaan). Hij dichtte zichzelf in de vierde set nieuwe kansen toe. "Ik dacht, dat ik weer in de wedstrijd was en dat het misschien toch nog kon lukken."

SUPERIEUR

Becker brak meteen door de service van Agassi, die echter direct terugbrak. Weer kreeg de Duitser in de daarop volgende game een breekpunt, dat Agassi met een fraaie passeerslag wegwuifde. Daarna snelde Agassi superieur naar de finale (6-1). In het begin van de laatste game stonden de toeschouwers een keer op de banken bij een wonderbaarlijke uitwisseling van volley's aan het net.

Agassi verklaarde, dat hij Becker vaker aan voorin had verwacht. "Ik weet niet of hij het niet kon of dat hij het niet wilde", zei hij. Becker: "Ten eerste had ik het hele toernooi last van mijn rechter dijbeen. Dat legde me een zekere beperking op. Afgezien daarvan staat serve en volley spelen op gravel vaak gelijk met zelfmoord. Je bent gepasseerd voordat je het weet. Iedereen denkt dat ik dat toch zal doen. Dat zoiets mijn specialiteit is. Ik bewaar dat voor gras. Dan is het een ander verhaal. Op gravel moet je het opbouwen van achteren uit."

Becker ging een paar keer in zijn nabeschouwing op de filosofische toer. "Het is waar, dat Agassi momenteel tegen mij aan de winnende hand is. Het is zijn cyclus. Mijn beurt komt wel weer. Het zit in mijn bloed. Wat ik daarvoor moet doen? Vandaag had ik die paar belangrijke punten bijvoorbeeld moeten maken. Een andere verklaring heb ik niet. I is juist het mysterieuze e gelijk geweldige van de tennissport. Het waarom is vaak niet aan te geven."

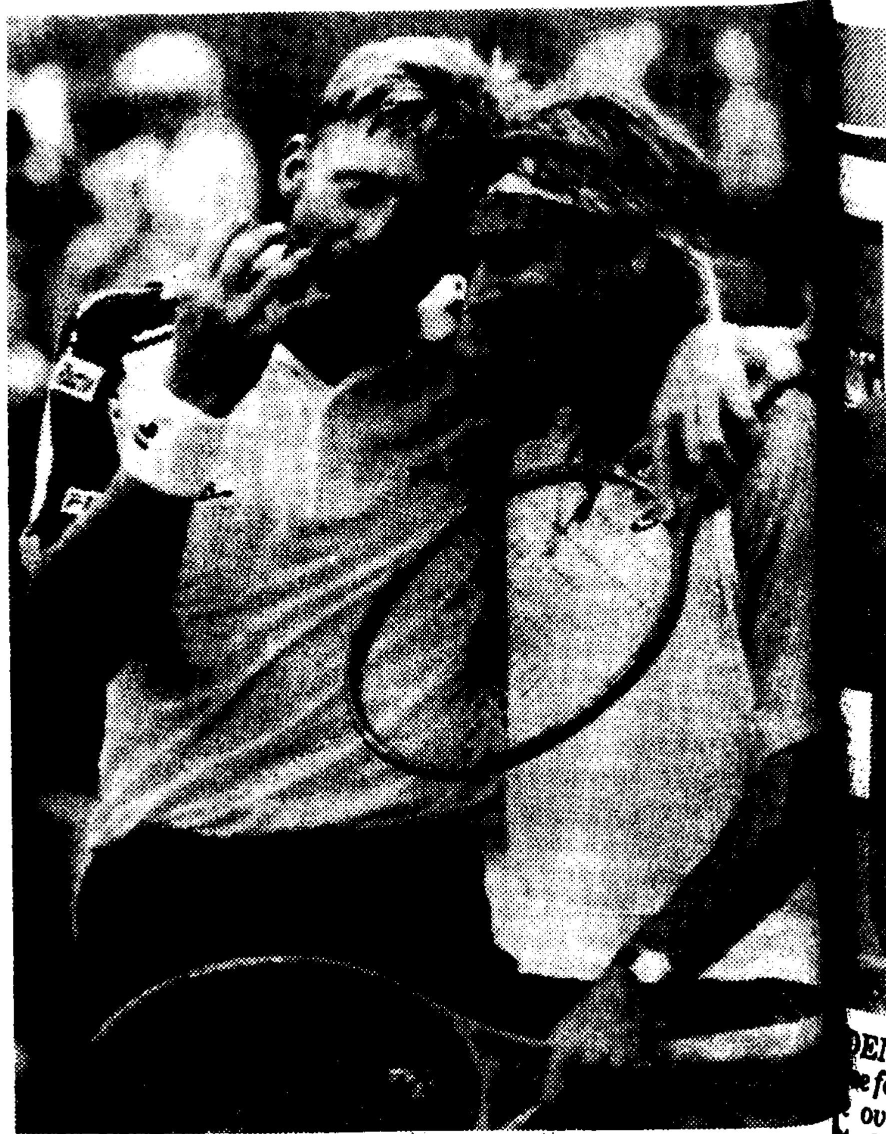
'WARM GEVOEL'

Becker zei een 'warm gevoel' te hebben voor Agassi. "Een paar jaar geleden lachten de mensen hem uit. Ze vonden Agassi een clown. Misschien was ie dat toen ook wel. Ik ben hem gaan waarderen als een uiterst sportieve speler. Inmiddels hebben we aardig wat partijen uitgevochten. Als honden in een kooi.

In de Davis Cup-finale van 1989 in München won ik na twee sets achterstand alsnog. Hij zei toen tegen me dat ik het goed had gedaan. En vandaag zei hij dat ik het net zo goed had kunnen winnen. Hij had begrepen dat het een kwestie van een paar belangrijke punten was geweest. Veel andere spelers zouden zichzelf op de borst hebben geslagen en hebben geroepen I am The Greatest. Agassi niet. Dat is klasse."

Agassi had geen moment het gevoel gehad dat hij de wedstrijd echt in zijn zak had. "Becker is de laatste tijd op gravel enorm verbeterd. Op elke andere dag was de uitslag misschien anders geweest. Telkens als we tegenover elkaar staan wordt het een waar gevecht. Dan krijg je respect voor elkaar. Je wilt allebei winnen en vandaag was ik de gelukkige. Ik ben zo blij als een homo in een onderzeeboot."

Het is de derde keer, dat Agassi in de finale van een Grand Slam-toernooi staat. Vorig jaar gebeurde dat behalve in Parijs ook in New York. Toen verloor hij ook al in een 'all American final' van Pete Sampras. "Ik ben heus nog niet in paniek", aldus Agassi. "Ik was vorig jaar wat nerveus en geïntimideerd. We zijn nu weer wat verder en ik geloof, dat ik er klaar voor ben."

■*BORIS BECKER (links) heeft zijn arm op de schouder van ANDRE AGASSI na afloop van de halve finale Roland Garros*

Opmars van Bringdal

ORANJESTAD — Op de derde dag van de strijd van de Hi-Winds professionals kwam er weinig verandering in de standenlijst, alleen liet Anders Bringdal — die nu de tweede plaats inneemt — duidelijk merken dat met hem ter dege rekening dient te worden gehouden.

De 23-jarige Zweed, die voor de derde maal aan de Aruba Hi-Winds deelneemt, die de eerste ronde won, moest in de tweede het veld ruimen voor wereldkampioen Bjorn Dunkerdeck. Hij gaf zelf als oorzaak, dat hij een ander zeil dan gebruikelijk had toegepast, hetgeen zijn surfen niet ten goede kwam. Nu hij echter weer zijn vertrouwde zeil kan gebruiken, hoopte hij het Dunkerbeck lastig te kunnen maken.

In de vierde ronde was het herstel van Bringdal reeds duidelijk te merken en won hij bijna van Dunkerbeck en bezette met deze de eerste plaats. Dit was echter van korte duur, omdat in de vijfde ronde Bringdal op de tweede plaats terecht kwam doordat Dunkerbeck weer won en de leiding overnam.

Bij de dames liet Britt Dunkerbeck weer duidelijk merken dat zij de onbetwiste topper van deze wereldstrijd is.

De stand is nu: heren: 1. Bjorn Dunkerbeck, 2. Anders Bringdal en 3. Robby Naish. Bij de dames: 1. Britt Dunkerbeck, 2. Jutta Mueller en 3. Jessica Crisp.

■ *ORANJESTAD — Twee topfiguren van de wereldranglijst Hi-Winds: Bjorn Dunkerbeck en Jutta Mueller.*

Major League

American League:
New York Yankees - Texas Rangers 5-4; Baltimore Orioles - Toronto Blue Jays 6-4; Minnesota Twins - Cleveland Indians 2-0; Chicago White Sox - Kansas City Royals 2-0; Detroit Tigers - California Angels 5-0; Boston Red Sox - Oakland Athletics 3-1; Seatle Mariners - Milwaukee Brewers 2-1.

National League:
Los Angeles Dodgers - Chicago Cubs 3-2; Philadelphia Phillies - Cincinnati Reds 5-4; Pittsburgh Pirates - San Diego Padres 1-0; Montreal Expos - Atlanta Braves 11-2; New York Mets - Houston Astros 6-3; San Francisco Giants - Saint Louis Cardinals 5-2.

Van Hanegem weg bij Wageningen

UTRECHT - Willem van Hanegem (tweede van links) keert terug naar de amateurs.

De oud-international maakt het komende seizoen deel uit van de technische staf van de Utrechtse zondageersteklasser Holland. Enkele jaren geleden was Van Hanegem ook al bij de ambitieuze club werkzaam.

De voormalige middenvelder fungeerde het afgelopen seizoen als assistent van trainer Piet Buter bij FC Wageningen.

Het bestuur maakte begin deze week bekend, dat op het duo geen prijs meer wordt gesteld. Van Hanegem was te duur, Buter voldeed niet.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
(AA-klasse)
19.30 uur Lagun Stars/Junghans vs Royal Scorpions/MCB - Sentro Deportivo Kòrsou.

ZONDAG
BASEBALL
(A-klasse)
10.00 uur Boca Stars vs Mahuma - Bonam-terrein.
10.30 uur Blue Hawks vs Top Flowers -Sta. Maria Ballpark.
13.00 uur AGT/CPS vs Eagle Amstel -Bonam-terrein.
(AA-klasse)
14.30 uur Lagun Stars/Junghans vs Sorpresa - Sta. Maria Ballpark.
14.30 uur Sta. Rosa Indians/Mennen Speedstick vs Wild Cats/Banco di Caribe - Tio Daou Ballpark.

Bugno en Chiappucci de grote verliezers

Chioccioli deelt rake klappen in bergrit ui

MONVISO - Franco Chioccioli heeft zijn voornaamste belagers in de Ronde van Italië in het hooggebergte de eerste flinke slag toegebracht. De Italiaan verstevigde in de twaalfde etappe, die naar 2000 meter hoogte in Monviso voerde, zijn leidende positie in het algemeen klassement door als derde te finishen.

Ritwinnaar werd de Italiaanse belofte Massimiliano Lelli. Grote favorieten als Chiappucci en Bugno liepen onverwacht achterstand op.

Op Chioccioli rekende vrijdag niemand. Van zijn rose leiderstrui zou aan het einde van de etappe slechts een gerafeld tricot overblijven, was de verwachting. De klassementsaanvoerder bewees het tegendeel. Niet Gianni Bugno, maar hij werd de grote winnaar van de twaalfde rit.

Alleen de Spaanse kilometervreter Marino Lejarreta bewees op zijn oude dag nog tot veel in staat te zijn. Lejarreta bleef in het spoor van de Italiaan en is in de algemene rangschikking de belangrijkste concurrent van Chioccioli op dertig seconden.

Tussen de Italiaanse clan gaf Lejarreta zelf vrijdag het sein tot de aanval, die Chiappucci en in grotere mate Bugno de kop kostte. De Spanjaard zette tijdens de laatste beklimming op zes kilometer van de streep de achtervolging in op de ontsnapte Fransman Jeff Bernard.

Op zijn tempoverhoging reageerden alleen Chioccioli en Lelli. Bugno raakte in de problemen en haakte af, Chiappucci hield het drietal nog enige tijd in het oog maar capituleerde in de slotfase eveneens.

Bernard werd op vijf kilometer van de top door zijn achtervolgers ingelopen. Lelli wachtte tot de laatste kilometer voor zijn beslissende demarrage. Bernard werd tweede, Chioccioli derde en pakte daarmee ook nog een vier seconden bonificatie weg voor de neus van Lejarreta.

SLACHTVELD

Achter de vier was een slachtveld aangericht, met als voornaamste verliezer Gianni Bugno. De kopman van Chateau d'Ax, die vorig jaar van begin tot einde de rose leiderstrui om de schouders had, verloor bijna twee minuten op de klassementsleider. Chiappucci hield de schade beperkt tot 38 seconden.

'Ik wachtte tijdens de lange beklimming op een aanval van Bugno", meldde Chioccioli monter aan de streep. "Zijn ploeg had de hele wedstrijd geconsolideerd. Toen Lejarreta wegreed, ben ik meegesprongen. Pas later [...]kte ik dat Bugno en Ch[...] pucci waren achtergebl[...] Ik heb mijn tijdverlies [...] de chronorit weer [...] gemaakt, maar Bugno is [...] niet verslagen."

Bij Bugno kwam de ne[...] laag hard aan. De num[...] een van de wereld dr[...] na de streep direct om [...] ting hotel, zonder een w[...] aan het verlies vuil te ma[...] Chiappucci keek vrolij[...] ondanks de opgelopen [...] terstand. De Italiaan to[...] zich meer dan tevreden [...] het gat dat hij met zijn ri[...] Bugno had geslagen.

Lelli mocht in Monvis[...] dagzege pakken. De j[...] professional wordt in [...] als een grote belofte be[...] uwd. Vorig jaar eindigd[...] in het eindklassement [...] de Giro als negende. N[...] twaalfde etappe staat [...] derde met een achterst[...] van iets meer dan [...] minuut op Chioccioli. [...] schien verandert mijn w[...] trui als beste jongere [...] wel in een rose", riep [...] vergenoegd uit.

Algemeen klassement:

1. Chioccioli 56.59.20, Lejarreta 0.30, 3. Lelli 1[...] 4. Chiappucci 1.33, 5. Bu[...] 1.57, 6. Poelnikov 3.26, Sierra 3.32, 8. Echave 3[...] 9. Jaskula 4.02, 10. Bo[...] 4.05, 14. Delgado 6.45, Fignon 13.41, 36. Lem[...] 28.55, 78. Suykerbu[...] 1.05.51, 128. Schalk[...] 1.49.46, 149. Harmeli[...] 2.09.10, 153. Van der [...] 2.15.19, 154. Siemo[...] 2.15.31, 161. En laatste Le[...] (ita) 2.41.18.

Denver en Miami kandidaat-steden

National League met twee clubs uitgebreid

NEW YORK - De veertien honkbalclubs uit de American League zullen ieder drie miljoen dollar (bijna zes miljoen gulden) ontvangen wanneer de National League in 1993 met twee clubs wordt uitgebreid.

De beide Leagues waren de afgelopen tijd in een heftig dispuut geraakt over de verdeling van de 190 miljoen dollar, die de twee nieuwe clubs moeten inbrengen als "entreegeld". De National League wilde de volle mep, aangezien de nieuwelingen onder zijn rechtsgebied vallen. De American League wilde een gelijke verdeling omdat zijn clubs ook spelers zullen moeten afstaan aan de nieuwe verenigingen.

De directeur van het Amerikaanse honkbal, Fay Vincent, heeft bepaald dat iedere bestaande vereniging uit de beide Leagues drie spelers in de "aanbieding" zal moeten doen. Het grootste deel van het binnenkomende geld stelde hij beschikbaar aan de National League, namelijk 148 miljoen dollar tegen de 42 miljoen voor de American League.

Zijn uitspraak werd mede bepaald door het gegeven dat de National League in 1977 geen cent heeft ontvangen toen de American League met twee clubs werd uitgebreid.

Meer dan twee Amerikaanse steden hebben zich kandidaat gesteld voor de beschikbare plaatsen in het top-honkbal, het centraal gelegen Denver en Miami aan de zuidoostkust lijken de beste papieren te bezitten.

Tegen Finland

Wim Kieft breekt arm

DEN HAAG - Wim Kieft blijkt woensdagavond in de wedstrijd tegen Finland zijn linkerarm te hebben gebroken.

De breuk werd pas donderdag in een Nederlands ziekenhuis geconstateerd. Met zijn arm in een mitella, door bondsarts Frits Kessel voorgeschreven, had de Amsterdammer zich bij de chirurg gemeld.

Kort nadat Kieft in Helsinki was ingevallen voor Pieter Huistra kreeg hij een harde trap van een tegenstander tegen zijn linkerarm. De spits speelde de wedstrijd uit, maar klaagde na afloop over een zeurende pijn.

De arm had hij, op een andere plek, dit seizoen ook al bij Bordeaux gebroken en bevat nog altijd de pen die destijds werd ingebracht.

Geslaagde tournee Explosivos

[D]EN HAAG — *De Cura[çao]se formatie Los Explosivos, [die] overal volle zalen heeft [ge]trokken, kan terugzien op [ee]n zeer geslaagd toernee. [T]egen het einde van het [to]ernee brachten de leden van [d]e Curaçaose topformatie Los [E]xplosivos een bezoek aan [h]et Antillenhuis.*

Gevolmachtigde minister [Ma]dsel Jesurun had de leden [va]n de band en hun manager [u]itgenodigd om in zijn ambts[w]oning even gezellig te ver[to]even. In een korte toespraak [m]emoreerde minister Jesurun [da]t zijn functie en die van [L]os Explosivos raakvlakken [v]ertonen. Beiden trachten hun [la]nd zo goed mogelijk te ver[te]genwoordigen in Nederland.

De populaire Antilliaanse [za]nger/entertainment Lou [Pr]ince was ook op de bijeen[ko]mst aanwezig en samen [m]et minister Jesurun werd [va]n dit gezelschap een groeps[fo]to gemaakt door fotograaf [R]ico van der Ven.

Co-ouderschap veel in zwang

Steeds meer ouders blijven na een echtscheiding de zorg voor de kinderen delen. De kinderen wonen dan afwisselend een periode bij de vader en een periode bij de moeder.

Dit **"co-ouderschap"** is sinds het begin van de jaren tachtig in opkomst. In 1987 werd in 13 procent van de echtscheidingszaken tot co-ouderschap besloten.

Volgens de stichting relatievoorlichting past deze ontwikkeling in een samenleving waarin de opvoeding van kinderen steeds meer een zaak wordt van beide ouders. Het is dan niet logisch als een van de ouders na de scheiding als opvoeder wegvalt.

In het boekje "kind met twee huizen" dat de stichting deze week heeft uitgebracht zegt medewerkster m. Vroom dat co-ouderschap, als het praktisch en emotioneel haalbaar is, een goede oplossing kan zijn voor een uit elkaar vallend gezin.

Maar er zijn ook omstandigheden waaronder een co-ouderschap geen kans van slagen heeft. Bij voorbeeld als de ouders in staat zijn om hun emoties opzij te zetten om redelijk met elkaar te kunnen overleggen over de kinderen. Uiteraard is ook de relatie kind-ouder van belang. Gebleken is verder dat nieuwe relaties, vooral van de vader, een negatieve invloed kunnen hebben.

"kind met twee huizen" geeft een overzicht van de voor- en nadelen, de dagelijkse praktijk, de afspraken die er gemaakt kunnen worden en de crisis die kan ontstaan als een van de ouders gaat samenwonen of hertrouwt. Ook de juridische aspekten van het co-ouderschap komen aan bod, evenals moeilijkheden die zich kunnen voordoen met maatschappelijke instanties.

Kleurenkoningin

ORANJESTAD — Na [ee]n groot succes op [C]uraçao komt de kinder[m]usical 'De Kleurenko[ni]ngin' naar Aruba. Deze [ki]ndermusical gaat over [ee]n heks, die niet veel [v]an kleur houdt. De [m]ensen in het dorp en [o]ok haar dochter Regen[b]oog vinden dit verschrik[k]elijk. Wat er dan gaat [g]ebeuren kan men zien in [d]e uitvoeringen komend [w]eekeinde.

Het kinderkoor is gevormd [o]p Aruba en staat onder [l]eiding van Mavbeline Arends. De balletgroep is getraind op Aruba onder leiding van Diane Antonette. Het decor wordt verzorgd door Rob van de Laar en de muziek is gemaakt door Ramon Williams. De musical wordt begeleid door Edmund Chatlein en staat onder regie van Etta Pijl.

Zaterdag 8 juni zal er een voorstelling zijn om half acht 's avonds in Cas di Cultura. Zondag zal er een voorstelling zijn om elf uur 's morgens. Kaarten à tien florin zijn verkrijgbaar bij de boekhandels en Cas di Cultura.

Jong Holland speelt gelijk tegen Centro

WILLEMSTAD — De wis[s]eling van de wacht bij [z]owel Jong Holland als Centro Dominguito heeft [n]og geen zichtbare resul[t]aten opgeleverd. De [n]ieuwe trainers die gis[t]eravond met de beide [p]loegen debuteerden, res[p]ectievelijk het duo Sonny Martina/Raymond Lucas en Ronnie Trouw[b]oon, mogen echter tevre[d]en zijn met het uitslag van hun eerste wedstrijd. De ploegen deelden gis[t]eravond namelijk broe[d]erlijk de winst met de [s]core van 1-1.

Het resultaat was een goede weergave van het strijdverloop. Er werd aan beide kanten hard voor de punten gewerkt en beide ploegen namen een speelhelft voor hun rekening. Jong Holland domineerde in de eerste helft, scoorde ook zijn doelpunt in deze periode, waarna Centro in de tweede helft geïnspireerder speelde en zijn overwicht ook uitdrukte met de gelijkmaker.

De Tricoloren namen reeds vroeg in de wedstrijd de leiding dank zij de schotvaardigheid van Richinel Maduro, gisteravond ongetwijfeld een van de uitblinkers op het veld. Een onderschepte terugspeelbal leidde tot een vrij trap diedoor Maduro werd verzilverd. Hij richtte zijn effectvolle schot [...] het muurtje van spelers en [...] de Centro-doelman wiens uitzicht door zijn eigen spelers belemmerd werd, kansloos. Jong Holland handhaafde zijn overwicht voor het grootste deel van de resterende speeltijd. De 1-0 voorsprong bij rust kon dan ook gerechtvaardigd genoemd worden.

Dezelfde conclusie kon men aan het einde van de tweede helft trekken voor wat betreft het door Centro vertoonde spel. De Dominguito-ploeg verlegde in de tweede helft het accent volledig naar de aanval en zette Jong Holland vanaf de eerste minuten onder zware druk. Wat de zaak nog gemakkelijker maakte voor de Centro-middenvelders en -spitsen, was het feit dat de Tricoloren zich terugtrokken in de verdediging om hun kleine voorsprong te behouden. Ondanks deze versterking achterin, bezweek de defensie in de 65ste minuut. Debutant Clayton Braafhart tekende voor de gelijkmaker.

Centro bemachtigde met dit resultaat zijn vijfde winstpunt in vijf wedstrijden. Het neemt de vijfde plaats in door een ongunstiger doelsaldo dan SUBT, dat eveneens met vijf punten nummer vier is. Voor Jong Holland was dit amper het tweede winstpunt. De Tricoloren bezetten de voorlaatste plaats.

De competitie wordt morgenavond voortgezet met de volgende wedstrijden: Scherpenheuvel - Victory Boys en Vesta - Canisius Boys.

Prijzig glas en aardewerk

Een veiling van glas, Europees porselein en Delfts **aardewerk** heeft donderdag bij Christie's in Amsterdam 1.496.052 gulden opgebracht. Een particulier verzamelaar uit Tasmanie zorgde nog voor enig spektakel door voor een in Fulda (Duitsland) vervaardigde porseleinen groep 166.750 gulden neer te tellen. Dat is het hoogste bedrag ooit op een veiling betaald voor Fulda porselein. De geschatte opbrengst lag tussen de 30.000 en 40.000 gulden.

Vijftien 17de eeuwse Goudse spijkertegels met ornithologische voorstellingen brachten bij elkaar 122.475 gulden op. De polychrome tegels werden halverwege de 17de eeuw gedurende korte tijd geproduceerd. Gave exemplaren komen sporadisch op de markt. Het hoogste bedrag -13.800 gulden - werd betaald voor een tegel met de afbeelding van een ara (papegaai).

■ *ORANJESTAD — Quota Club of Aruba installeerde onlangs vier nieuwe leden, waardoor het ledental op 41 is komen te staan. Tevens werd het nieuwe bestuur voor 1991/1992 geïnstalleerd.*

Dit bestuur bestaat uit: Patricia Hassell (president), Astrid Muller (vice-president), Enid Croes-Marugg (secretary), Ursy Idigoras-Cotarello (treasurer), Maxima Arendsz-Croes (director of finance), Maria Sapuana-Figaroa (director bo by-laws), Cheryldine Muller-Buckley (director of service) en Mireya Cordeiro-Gonzalez (director of development & growth).

In het afgelopen verenigingsjaar brachten de georganiseerde modeshow en seminars voor vrouw een bedrag van 25.000 florin op. Quota Club, die ten behoeve van personen met gehoor- en spraakproblemen werkt, reikte in het afgelopen verenigingsjaar donaties uit aan; FEPO, FADA/PRIDE, Padvinders Gilde, stichting Village Florence Elderly Home, Auxiliadors Voluntarias Aruba, Sociaal Fonds Colegio Arubano en Imeldahof.

De industriele productie in het voormalige OOST-DUITSLAND is in januari met 24 procent verminderd ten opzichte van december. De achteruitgang is daarmee de grootste sinds de eenwording van beide Duitslanden. Alleen in de olieverwerking, de textielindustrie en de staalfabrieken nam de productie toe, aldus het Duitse ministerie van Economische zaken.

Installatie financiële commissies

■ *ORANJESTAD — Minister van financiën ing. Roland Laclé installeerde deze week twee commissies die een betere samenwerking zullen moeten bewerkstelligen met de particuliere sector teneinde de ontwikkelingen te blijven bevorderen om van Aruba een financieel centrum te maken. Tevens moeten de commissies zorgen dat uitvoering van door de regering genomen beslissingen, meer flexibel moeten zijn in de offshore-sector.*

De ene commissie bestaat uit uitsluitend overheidsfunctionarissen die op regeringsniveau aanbevelingen moeten doen over de verschillende wijzigingen die moeten komen om de diensten te kunnen verlenen die vereist worden van een financieel centrum, zoals telecommunicatie, banksysteem en economische aspecten.

De overheidscommissie bestaat uit functionarissen van de directies Juridische Zaken, Belastingen, Wetgeving, de Procureur Generaal, Kamer van Koophandel, bureau van de minister van financiën, Economische Zaken en Buitenlandse Betrekkingen.

Beide commissies staan onder voorzitterschap van mr. P.J. Tchong, directeur van de Centrale Bank.

Hoop voor comapatiënten

Een speciaal ontwikkeld stimuleringsprogramma voor **comapatiënten** lijkt resultaat te hebben. Van de patiënten die de afgelopen jaren in het revalidatiecentrum Charlotte oord in Tilburg het programma hebben ondergaan, is 72 procent uit coma bijgekomen.

Dat is een aanzienlijk gunstiger cijfer dan de landelijke statistiek. Gemiddeld komt slechts een kwart van de mensen die langer dan een maand in coma liggen nog bij uit een coma. Alle patiënten die in het charlotte oord behandeld zijn, verkeerden langer dan een maand in coma. Drs. H. Eilander, psycholoog van het revalidatiecentrum voor kinderen en jongeren, stelde zaterdag op een bijeenkomst van de Coma Vereniging Nederland in Utrecht dat de behandelde groep (tien personen tussen de 1 en de 24 jaar) te klein is om te concluderen dat het stimuleringsprogramma succesvol is. Het is op dit moment niet na te gaan of het programma heeft bijgedragen aan de snelheid en mate van het herstel. Inmiddels is een subsidie van 100.000 gulden verstrekt voor onderzoek naar de effectiviteit van het programma.

"Wel is van belang op te merken dat verschillende patiënten uit coma zijn bijgekomen ondanks aanvankelijke sombere verwachtingen van verwijzers", aldus Eilander. De meeste patiënten, veelal slachtoffer van een verkeersongeluk, zijn ernstig tot zeer ernstig gehandicapt uit coma bijgekomen. Uit gesprekken met ouders is niettemin gebleken dat vrijwel iedereen tevreden is over het resultaat van de behandeling.

Nieuwe leden Quota Club

Lezing over creditcards

ORANJESTAD — Woensdag 12 juni houdt prof. mr. H.C.F. Schoordijk 's avonds om acht uur in de aula van de Universiteit (Irausquinplein) een lezing over het onderwerp 'credit cards'.

In het bijzonder zal prof. Schoordijk ingaan op de rechtsgevolgen van deze veel voorkomende wijze van betaling. Belangstellenden zijn van harte welkom. De toegang is vrij.

Haasje over in Seoul

■ SEOUL - Een agent van de Zuidkoreaanse oproerpolitie springt behendig over de vlammen van een brandbom tijdens een protestbetoging door voornamelijk studenten tegen de dood van hun leeftijdgenoot Kim Kwi-Chung. Deze zou verleden maand zijn overleden als gevolg van mishandeling door de politie tijdens protestacties. (AFP-satellietfoto)

Bessmertnych en Baker na overleg in Geneve:

Geen doorbraak, wel nieuwe ideeën over START-overleg

GENEVE - De ministers van Buitenlandse zaken James Baker (Verenigde Staten) en Aleksandr Bessmertnych (Sovjetunie) hebben vrijdagavond geen doorbraak weten te realiseren in het START-overleg. De minister kwamen wel overeen het overleg ter beperking van de Strategische kernwapens voor de lange afstand te intensiveren.

Baker liet weten dat tijdens de 2,5 uur durende besprekingen niet is gesproken over een datum voor de Sovjet-Amerikaanse top tussen de presidenten George Bush en Michail Gorbatsjov. De moeizaam verlopende Start-onderhandelingen staan momenteel de top in de weg die oorspronkelijk voor de eerste helft van dit jaar op de agenda stond. Beide supermachten willen na de succesvolle INF- en CFE-onderhandelingen mogelijk een Start-verdrag tijdens de topontmoeting ondertekenen.

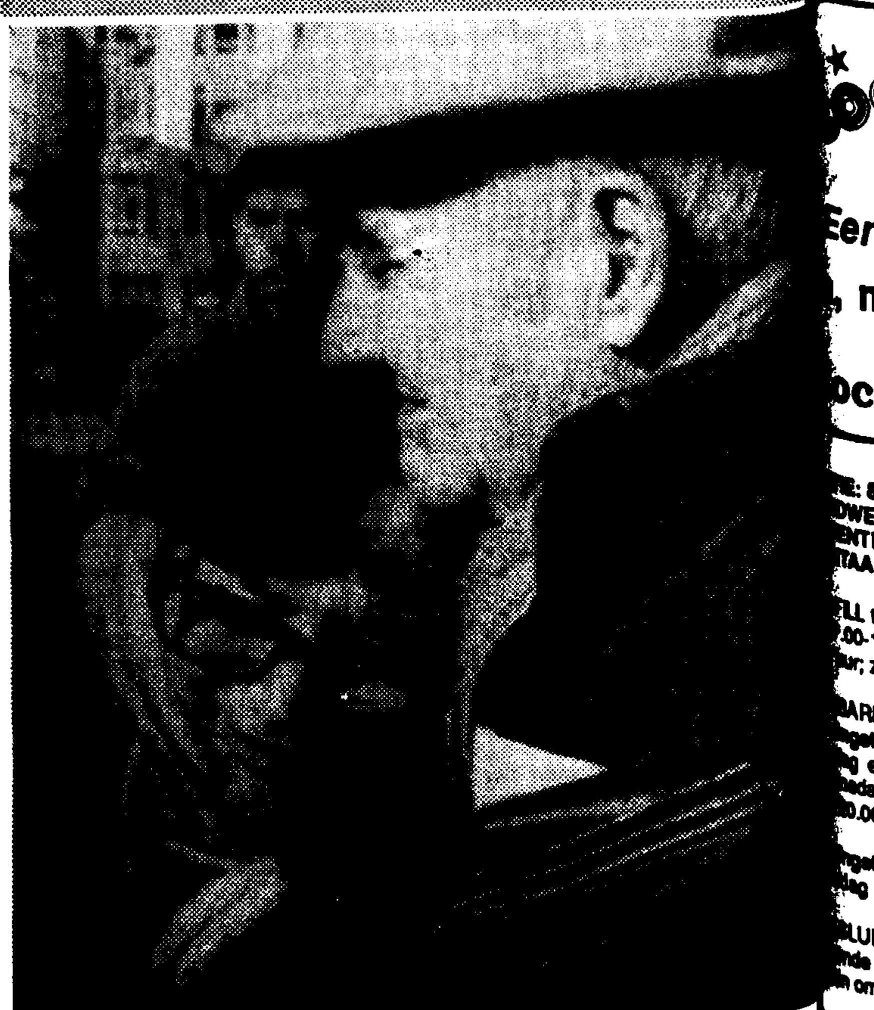
NIEUWE IDEEEN

"In mijn ogen is er nog veel werk te verrichten voordat het tot een Start-verdrag komt", zo verklaarde Baker na het onderhoud. Gezamenlijk met Bessmertnych liet de Amerikaanse minister weten dat zij "nieuwe ideeën" hadden ontwikkeld waarmee de problemen bij het overleg zo snel mogelijk uit de weg kunnen worden geruimd.

Bessmertnych verklaarde dat Baker hem tijdens het overleg een brief had overhandigd waarin de nieuwe ideeën stonden vermeld. De Sovjetminister voegde er aan toe dat de Sovjetunie ook met nieuwe voorstellen op tafel was gekomen. De beide ministers lieten weten dat zij hun bij het Start-overleg betrokken functionarissen de opdracht hebben gegeven de onderhandelingen op te voeren. Daarnaast sturen Baker en Bessmertnych extra deskundigen naar Geneve en stellen beide partijen binnen twee weken een nieuwe agenda op voor versnelde onderhandelingen.

Bessmertnych toonde zich niet ontevreden over het resultaat van de ontmoeting met Baker. "Wij zijn in het geheel niet minder optimistisch", zo zei hij. "Wij zijn momenteel in een stemming om aan te pakken".

Gepensioneerden teleurgesteld

■ *BUENOS AIRES - Een gepensioneerde troost zijn vrouw die als gevolg van de spanningen een inzinking had gekregen tijdens de al dagen durende acties van de Argentijnse gepensioneerden die een verhoging van hun inkomen eisen. De politie heeft de deelnemers aan de sit-in bij het regerings-paleis verwijderd in opdracht van de regering.*

De noodlijdende VS-luchtvaartmaatschappij PaAam heeft in het eerste kwartaal van 1991 een VERLIES geboekt van 249,2 miljoen dollar. In hetzelfde tijdvak een jaar eerder was dat 190,7 miljoen dollar. De omzet daalde met 19,2 procent tot 631,9 miljoen dollar. In 1990 beliep het verlies van de maatschappij 662,9 miljoen dollar.

WENEN - Albanese ... ders hebben de weken oude algemene... king vrijdag beëin... nadat de interim-pre... van Albanie en de ... bonden een overeenk... bereikten. Dat meldd... officiële Albanese pe... reau ATA.

De Albanese premier, Bufi, stemde in met een o... dellijke loonsverhoging ... vijftig procent. Daarna... hij tegen de afgevaardi... van de vakbonden en v... politieke partijen dat ... andere eisen van de st... na de vorming van ... kabinet zou bespreken ... meldde ATA. De sta... eisten onder meer ook v... tering van de werkom... digheden en verandering ... op sociaal gebied.

VS-ambassade in Paramaribo:

Betrokkenheid ontkend bij Bouterse-komplot

PARAMARIBO - De Verenigde Staten hebben niets te maken met een vermeend moordcomplot tegen de Surinaamse legerleider Desi Bouterse. De bewering van Henk Herrenberg, de speciale gezant van de bevelhebber, is "volkomen onjuist", zo heeft de Amerikaanse ambassade in Paramaribo vrijdag bekendgemaakt.

In het persbericht wordt daarnaast met stelligheid ontkend dat de Surinaamse legerkapitein Etienne Boerenveen vervroegd uit een gevangenis in de VS werd vrijgelaten "om de uitslag van de verkiezingen in Suriname te beïnvloeden". Ook deze veronderstelling van Herrenberg noemt de Amerikaanse ambassade "volkomen onjuist".

Boerenveen werd vorige maand door de Amerikaanse justitie vrijgelaten nadat hij de helft van zijn gevangenisstraf wegens betrokkenheid bij de internationale drugshandel had uitgezeten. Hij werd toen het land uitgezet. "Dat is een normale procedure, zijn deportatie had niets uit te staan met de verkiezingen in Suriname", aldus de ambassade in het persbericht.

Donderdag verklaarde Herrenberg dat de Surinaamse regering over informatie beschikt over een complot van Amerikaanse makelij tegen Bouterse. Dat complot zou als een "drugsscenario" kunnen worden uitgelegd. Volgens Herrenberg is de tijd niet rijp om meer details te verstrekken omdat het justitieel onderzoek anders bemoeilijkt zou kunnen worden.

In de Surinaamse pers werd vrijdag gemeld dat er bij het parket van de procureur-generaal nog geen officiële klacht is ingediend in verband met het vermeende complot tegen Bouterse.

Kerken in Zuid-Afrika bereiden conferentie voor over geweld

JOHANNESBURG - Aartsbisschop Desmond Tutu, prof. Johan Heyns van de (blanke) Nederduitse gereformeerde kerk en secretaris-generaal Frank Chikane van de Raad van Kerken zitten in een commissie die een vredesconferentie over het geweld in de zwarte woonoorden in Zuid-Afrika moet voorbereiden.

De commissie is een uitvloeisel van de vredesconferentie die president F.W. de Klerk twee weken geleden hield. Zij moet alle bij het geweld betrokken partijen rond de tafel zien te krijgen. Aan de conferentie onder leiding van De Klerk namen de meeste godsdienstige leiders en het ANC niet deel. In d ecommissie zitten ook vooraanstaande figuren uit het Zuidafrikaanse bedrijfsleven.

Politie loopt in Sendero-val: negen doden

TRUJILLO - Negen politiemannen zijn in het noorden van Peru omgekomen als gevolg van een hinderlaag van de Maoïstische guerrillabeweging Lichtend Pad.

Zo meldde een politiewoordvoerder vrijdag. De hinderlaag lag in Trujillo, ongeveer 540 kilometer ten noorden van de hoofdstad Lima. De aanslag volgt een dag na een andere hinderlaag, ten oosten van Trujillo. Ongeveer veertig Sendero Luminoso-strijders openden donderdag in Sayapullo het vuur op een politie-patrouille. Daarbij werd een van de twee politiewagens opgeblazen. De patrouille was in het gebied op zoek naar de stoffelijke resten van een provinciale functionaris die een dag eerder door de rebellen zou zijn vermoord.

Doorbraak bereikt door Britse minister:

Op 17 juni overleg over Noord Ierland

BELFAST - De eerste onderhandelingen sinds zeventien jaar tussen de vier belangrijkste politieke partijen in Noord-Ierland over de toekomst van de Britse provincie beginnen op maandag 17 juni.

Dit hebben de leiders van de vier partijen woensdag in Belfast meegedeeld. Deze beslissing is genomen na zes weken bilaterale gesprekken tussen elk van de partijen en de Britse minister voor Noord-Ierland, Peter Brooke. De doorbraak is woensdag tot stand gekomen tijdens een vergadering in Belfast van de vier partijen: de twee protestantse Unionistische partijen, de Alliantie-partij die een centrumbeleid voorstaat en de gematigd Nationalistische Sociaal-democratische en Arbeidspartij.

In een verklaring zeggen de vier dat ze de lastige vraag nog niet hebben beantwoord, wie de tweede fase van de besprekingen zal voorzitten. Daaraan doet de regering van de Ierse republiek mee. Maar ze hebben vertrouwen dit probleem op 17 juni op te lossen. Dan gaan ze gevieren proberen een toekomst te ontwerpen voor de door geweld geteisterde provincie die een van de langste burgeroorlogen in de geschiedenis achter de rug heeft.

Het verrassende einde aan de impasse komt na het oplaaien van het geweld in Noord-Ierland, waar sinds 1969 bijna drieduizend mensen zijn omgekomen bij de strijd van het Ierse Republikeinse leger (IRA) tegen de Britse aanwezigheid in Noord-Ierland.

Zweden vraagt om EG-lidmaatschap

STOCKHOLM - Zweden vraagt waarschijnlijk binnen twee maanden het lidmaatschap van de EG aan. Stockholm hoopt daarmee te bereiken dat het midden jaren '90 volwaardig lid van de Gemeenschap is. Dat heeft de president van de Zweedse Centrale bank, Bengt Gennis, verklaard. Het Zweedse parlement gaf de regering in december het mandaat om bij de EG het verzoek om lidmaatschap in te dienen. De regering zal naar verwachting 14 juni met betrekking tot de aanvraag een tijdschema indienen.

In Bulgarije:

Gevangenis voor ex-minister

SOFIA - De voormalige minister van Economie en Planning Stojan Ovtsjarov is tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens machtsmisbruik.

Dit is vrijdag door kranten in Bulgarije gemeld. Ovtsjarov is de eerste communistische politicus die sinds de totstandkoming van een coalitieregering in Bulgarije in de gevangenis verdwijnt. Hij heeft voor de kleinzoon van oud-partijleider Todor Zivkov een tweejarige studie in Zwitserland op onrechtmatige wijze gefinancierd.

VS blijven werken aan MO-conferent...

Washington erken... afwijzing Israël

WASHINGTON - Het Witte Huis heeft vrijdag toegegeven dat Israel "andere ideeën" heeft over de formule voor vredesonderhandelingen in het Midden-Oosten dan de Verenigde Staten. Maar ... hington heeft laten w... dat het ondanks de op... ling van Israël doo... met zijn pogingen ee... desconferentie te or... seren.

"Wij zetten deze zaak v... verklaarde Witte Huis-w... voerder Marlin Fitzw... nadat eerder vrijdag be... was geworden dat de Is... sche premier Yit... Shamir twee compromis... stellen van de Amerik... president George Bush ... een vredesconferentie ... afgewezen. Fitzwater ... geen bijzonderheden ... over het antwoord ... Shamir en beperkte zic... de opmerking dat Isr... Jordanie een reactie ... gestuurd. Hij ... daaraan toe dat de VS... overleg over het vredesp... met beide landen zal v... zetten.

Bush stuurde vorige ... brieven naar Shamir, k... Husayn van Jordanië, p... dent Hafez Al-Assad ... Syrië en andere leider... het Midden-Oosten in ... poging de impasse ... vredesproces te doorbre...

Op initiatief Cheysson in Straatsburg

Irak, PLO naar Euro-Arabische dialoog

BRUSSEL - Delegaties van het Iraakse parlement en de Palestijnse Nationale raad, het Palestijnse parlement-in-ballingschap, worden donderdag in Straatsburg verwacht voor een "Euro-Arabische dialoog". Dit heeft de woordvoerder van het Europarlement vrijdag bekendgemaakt.

De dialoog is een initiatief van de Franse oud-minister van Buitenlandse zaken Claude Cheysson, die lid is van de Socialistische fractie in het EP. Op zijn voorstel heeft de politieke commissie van het parlement collega-afgevaardigden uit alle 21 landen van de Arabische liga en de PLO uitgenodigd voor besprekingen over de vredesperspectieven in het Midden-Oosten en de rol die Europa daarbij kan spelen.

De Iraakse delegatie wordt geleid door parlementsvoorzitter Saadi Mehdi Saleh. Ook de Iraakse ambassadeur in Brussel, Zaid Haidar, komt naar Straatsburg. Nog onduidelijk is wie in de Palestijnse delegatie zullen zitten. Niet zeker is of Kuwayt en Saudi-Arabië op de uitnodiging zullen ingaan. Een complicatie daarbij is dat beide landen geen parlement hebben.

Creoolse Surinamers minder positief over gemenebest-plannen

VOORBURG — Surinamers van creoolse afkomst staan, met uitzondering van samenwerking op juridisch gebied, minder positief tegenover een Gemenebest-relatie met Nederland dan de andere bevolkingsgroepen. Dit is gebleken uit het onderzoek dat Intomart in samenwerking met het Bureau CESWO in opdracht van Weekkrant Suriname heeft uitgevoerd.

Opvallend is ook de negatieve houding van de NDP-aanhang tegenover het Gemenebest-plan in vergelijking met het standpunt van de achterban van de overige politieke partijen.

Ofschoon een ruime meerderheid van de Surinaamse bevolking (tachtig procent) achter het idee van een Gemenebest staat, is men minder positief inzake eventuele zeggenschap van Nederland over het Surinaamse leger en het idee dat Nederland gedeeltelijk de buitenlandse belangen van Suriname zou behartigen.

De meerderheid van de ondervraagden (56 procent) bleek de voorkeur te geven aan de Surinaamse nationaliteit. Bij de Surinamers van Hindostaanse en Javaanse afkomst ligt dit percentage echter lager: 46 procent. Ook werd gevraagd wat de belangrijkste maatregel is die de nieuwe Surinaamse regering moet nemen. 48 Procent van de ondervraagden meent dat bestrijding van de zwarte markt de grootste prioriteit verdient.

FAA, Boeing, RLD na ramp in Thailand:

Aandacht voor straalomkeerder

SCHIPHOL - De Rijks Luchtvaart dienst (RLD) heeft in navolging van de FAA (Federal Aviation authority) in de VS de Nederlandse gebruikers van Boeing 767-300-toestellen vrijdag laten weten dat in het onderhoudsprogramma voor dit type vliegtuig extra aandacht moet worden geschonken aan de zogenoemde straalomkeerder in de motoren.

Ook de bouwer van het vliegtuig, Boeing, heeft een boodschap van die strekking doen uitgaan naar alle gebruikers van dit type vliegtuig. Het in werking treden van de straalomkeerder in volle vlucht heeft mogelijk een rol gespeeld bij het verongelukken van een Boeing 767 van de Oostenrijkse luchtvaartmaatschappij Lauda Air in Thailand op 26 mei, alhoewel de FAA er op wijst dat het verband tussen het een en ander nog niet vaststaat. In de brief die de FAA heeft gestuurd aan de luchtvaartdiensten in andere landen staat dat nog niet duidelijk is waardoor de straalomkeerders, die worden gebruikt om het vliegtuig na de landing af te remmen, tijdens de vlucht in werking zijn getreden.

In de geschiedenis van de Boeing 767, die sinds 1982 in gebruik is, hebben zich nog niet eerder problemen voorgedaan met de straalomkeerders. De 767-300 is de grootste uitvoering van dit tweemotorige vliegtuig, in gebruik sinds 1986. In Nederland vliegen Martinair en **Air Holland** met dit type.

AGENDA BONAIRE

...E: 8000
...WEER: 8222
...TRALE: 8845
...TAAL: 8900

...LL te Lagoen: maandag t/m vrijdag ...00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-...r; zondag gesloten.

...ARE BIBLIOTHEEK
...ngstijden voor het publiek)
...g en donderdag van 14.00-18.00
...ndag en vrijdag van 08.00-12.00/...0.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

...ngstijden voor lezers)
...ag van 14.00-19.00 uur.

...LUITING: maandag t/m vrijdag aan-...de stukken om 15.30 uur; gewone ... om 16.30 uur.

...VICE CLUBS
... informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/
...y: woensdag 12.00 uur - Restaurant ...ater.

...ERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya ...d 70): openingstijden: maandag t/m ... van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; ...dag van 08.00-12.00 uur.

...ITECLUB (Weg naar Willemstoren): ... op vrijdag van 20.00-24.00 uur; ...ndag van 12.00-24.00 uur.

... openingstijden Slachthuis i.v.m. ...gheid van de keurmeester zal tot ...r order uitsluitend op donderdagen en ...gen geslacht en gekeurd worden.

* * * * * * *

...DIENSTEN
...Bernarduskerk, Kralendijk:
...dag t/m zaterdag om 18.45 uur; ...dag om 08.00 en 19.00 uur.
...otokerk, Antriol:
...dag t/m zaterdag om 19.30 uur; ...dag om 09.00 en 18.00 uur.
...icuskerk, Rincon:
...dag t/m zondag om 19.30 uur.

...CHTENBEZORGING doorgeven aan ...er E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

* * * * * * *

Ir. Hodgson ASCON n.v.:

'Monumenten waren in slechte staat'

KRALENDIJK — Het meeste stof dat de herstructurering van het Wilhelminaplein en omgeving heeft doen opwaaien, was het verwijderen en afbreken van het monument van Johan van Walbeeck. Ook het befaamde bankje 'W' ter hoogte van de pier zal verdwijnen, maar in tegenstelling tot eerdere berichten zal het vishalletje onaangeroerd blijven. Ir. Hodgson van Ascon nv legde het haarfijn uit.

Het betreffende monument is al bijna veertien dagen ter ziele, maar woensdag konden dan toch de motieven van de rigoureuze wijzigingen gehoord worden. Hodgson attendeerde erop, dat de ontwerpers met drie monumenten van vier gedenkplaten werden geconfronteerd. Een ervan was trouwens niet eens bekend en dat was de koperen plaat die geplaatst was door Wichi de Palm naar aanleiding van een bezoek dat presidentsechtgenote Eleanor Roosevelt ooit aan Bonaire had gebracht.

Gedenkplaten kunnen echter verplaatst worden en leveren nauwelijks problemen op. Dat was anders met het ruim 55 jaar oude monument van Van Walbeeck, dat in 1936 werd opgericht ter gelegenheid van het feit dat zeshonderd jaar daarvoor Johan van Walbeeck directeur van Curaçao was.

Hodgson: "Dat monument in de vorm van een zuil, bekleed met marmeren platen, stond midden in het park. Het was aanzienlijk beschadigd en bij inventarisatie van de kwaliteit, werd duidelijk dat voorzichtig demonteren en reconstrueren niet mogelijk zou zijn zonder verdere ernstige schade. Ook de gedenkplaat bleek gebroken".

In werkelijkheid kwam het erop neer, dat door volkomen verwaarlozing van het gedenkteken, waar nu zoveel drukte over wordt gemaakt, betonrot het gehele monument had verkruimeld. Het enige dat — zij het gebroken — nog gered kon worden was de marmeren gedenkplaat die weer een plaatsje zal krijgen in het park.

Het monument voor gevallenen in de Tweede Wereldoorlog zal gehandhaafd blijven op de plaats waar het nu staat. Eromheen zal echter een pleintje komen dat aanzienlijk beter is dan wat er lag. Het bankje 'W' zal moeten verdwijnen. In de betonstenen bank is een manuscript ingemetseld en het bankje zal op een andere plaats opnieuw opgebouwd worden. De huidige plaats is niet te handhaven in verband met de verkeerstechnische situatie. Het plakkaat en de in beton gestorte koker zullen in het nieuwe bankje weer ingemetseld worden.

Willem uit partijbestuur

KRALENDIJK — Afgelopen maandag heeft de Adviesraad van Paboso vergaderd over wijzigingen in de statuten van de gele partij. Dit is het gevolg van de verkiezingen van voorzitter en vice-voorzitter Nochi Willem en Rodger Gijsbertha tot leden van de Bonaireaanse eilandsraad.

Ewald Abdul en Regina Janga hebben de plaatsen van beide afgetreden heren in het bestuur ingenomen, terwijl ook Adri Figaroa nu lid van het Paboso-bestuur is. De nieuwe situatie gaat overigens pas in per 1 juli omdat dan Willem en Gijsbertha beëdigd zullen worden.

Paboso wil keuring groentenmarkt

KRALENDIJK—De Venezolaanse fruit- en groenteverkopers die hun waren met barkjes vanuit Venezuela aanvoeren en in het vishalletje te koop aanbieden, vallen kennelijk niet onder de strenge eisen die de Hygiënische Dienst (HD) wel stelt voor de lokale bevolking.

Niemand mag in een snackbar werken of levensmiddelen verkopen indien daarvoor geen gezondheidsverklaring is aangevraagd en afgegeven. Dit certificaat beschermt de volksgezondheid.

De Partido Boneriano Sosial (Paboso) is zelfs van mening dat er onder geen voorwaarde eten of drank verkocht mag worden, als niet eerst gezorgd wordt voor een geldig keuringscertificaat. De politieke partij hoopt dat de verantwoordelijke gedeputeerde de nodige maatregelen zal nemen om deze ongezonde situatie te voorkomen.

Bovendien vraagt Paboso zich af, in hoeverre de Venezolaanse kooplieden eigenlijk vergunning hebben om deze werkzaamheden uit te voeren en hoeveel er van hun ontvangsten wordt afgedragen aan de eilandskas. De partij hoopt op een spoedige duidelijkheid van de overheid in deze materie.

COMMENTAAR

Informatieverstrekking

HET VOLLEDIGE GEBREK aan informtie over hetgeen er gaande was op en rond het Wilhelminaplein, het bruut afbreken van een monument dat kennelijk voor bepaalde Bonaireanen wel enige waarde had, was een begrijpelijke aanleiding dat velen zich afvroegen wat er eigenlijk aan de hand was. Buiten het Bestuurscollege, ASCON nv Plan D2 en het aannemersbedrijf BWM keek vrijwel elke burger met grote ogen naar het woeste geweld van bulldozers en loaders in het Wilhelminapark.

Het kon dan ook niet uitblijven, dat onwetenden aan andere onwetenden vroegen wat er eigenlijk te gebeuren stond. En in dat licht bezien is het volkomen logisch dat in het nieuws kwam dat ook het vishalletje afgebroken zou worden; zeker, omdat het uiterlijk van dat opstalletje niet appelleert aan de culturele achtergrond van het Bonaireaanse volk.

Bezorgde politici en ex-politici uitten in enkele toonaangevende nieuwsmedia dan ook hun verontwaardiging over het afbreken van het Van Walbeeck-monument. In één adem genoemd met de afbraak van het vishalletje. Tijdens de woensdag gehouden persconferentie bleek uit de woorden van gedeputeerde Ellis dat er geen sprake van was dat ook dit halltje zou verdwijnen. Maar de verontwaardiging die gedeputeerde Rudi Ellis daarbij tentoonspreidde over de drie media die dit hadden opgetekend uit de mond van politici, is niet op zijn plaats.

Gedeputeerde Ellis heeft de beschikking over een speciale voorlichtingsambtenaar die met zijn vrije tijd geen raad weet. Overheidsberichten zijn op de vingers van één hand te tellen. Toch bleek de nieuwe dienst Informatie bij de ingrijpende beslissing van het BC over de herstructurering van het Wilhelminaplein, een lege verzameling. De manier waarop publicaties in de media is volkomen ten onrechte.

Het was de fout van de overheid en met name van gedeputeerde Ellis om een jaar nadat de plannen op papier werden gezet en veertien dagen nadat het destructieve geweld op het Wilhelminaplein losbrak, ten slotte de pers en dus de bevolking te informeren over hetgeen het Bestuurscollege voorheeft met de ontwikkeling van Bonaire. De in het algemeen zo goed met de pers samenwerkende gedeputeerde had woensdag kennelijk zijn dag niet.

...anga wil antwoord ...p honderden vragen

...RALENDIJK — Vooraf-...nde aan de begrotings-...handeling worden in de ...elingsvergadering ...r de leden van de ...verse fracties bespre-...ngen gevoerd. Later ...t het onderwerp dan ... sprake in de vergade-...g van de eilandsraad. ...menteel wordt in de ...delingsvergadering de ...groting voor 1992 behan-...ld.

...Dat deze behandeling niet ...heel van een leien dakje ...t, blijkt uit de brief die ... raadslid voor de Partido ...ero Boneriano (POB), ...ertje Janga, geschreven ...eft aan de voorzitter van ...afdeling, Rudi Ellis. In die ...ief vraagt Janga hoeveel ...d de overheid momenteel ... kas heeft en welke ...ulden de overheid momen-...el heeft.

...Verder wil Janga van het ...C een overzicht ontvangen ...n de inventarisatie van de gebouwen, van alle materialen, het wagenpark en alles wat onder de eigendommen van de overheid valt. Daarnaast wil Janga een zeer nauwkeurig overzicht van de resultaten van de laatste verkiezingen en wel gedetailleerd naar het aantal stemmen per persoon. Ook wil Janga exact weten hoe groot de kiesdeler was en hoe die werd berekend.

Ten slotte de meest uitgebreide vraag die Janga de laatste jaren heeft gesteld: een antwoord op de honderden vragen die hij in de laatste bestuursperiode heeft gevraagd. Zoals bekend, begint Janga's tijd te dringen, want aan het eind van de maand stapt de parlementariër uit de eilandsraad en zal daarin voorlopig niet terugkeren, aangezien zijn partij de kiesdeler niet heeft gehaald bij de laatste verkiezingen en derhalve ook geen zetel heeft in de eilandsraad voor de periode 1991 tot 1995.

...BSSA het ruime sop op

...RALENDIJK — De ...langs opgerichte ...naire Sunfish Sailing ...sociation (BSSA) zoekt ...ogelijkheden om ook op ...ternationaal niveau ...ee te kunnen draaien. ...oordat de nieuwe ver-...niging op 11 april werd ...gericht, was dat voor ...onaireaanse zeilers in ...k geval uitgesloten. Nu ...het oog gericht op de ...ereldkampioen-...chappen te Curaçao, die ...t jaar zullen plaats ...nden.

Overigens is dit maar een ...nderdeel van het doel waar-...or de BSSA is opgericht. In ... praktijk zal aan de leden ...tieken, technieken en wed-...rijdregels worden aange-...erd. Eveneens zal deelge-...men worden aan sunfish-...enementen die nationaal ... internationaal worden geor-...niseerd.

Vooral dat laatste was tot ...g toe onmogelijk om dat ...unfish-zeilen in wedstrijd-...band buiten Bonaire onmo-...lijk was. Daarvoor dient ... zeiler en zijn vereniging ...ngesloten te zijn bij de ...ternationale Sunfish Asso-...tion. Dat is nu gebeurd en ...armee is de horizon voor ... Bonaireaanse zeilers een enorm stuk verlegd.

Inmiddels heeft de vereniging een oude bekende op het gebied van sunfishzeilen aangetrokken in de heer Bielderman. Deze is niet alleen bekend op Bonaire, maar eveneens op Curaçao, met name onder de wedstrijdzeilers. Bielderman heeft internationale ervaring in het zeilen met de sunfish. Zijn theoretische lessen worden gegeven in een lokaal van de Papa Cornesschool, terwijl de praktijklessen in de baai van Kralendijk plaatsvinden. Soms wordt er uitgeweken naar Sorobon.

Het bestuur van de nieuwe vereniging bestaat uit voorzitter A. Lammers, vice-voorzitter J. Craane, secretaresse B. Soliano, penningmeester A. de Vries en lid A. Domacassé.

Het contante deel bij de keuze van een uitkering in aandelen van PAKHOED is bepaald op Nf 4,08. Het totale dividend van Nf 8,60 kan naar keuze geheel contant worden opgenomen dan wel voor 2,5 procent in aandelen ten laste van de agioreserve plus Nf 4,08 in contanten.

■*WILLEMSTAD — Van 28 tot en met 30 mei vond het praktisch examen tot 'geoefend marinier' van de Nederlandse Antillen plaats voor de lichting dienstplichtigen 91/1, die op 4 maart voor het eerst de mariniersskazerne Suffisant binnenliepen. Het examen bestond uit de fysiek zware oefening 'Deadpoint Boomerang'. Op de foto de lichting 91/1 met haar instructeurs.*

Overjarige produkten uit de schappen gehaald

KRALENDIJK - Met de regelmaat van de klok moet op Bonaire de Hygiënische Dienst (HD) optreden tegen bedrijven die, soms tegen lagere prijzen, produkten verkopen waarvan de vervaldatum al verstreken is. Dat is verboden en afgelopen woensdag nam de HD een grote hoeveelheid blikken in beslag bij de supermarkt Cultimara.

Volgens de HD betreft het hier blikken waarvan de vervaldatum al geruime tijd is overschreden. In het onderhavige geval waren de blikken voorzien van een aankondiging dat het produkt tegen een speciale prijs te koop werd aangeboden. Wettelijk is het verboden om produkten te koop aan te bieden die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.

Het hoofd van de HD, Mario 'Shonmanci' Emerenciana, nam de produkten van de supermarkt in beslag om daarmee te voorkomen dat ze alsnog verkocht zouden worden. De overheid is niet erg tevreden met de gevolgde verkoopprocedure en verklaart te hopen dat Bonaire niet als een 'dumpeiland' beschouwd wordt voor produkten van inferieure kwaliteit of zelfs van produkten die de volksgezondheid kunnen schaden.

De overheid doet dan ook een beroep op de verkopers van lokale produkten om in geen geval produkten te verkopen die een verstreken vervaldatum hebben. Met nadruk worden daarbij ook snackbars en restaurants genoemd. De komende dagen zal er een strenge controle uitgevoerd worden op levensmiddelen, hun vervaldata en vooral ook op de hygiënische toestanden die in de winkels, snackbars en restaurants worden aangetroffen. Met nadruk zegt het hoofd van de HD ook, dat de consument zich bewust moet zijn van de situatie en vooral geen produkten moet kopen waarvan de vervaldatum overschreden is.

Zoals bekend ontstond vorig jaar een grote bezorgdheid over produkten met een verlopen vervaldatum, die toen door de supermarkt niet werden verkocht, maar werden geschonken aan sociale instellingen zoals het bejaarden tehuis. Hoewel gedeputeerde Marsera deze gift in eerste instantie aanvaardde, werd daar al gauw een stokje voor gestoken, toen bleek dat het om produkten ging die volgens de wet niet meer voor consumptie geschikt zouden zijn.

De SEC, de VS-beurscommissie, heeft toestemming gegeven voor een beperkte vorm van nabeurs-handel op de effectenbeurs van NEW YORK. Het gaat om bepaalde transacties voor een proefperiode van een jaar. De beurs is veel handel kwijtgeraakt door de computerhandel op buitenlandse beurzen en wil die handel terughalen.

Bon-Kor brengt zustereilanden tot elkaar

KRALENDIJK- Een initiatief van de uit Curaçao afkomstige Raymond Sambo heeft gehoor gevonden, want nadat hij eind vorige maand het idee lanceerde om een club te vormen voor op Bonaire wonende Curaçaoënaars, bleek daaraan behoefte te ontstaan.

Inmiddels zijn de doelstellingen van de club wat uitgebreid en gaat het om een vereniging van inwoners van de zustereilanden Bonaire en Curaçao. Dit komt in de clubnaam Bon-Kor tot uiting. Inmiddels is er al een vergadering geweest en een bestuur gevormd van zeven personen. Op 2 juli zal er een programma samengesteld worden in verband met de viering van de Dag van Curaçao.

Dansgroep viert derde lustrum

KRALENDIJK - In juli zal de bekende folkloristische dansgroep Kibrahacha het vijftienjarig bestaan vieren. In het kader van dit derde lustrum heeft het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) besloten om verschillende activiteiten te organiseren.

Een ervan is de schooljeugd kennis te laten maken met deze folkloristische groep, die Bonaire in het buitenland vaak vertegenwoordigde. Op 14 juni zal voor de basisscholen en de SGB een optreden van Kibrahacha worden georganiseerd in jeugdhuis Jong Bonaire. In verband met de grote belangstelling zal de groep twee keer optreden, een keer om negen uur 's morgens en vervolgens nog een keer om elf uur.

Parlement van Oekraine besluit:

Vanuit Moskou geleide bedrijven overgenomen

Moskou - Het parlement van de Oekraïne heeft vrijdag besloten om het beheer over te nemen van alle bedrijven die nu nog vanuit Moskou worden geleid.

De stemming vond plaats op initiatief van de Oekraïense premier Vitold Fokin. Hij zei dat "sommige centrale ministeries en agentschappen, die niet verwachten dat er een nieuw unieverdrag wordt getekend, begonnen zijn achter de rug van de Oekraïne maatregelen te nemen die niet stroken met onze economische en eigendomsbelangen." Conform het voorstel van Fokin zal Moskou niet gecompenseerd worden voor het "verlies" van de bedrijven.

De meeste republieken hebben al maatregelen genomen om natuurlijke grondstoffen en gebruikelijke aan de controle van Moskou te onttrekken. De aandacht verplaatst zich nu naar bedrijven.

MENSEN

■ *Emily Teeter assistent bij het museum aan de universiteit van Chicago en Laura D'Alessandro (links) bekijken op bijgaande foto een 2.600 jaar oude mummie. De foto werd geschoten kort voordat er van de mummie een scan zou worden gemaakt. Meer informatie over de mummie werd voorals nog niet gegeven. Ook de foto die sinds 31 mei werd genomen, kwam pas 7 juni voor de pers vrij.*

NBC

ZATERDAG
20.00 Amen
20.30 Down Home
21.00 Golden Girls
21.30 Empty Nest
22.00 Sisters.

ZONDAG
19.00 Disney Presents The 100 Lives of Black Jack Savage
20.00 Expose
20.30 Real Live with Jane Pauley
21.00 NBC Sunday Night at the Movies.

Hoge moedersterfte in Derde Wereld

De **sterfte van moeders** in de Derde Wereld stelt zelfs aids in de schaduw. Jaarlijks sterven ten minste een miljoen moeders als gevolg van slechte hygiene en verzorging. Dat meldt het Amerikaanse World Watch instituut.

Honderd miljoen vrouwen zijn wat hun gezondheid betreft voor altijd getekend. Tijdens de zwangerschap, bij het baren of bij het plegen van abortus sterven tienmaal meer vrouwen, als mannen, vrouwen en kinderen tesamen aan aids.

Besteding van 1,50 dollar (circa 3 gulden) per vrouw zou volgens het onafhankelijke World Watch voldoende zijn om het aantal sterfgevallen onder vrouwen met meer dan 60 procent te doen afnemen.

De meeste ontwikkelingslanden besteden maar weinig aandacht aan de gezondheidszorg voor vrouwen in de vruchtbare periode. Als zij die houding niet wijzigen zal voor het eind van de eeuw het aantal sterfgevallen zijn verdubbeld, zo luidt de prognose van World Watch.

Grafveld uit ijzertijd ontdekt

Archeologen van de Universiteit van Amsterdam (UVA) hebben in de gemeente Someren, nabij Eindhoven, een **grafveld uit de ijzertijd** ontdekt. Het betreft volgens dr. N. Roymans, archeoloog aan de UVA, een goed geconserveerd urnenveld van complete omvang uit de zesde tot zevende eeuw voor onze jaartelling. Het is de eerste keer dat een dergelijke vondst in Zuid-Nederland wordt gedaan. Roymans verwacht dat de opgravingen een wezenlijke bijdrage zullen leveren voor verder onderzoek.

Twee weken geleden werd het onderzoek gestart nadat plaatselijke archeologen op de mogelijke aanwezigheid van het grafveld stuitten. Op de lokatie worden op dit moment woningen gebouwd. De UVA startte daarop in samenwerking met de rijksdienst voor oudheidkundig bodemonderzoek een zogenoemd noodonderzoek. "Aan de ene kant ligt er nu de archeologische bouwput, terwijl tergelijkertijd allerlei rioleringen voor de te bouwen woningen worden aangelegd", vertelt Roymans. Hij denkt nog zeker twee weken nodig te hebben voordat het complete urnenveld is blootgelegd.

Tot nu toe zijn naar schatting 50 urnen opgegraven. De doden werden in die tijd tijdens een crematie-ritueel, waar volgens Roymans al veel over bekend is, verbrand. Daar overheen kwam een heuveltje, waardoor de nu opgegraven gedeelten een fraaie greppelstruktuur vertonen, aldus Roymans.

De archeoloog verwacht op het veld maximaal 150 urnen aan te zullen treffen. Vermoedelijk werd het grafveld (200 bij 50 meter) een paar honderd jaar gebruikt.

Proefrit beproeving

Een 32-jarige Rotterdammer heeft zondagavond voor vele duizenden guldens schade veroorzaakt tijdens een **proefrit** met een tweedehandse auto die hij van een stadgenoot wilde kopen. Aan het eind van de rit bleek de brokkenpiloot volgens de politie zelf ook te veel te hebben geproefd. "Hij was behoorlijk onder invloed van alcohol."

De man raakte met de auto op de tramrails op het middellandplein in een slip. Hij ramde vervolgens twee geparkeerde auto's en een container voor chemisch afval. Een van de geramde auto's caramboleerde tegen een lichtmast en een parkeermeter. De testrijder bleef ongedeerd.

Philips sponsort Dire Straits

Philips consumenten electronica **heeft** een **sponsorovereenkomst** gesloten met de Engelse popgroep Dire Straits. De sponsoring is overeengekomen voor de periode van de komende wereldtournee, vanaf augustus 1991 tot en met december 1993. Dat blijkt uit een bekendmaking vrijdag van Philips. De popgroep verzorgt tijdens de tournee 250 tot 300 optredens in 24 landen die in principe door 7,1 miljoen mensen kunnen worden bijgewoond.

De deal tussen het concern en de popgroep is volgens een woordvoerster tweeledig. Aan de ene kant verspreidt het bedrijf promotiemateriaal van de popgroep in alle 50.000 winkels waaraan Philips consumenten electronica levert. Tegelijkertijd ondersteunt het concern de popgroep tijdens de wereldtournee, onder meer door een aantal grote schermen voor de optredens te leveren. Hoeveel geld in totaal met de sponsoring is gemoeid, wilde de woordvoerster niet zeggen.

Volgens de woordvoerster heeft Philips de overeenkomst gesloten "omdat Dire Straits een toonaangevende groep is die bij een toonaangevend bedrijf als Philips consumente electronica hoort". Voor het sponsorschap heeft het bedrijf een concurrentieslag met twee grote internationale frisdrankproducenten moeten leveren, aldus de woordvoerster.

Tijdens de wereldtournee van de popgroep, die in Ierland begint, zal waarschijnlijk ook een aantal Oost-Europese landen worden aangedaan. Ook staat een mogelijk bezoek aan het Midden-Oosten op het programma.

In september brengt de band zijn achtste album uit getiteld "On every street".

TELECURAÇAO

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Special: 'Pulmonnan di Mundo';
18.10 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'The Rob Mathias Story';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Zapped';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku..... George Curiel;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Special: 'Lyla Costemics';
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Special: 'Wild Horses';
22.00 Wrestling;
23.30 Sluiting.

TBS

ZATERDAG
16.50 Wrestling
17.05 Fishing with Roalnd Martin
17.35 Fishin' with Orlando Wilson
18.05 World Championship Wrestling
19.05 Major League Baseball Montreal Expos at Atlanta Braves
21.50 U.S. Olympic Gold
22.50 Night Tracks
23.50 Movie: 'Them!' (1954, James Whitmore)
01.50 Night Tracks
04.50 Night Tracks.

ZONDAG
13.35 Happy Days
14.05 Major League Baseball Montreal Expost at Atlanta Braves
16.50 Tom and Jerry's Funhou
17.35 Captain Planet and The
teers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'The Love Boat
Cruise' (1982, Mike Connors
Korman)
21.00 National Geographic Exp
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program.

HBO

ZATERDAG
16.00 Movie: 'Full Fathom Five'
Michael Mo
Michael Cavanaugh)
17.30 Movie: 'Spaceball' (19
Brooks/John Candy)
19.15 Movie: 'Look Who's
(1989, John Travolta/Kirstie A
21.00 Movie: 'Private Benjamin'
Goldie Hawn/Eileen Brennan)
23.00 HBO Comedy Hour
24.00 Movie: 'Predator' (1987,
Schwarzenegger/Carl Weather
01.50 Best of The Kids in the
02.20 Movie: 'Rising Storm'
Zach Galligan/Wayne Crawford
04.05 HBO Comedy Hour
05.05 Movie: 'Little Treasure'
Margot Kidder/Ted Danson).

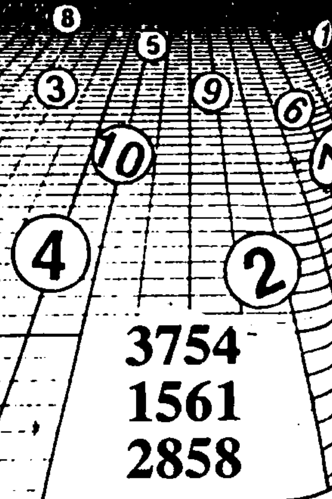
ZONDAG
12.00 Movie: 'One Man's War'
Anthony Hopkins/Norma Alean
13.30 Movie: 'Stanley & Iris'
De Niro/Jane Fonda)
15.30 Movie: 'Driving Miss
(1989, Jessica Tandy/M
Freeman)
17.15 Movie: 'National Lam
Christmas Vacation' (1989,
Chase/Beverly D'Angelo)
19.00 Movie: 'Gremlins 2: The
Batch' (1990, Zach Galligan/P
Cates)
21.00 Movie: 'The Hunt for
October' (1990, Sean Conner
Baldwin)
23.15 Free Preview
23.30 Movie: 'The Josephine
Story' (1991, Lynn Whitfield/
Blades)
01.45 Movie: 'Blue Steel' (1990,
Lee Curtis/Ron Silver)
03.30 Movie: 'Impulse' (1990,
resa Russel/Jeff Fahey)
05.25 Movie: 'Crazy People'
Dudley Moore/Daryl Hannah).

CBS

ZATERDAG
20.00 The Flash
21.00 CBS Saturday Night Movie

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie.

Wega di Number Kòrsou

3754
1561
2858

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker) Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

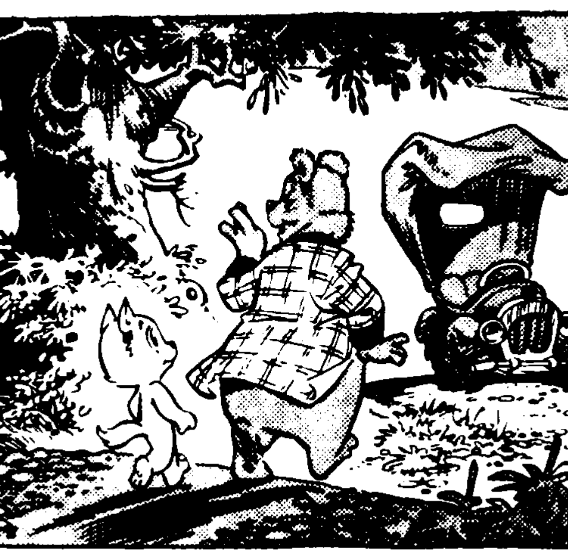
Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Loodhervormer door Marten Toonder

7498 — "Wat is hier gebeurd?" vroeg heer Bommel hijgend.

"Ik had juist gehoopt, dat u mij dat kon vertellen", zei de ambtenaar Dorknoper. "Ik had begrepen dat u het hervormen van lood in deze stad hebt ingevoerd".

"Ja, dat wel", hernam heer Ollie. "Kijk, je bindt een steen aan een stok en dan maar roeren, als u begrijpt wat ik bedoel. Maar wat hier gebeurd is....."

Zijn stem stierf weg in de lentebries en Tom Poes nam het woord.

"Wammes Waggel had de steen van Roerik Ommenom gevonden", legde hij uit. "Dat was de steen der wijzen, die je krijgt wanneer je 123456789keer het gesmolten lood hebt omgeroerd. Alleen met zo'n steen kan je goud maken. Maar nu is hij zoek geraakt tussen de kiezels, die hier liggen en dat is maar goed ook".

"Precies", vulde heer Bommel aan. "Dat wilde ik net zeggen, toen de jonge vriend hier mij de woorden uit de mond nam".

"Juist", mompelde de ambtenaar eerste klasse. "Ja, ja. Ik heb helaas mijn bascule niet bij me. Maar zo op het oog zou ik voorzichtig schatten, dat er een balans zou kunnen zijn tussen de schade en de waarde van het goud. Natuurlijk moet de zaak ambtelijk worden vastgelegd in drievoud. Maar de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat het geval van de loodhervorming geen ernstige juridische gevolgen zal hebben..."

Heer Ollie keerde zich om en liep met Tom Poes naar de Oude Schicht, die Joost wat verderop had achtergelaten.

"Dat is goed afgelopen", zei hij opgelucht......

HENRY ® **By Dick Hodgins**

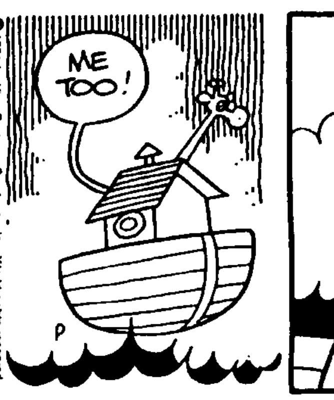

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

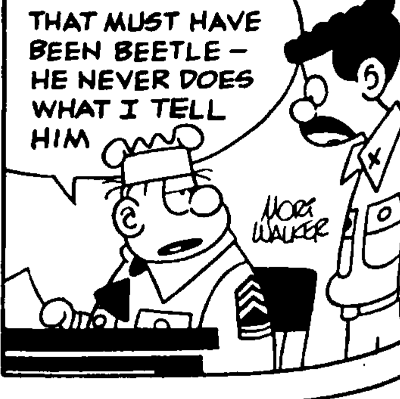

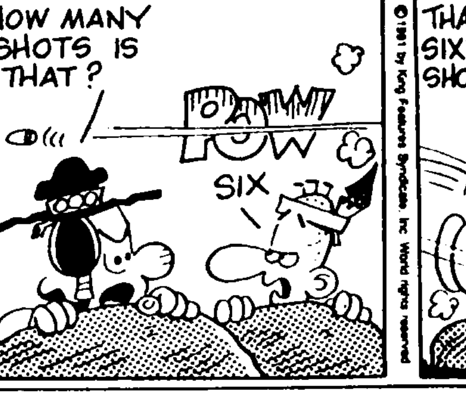
BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

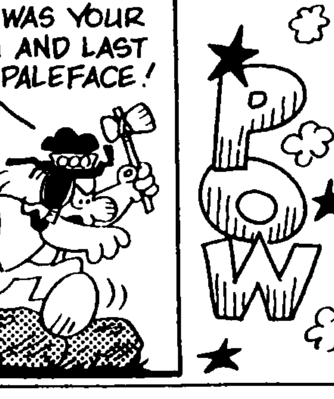

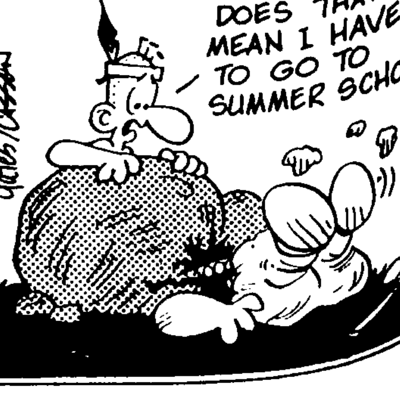

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

11 juni: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 125.
12 juni: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur, zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

TONEEL
20.30 uur 'Sinti di Hende ta Kash'i Piká' o.l.v. Eligio Melfor - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

ZONDAG

TONEEL
20.30 uur 'Sinti di Hende ta Kash'i Piká' o.l.v. Eligio Melfor - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 08.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jezus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 18.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: [illegible] en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: [illegible]
SOTO: zat.: [illegible] uur; zon.: 08.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 16.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Gaaroeboeroeweg, Muinde Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 08.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold [illegible], Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

DOLLAR REAGEERT ENTHOUSIAST

Dow Jones omlaag door dalende obligatiemarkt

Onverwacht gunstige cijfers over werkgelegenheid in VS

NEW YORK - De effectenbeurs van New York is vrijdag lager gesloten onder invloed van een dalende obligatiemarkt. De dollar reageerde enthousiast op de gunstige cijfers van de werkgelegenheid in de Verenigde Staten en bereikte de grens van Nf 2,00.

De Dow Jones-index van dertig industriële fondsen in Wall Street sloot 17,88 punten lager op 2976,98 na een grootste verlies te hebben gekend van tegen de dertig punten. De verhouding tussen hoger en lager gesloten fondsen bedroeg 5 tegen 11. De omzet bedroeg een schamele 169,5 miljoen aandelen. De obligatiemarkt die vrijdag de aandelenkoersen op Wall Street zo fors beïnvloedde, reageerde met lagere koersen op de die dag bekendgemaakte werkloosheidscijfers over mei. Die waren veel beter dan verwacht en duidden op een snellere omslag van de recessie, maar wakkerde ook de angst voor inflatie weer aan. Dat maakt de kans op een spoedige renteverlaging kleiner, wat de aandelenkoersen ook nog eens onder druk zette.

SINDS JUNI 90

De koers van de dollar is vrijdag dicht bij de grens van Nf 2 gekomen na de publikatie van werkgelegenheidscijfers in de VS. Bij het slot van de handel in Amsterdam werd Nf 1,9895 genoteerd, bijna twee cent meer dan de slotkoers van Nf 1,9710 op donderdag. De dollar was aan het begin van de dag al duidelijk hoger. Toen in de loop van de middag de werkloosheidscijfers over mei bekend werden volgde er een verdere stijging met ongeveer één cent. Het aantal banen in de VS is in mei onverwacht gestegen met 59.000, de eerste maandelijkse toeneming sinds juni 1990.

Het aantal arbeidsplaatsen in de VS, exclusief de landbouw, is in mei met 59.000 toegenomen. Het was de eerste maandelijkse toeneming sinds juni 1990. Het cijfer was veel gunstiger dan het in doorsnee verwachte verlies van 94.000 banen. Het percentage werklozen onder de beroepsbevolking steeg ondanks de banengroei van 6,6 tot 6,9. Dat kwam vooral doordat de ontwikkeling van de werkgelegenheid in april ongunstiger bleek dan een maand geleden was gemeld. Het verlies aan banen is herzien van 124.000 tot 180.000.

RECESSIE

Het werkloosheidspercentage lag in mei van het afgelopen jaar nog op 5,3. De stijging sindsdien is het gevolg van de economische recessie. De laatste tijd zijn er tekenen dat het einde daarvan in zicht is. De jongste werkloosheidscijfers bevestigen dat en deden de dollarkoers in eerste instantie met bijna een cent stijgen.

De werkgelegenheid in de productiesector nam in mei voor het eerst sinds februari vorig jaar weer toe. Er kwamen 19.000 banen bij na een gecorrigeerd verlies van 84.000 in april. De automobielindustrie liet voor de tweede achtereenvolgende maand een opgaande lijn zien. In de sector dienstverlening ontstonden in mei 40.000 banen tegen een vermindering van 96.000 in de voorgaande maand.

***

In PARIJS is een vestiging van de RABObank geopend: Rabobank France. De bank was al sinds 1986 met een vertegenwoordiging in de Franse hoofdstad aanwezig. Rabobank France gaat zich speciaal toeleggen op de Franse agribusiness en voedingsmiddelenindustrie.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12.00 uur:
Licht tot half bewolkt en droog. Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen twaalf en dertig knopen).

[illegible]
Onder invloed van een rug van hoge druk boven het Caribisch gebied zal het weer op de Benedenwindse eilanden in de komende 24 uur vrij winderig en droog blijven.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 06.00 A.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	half bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	half bewolkt	33	26	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	27	sp
St Eustatius	half bewolkt	31	25	0.0
St Maarten	licht bewolkt	33	27	0.0
Amsterdam	zwaar bewolkt	16	09	0.7
Chicago	zwaar bewolkt	27	12	0.0
Detroit	licht bewolkt	26	14	0.0
Kingston	zwaar bewolkt	33	26	0.0
New York	half bewolkt	27	19	0.0
Philadelphia	half bewolkt	28	15	0.0
Port of Spain	half bewolkt	32	24	1.6
San Juan	half bewolkt	33	24	0.0

PARIJS - Het renteconflict tussen de Verenigde Staten aan de ene en Duitsland en Japan aan de andere kant is dinsdag tijdens de jaarlijkse ministersconferentie van de OESO in Parijs opnieuw niet in harde bewoordingen uitgevochten.

"Maar de spanning blijft heel duidelijk bestaan", aldus de Nederlandse minister van Financiën Kok na de eerste dag van de jaarvergadering van de ministers van Financiën en van Economische zaken van de 24 Westerse industrielanden, verenigd. Woensdag zit Kok de vergadering voor, dinsdag deed minister Andriessen van Economische zaken dat.

Tijdens de bijeenkomst van de zeven rijkste landen (G-7) eind april in Washington maakten de VS onomwonden duidelijk dat de Duitse (en Japanse) rente omlaag moet om de wereldeconomie verder in het goede spoor te brengen. Deze landen willen daar niet aan, uit angst dat hun inflatie zal toenemen, aldus Kok. Volgens Japan kan de rente niet omlaag door wat men een internationale kapitaalschaarste noemt.

VERSTAAN

Van een renteverlaging zouden de VS, maar ook Canada en Groot-Brittannië moeten profiteren, die anders dan Duitsland en Japan in een economische recessie verkeren. President Bush kan een economische opleving - als mogelijk gevolg van een renteverlaging - goed gebruiken voor zijn herverkiezingscampagne die in 1992 van start gaat.

De Amerikaanse minister van Financiën Brady benadrukte in zijn toespraak voor zijn OESO-collega's een renteverlaging vanuit de noodzaak de economische groei te bevorderen, maar gaf toe dat die groei ook bereikt kan worden via een "brede aanpak", die aan de verschillende omstandigheden in de diverse OESO-landen recht doet. Kok concludeerde daaruit dat ook Brady de verschillen in opvatting tussen Washington enerzijds en Bonn en Tokyo anderzijds verstaat.

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 8 JUNI 1991
Weekend Bijlage

DR.IR.PERCY HENRIQUEZ, geboren op Curaçao in 1909, kan wel met recht getypeerd worden als een twintigste eeuwse uomo universalis. Hij werd aan de Technische Hogeschool in Delft opgeleid tot chemisch ingenieur, waarna hij in 1935 met lof promoveerde tot doctor in de technische wetenschappen. In 1948 kwam hij tijdens een studiereis weer op Curaçao terecht. Als vele anderen wilde hij na de Tweede Wereldoorlog graag weg uit Europa. Het aanbod om lid te worden van de Landsregering accepteerde hij dan ook van harte. Tot 1963 zou hij op Curaçao blijven en de meest uiteenlopende functies bekleden, akties ontketenen en publikaties schrijven. Zo was hij o.m. lid van het College van Algemeen Bestuur en van het Bestuurscollege. Als raadsadviseur van de Landsregering richtte hij de Technische Economische Raad Nederlandse Antillen (TERNA) op, belast met ontwikkelingsplanning van de eilanden. Hij schreef rapporten over industrialisatie, economie, toerisme, visserij, ruimtelijke ordening, Papiamentu, ecologie en ontwikkelingshulp. Vanaf het begin had hij oog voor de desastreuze gevolgen van de snelle economische ontwikkeling van Curaçao door de olie-industrie. Al in 1948 diende hij een ontwerpwet in tot 'Bescherming van de natuurlijke reserves van het eiland'. Vergeefs.

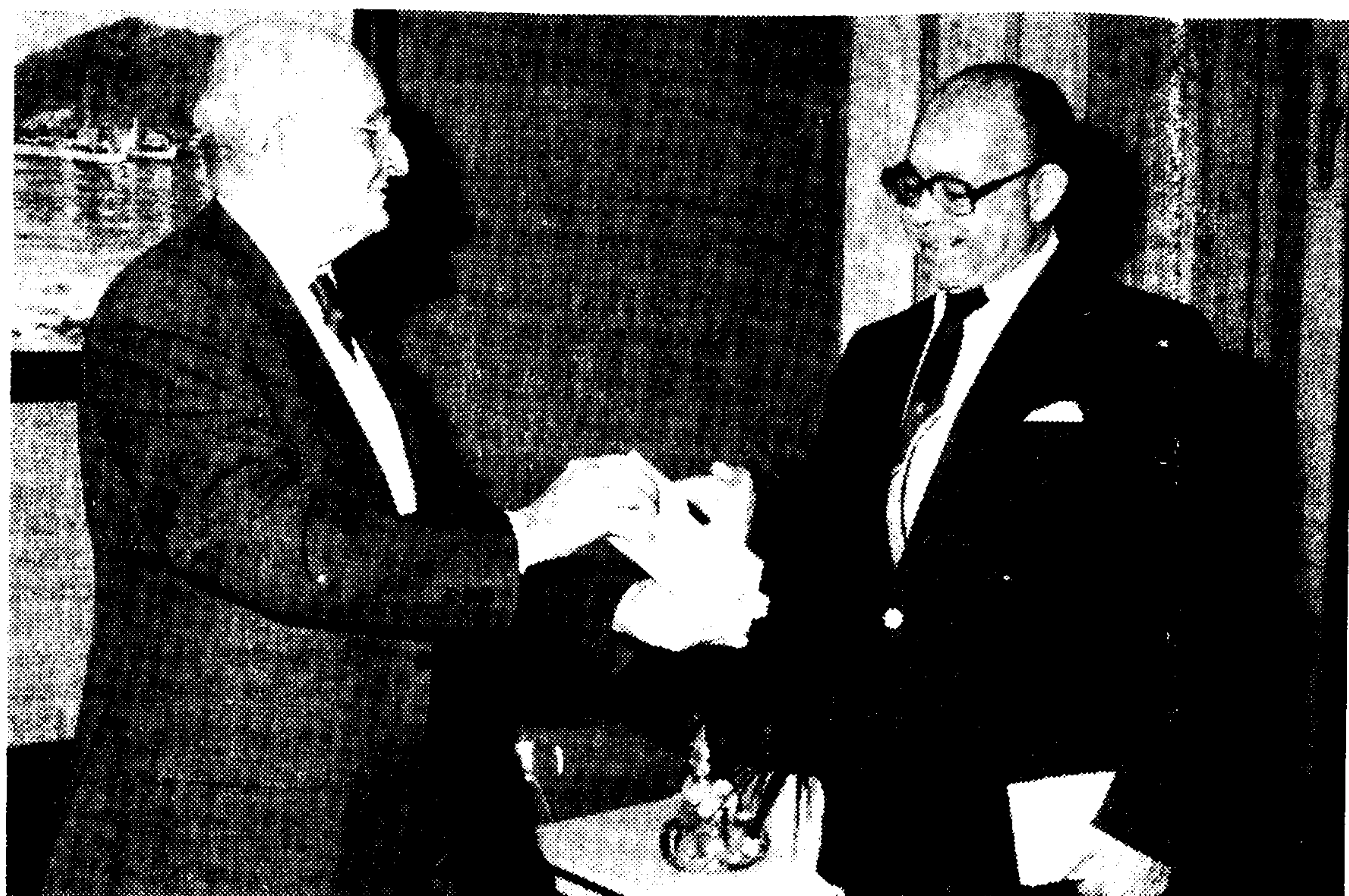
Pleidooi voor museumgebieden in binnenstad

Ir.Percy Henriquez: Monumentenplan geen adequate oplossing voor Willemstad

= door Mariette Kamphuis =

Ten Geleide

WILLEMSTAD heeft een schitterend historisch centrum, zowel in Punda als Otrabanda. Helaas is al sinds de dertiger jaren sprake van een steeds toenemend verval binnen dit stadshart. Van overheidswege werd hiertegen niet opgetreden. Alleen de in 1954 opgerichte Stichting Monumentenzorg was actief en boekte enig succes door de aankoop en restauratie van een aantal historische panden. Desondanks verkeren momenteel grote delen van Willemstad in een erbarmerlijke staat van leegstand, verkrotting en kaalslag.
Pas vanaf de jaren tachtig mocht Willemstad van overheidswege en ook vanuit Nederland op enige steun rekenen voor de momumentenzorg. De DROV startte een voorlopig 'Actieplan Binnenstad', dat beleidslijnen schetste voor de te nemen maatregelen voor een omvangrijk stadsherstel. In samenwerking met prof.dr.ir.Temminck Groll, die op landsverzoek in 1966 en 1976 inventarisaties maakte, werd een begin gemaakt me een uitgewerkte momumenteninventarisatie en werd een voorlopige monumentenlijst opgesteld. De Nederlandse Rijksdienst voor Monumentenzorg (RDMZ) speelt vanaf 1987 een adviserende rol, met name voor wat betreft de organisatorische kanten van de momumentenzorg.
Eind 1989 werd een ambitieus Momumentenplan gepresenteerd waarin beleidspunten voor de monumentenzorg en stadsherstel geformuleerd werden en dat voorziet in een op te zetten organisatiestructuur voor het totale ondernemen. Dit zal zich uitstrekken over 15 jaar en er zullen volgens een voorlopige schatting 350 miljoen gulden mee gemoeid zijn.
Op dit moment wordt gewerkt aan het opzetten van vier organisaties die het totale proces moeten sturen en coördineren: een Monumentenbureau, een Monumentenraad, een Monumentenfonds en een N.V.Stadsherstel. Daarnaast werkt men o.l.v. ir.M.Newton van de DROV hard aan de afronding van de monumenteninventarisatie op grond waarvan de feitelijke monumenten zullen worden aangewezen. Op deze pagina wordt een aantal aspekten besproken van het Monumentenplan met twee personen die thans in Nederland wonen, maar jarenlang werkzaam waren op Curaçao en nog steeds een grote affiniteit met het eiland en met de monumentenzorg in Willemstad voelen, dr.ir.Percy Henriquez en architect Ben Smit.

Op deze archieffoto uit 1987: ir.Percy Henriquez biedt een videofilm over de monumentenzorg op Curaçao aan aan de toenmalige gevolmachtigd minister in Den Haag, mr.Gualberto (Boy) Hernandez.

In 1954 was ir.Percy Henriquez actief betrokken bij de oprichting van de Stichting Monumentenzorg. Deze stichting wordt vaak beschreven als het eerste initiatief op het gebied van de monumentenzorg op Curaçao. Maar al in 1948 werd, informeel, een Monumentencommissie ingesteld door o.a. ir.Groote, toenmalig directeur van DOW. Deze commissie bracht in 1945 een uitgebreid rapport uit waarin gepleit werd voor een aantal wettelijke regelingen ten behoeve van de monumentenzorg (een sloopverbod, een subsidieregeling voor herstel, de instelling van een monumentenfonds en een monumentenraad).

IN DE LA

Helaas verdween het rapport, dat veel weg lijkt te hebben van het huidige Monumentenplan in stoffige lades en bleef de monumentenzorg tot de jaren negentig afhankelijk van particulier initiatief. De Stichting Monumentenzorg functioneerde met hulp van sporadisch verweven fondsen. Overheidssteun bleef beperkt tot twee aandelen in de Landsloterij, vanuit Nederland kwamen incidenteel project-bijdragen via de Sticusa.
Al in een vroeg stadium pleitte Henriquez voor ruimere steun en onderbouwing van de monumentenzorg. 'De monumentenzorg moet gezien worden als een onderdeel van de ontwikkelingsplanning, ingebracht in een totaalplan dat ruimtelijke ordening, stadsrenovatie, en - sanering en toerisme omvat'.

Begin jaren '60 probeerde hij (vergeefs) de monumentenzorg als begrotinspost binnen de ontwikkelingshulp op te voeren. 'Bij het rapport van het Tienjarenplan voor Ontwikkelingshulp, in 1962 uitgebracht, werd nogmaals nadrukkelijk het economisch belang van de monumentenzorg uit de doeken gedaan en de vervlochtenheid daarvan met toerisme en stadssanering (Otrabanda). De daarvoor opgebrachte post werd echter in Nederland geschrapt onder het motto: 'monumentenzorg is cultuur en geen economie'. Dialoog was er niet bij.'

De naoorlogse houding van Nederland tegenover de Nederlandse Antillen was veel vaker een bron van ergernis en woede bij Henriquez. Hij verwijt Nederland 'doodgewoon gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel, liefdeloosheid en hypocresie t.a.v. alles dat zich in de exkoloniën en in de zogenaamde 'ontwikkelingslanden' afspeelt'.

ANTI-KOLONIAAL

'Het heeft te maken met het feit dat in Nederland, trouwens eigenlijk in het hele Westen, direkt na de dekolonisatie een anti-kolonialistische stemming is ontstaan. T.a.v. Suriname en de Nederlandse Antillen is er vervolgens bovendien voortdurend een toenemende druk geweest: 'weg jongens, we willen dat gelazer niet hebben.' 'Dat werd dan gedekt door de mooie vlag. 'We zijn zo anti-koloniaal'. Maar in feite had Nederland gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel. Wij hadden daar die koloniën gevormd, dat was ons eigen vormsel en daarvoor wilde men van de verantwoordelijkheid af zodra het te moeilijk werd.' 'In feite heeft de hele dekolonisatie, maar dat mag niet gezegd worden, geleid tot een geweldige achteruitgang in mensenrechten en een geweldige achteruitgang in de ontwikkelingsstructuren. Suriname is een ramp geworden en komt er nooit meer bovenop. Het land is in het zwarte gat van Zuid Amerika gestort. Een zwart gat, waar de rijken steeds rijker worden en de armen steeds armer, waar de krottenwijken zich tot in het oneindige uitbreiden.'

Een van de vele fraaie gevels in de binnenstad van Willemstad.

'Zodra de koloniale structuren, die permenantie hadden, verdwenen, toen kreeg je de ontwikkelingshulp. De mensen die iets wisten van de koloniën werden daar echter buiten gehouden. Er werden alleen nog mensen met het ontwikkelingswerk belast die niets van de koloniën afwisten. Die zaten dan in commissies die op en neer reisden. Bovendien werden er voortdurend 'deskundigen' uitgezonden om allerlei studies te verrichten, maar die bleven altijd te kort om werkelijk inzicht te krijgen en waren vaak te arrogant om geduldig luisterend met plaatselijke deskundigen *'at the grassroots'* te gaan praten. Wanneer ze uit het vliegtuig stapten, wisten ze het eigenlijk al wel. Daar moesten natuurlijk ongelukken van komen. Nou, precies datzelfde gebeurt nu weer met de monumentenzorg.'

ONZIN

Henriquez weet pregnante staaltjes te vertellen over dikke rapporten. 'Soms vol van de gevaarlijkste onzin', over uiteenlopende onderwerpen (hydrologie, toerisme enz) die geschreven en weer herschreven werden en uiteindelijk tot niets leidden. Gedurende de jaren zeventig schreef hij in de Nederlandse krant NRC/Handelsblad een reeks artikelen over de Nederlandse ontwikkelingshulp en de vele misstanden daarin. Zijn ervaringen vormen de basis voor een van zijn voornaamste kritieken op het Monumentenplan voor Curaçao.
' De Nederlandse deskundigen die de nieuwe organisatie voor de monumentenzorg hebben gecreëerd, hebben er in hun onschuld een monstrum van gemaakt. Een monstrum van ingewikkeldheid, dat nooit kan werden en Willemstad verder in de vernieling zal helpen.
Zij hebben voor tachtig procent de organisatorische structuren gecopieerd zoals in in Nederland bestaan. Dit past niet in de Curaçaose verhoudingen. Voor de twintig procent waarin zij afweken, deden ze dat in precies de verkeerde richting. Maar ach 'es ist eine alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu'. Ontwikkelingshulp en technische bijstand maken meestal meer kapot dan heel.
Nu is er weer voor zes maanden iemand van de Nederlandse Rijksdienst voor de Monumentenzorg naar Curaçao om de hele zaak 'van de grond te tillen' zoals dat heet. Helaas heeft men voor deze job juist iemand uitgezocht die nooit iets met Curaçao te maken heeft gehad en mijns inziens van de verhoudingen aldaar in de korte tijd dat hij er is totaal niets begrijpen kan'.
'Als Nederland enige werkelijke belangstelling had gehad voor het enige nog bestaande grote aaneengesloten complex van Nederlandse koloniale architectuur, zou de redding van belangrijke delen van Willemstads oude architectuur op eenvoudige wijze kunnen gebeuren. Binnen het Monumentenplan is weer geen ruimte voor direkt en aktief optreden. Alles wordt op een bureaucratische wijze aangepakt en niet op een praktische en logische wijze. Die logische oplossing zou zijn om door te gaan op datgene dat in het verleden wél succes heeft gehad: de Stichting Monumentenzorg. En waarom heeft die stichting succes gehad? Omdat ze niet bureaucratisch was, omdat het een particulier initiatief was van mensen die echt liefde hadden en vrij waren van de politiek, van de commercie en vrij van de bureaucratie. Ze volgden (en volgen nog steeds) een aktieve politiek. Terwijl het nu te stichten Monumentenfonds gaat zitten afwachten tot er particuliere initiatieven komen. Daarmee kom je er niet, ik pleit ervoor dat de bestaande stichting een grotere armslag krijgt, financieel en qua staf.'

FINANCIERING

'Voor de financiering zou men een Nederlands Financieringsfonds moeten vormen waarin de gelden zouden kunnen worden gestort die jaarlijks overblijven van de niet gebruikte ontwikkelingshulpbedragen voor Curaçao. Men zou in dit Fonds moeten opnemen Nederlanders zowel als Curaçaoënaars die werkelijk liefde hebben voor het eiland en zijn cultuur, uitgezocht uit de brede lagen van het volk. (Juist 'van onderop' komen nu aktiegroepen tot stand, die zich keren tegen de verloedering van stad en land) Daarmee zou de zaak buiten de politiek, buiten de commercie en buiten de bureaucratie zijn gehouden. Nu zijn deze met schalmeigeschal en bekkenslagen binnengehaald.'

Een ander aspect dat Henriquez binnen het aangenomen Monumentenplan stoort, is het ontbreken (en zelfs vrij expliciet afwijzen) van de aanwijzing van specifieke museumgebieden in Willemstad. Het Monumentenplan: 'Dat een stad, die uit een negatieve vervalspiraal wil komen door een slagvaardig monumentenbeleid, niet gediend is met een museumachtige ontwikkeling, spreekt voor zich... De binnenstad zal geen groot openlucht museum moeten worden, waar men alleen nog vroegere tijden kan herbeleven, maar waar niet meer kan worden geleefd. De stad moet vitaliteit uitstralen en - zij het op verantwoorde wijze- aangepast kunnen worden aan de eisen die de huidige tijd stelt.'

Henriquez daarentegen pleitte de afgelopen jaren juist wel voor een afbakening van een paar gebieden in Willemstad die zeer vergaand zouden moeten worden gerestaureerd (en, indien absoluut noodzakelijk, aangevuld met nieuwbouw in oude stijl) en die als zodanig zouden moeten functioneren als museale gebieden. Hier zouden ook speciale recreatieve activiteiten (scheepvaartmuseum, oude ambachten, horeca) opgestart moeten worden, waardoor de oude sfeer van deze stadsgedeeltes moet herleven'.
Het belang van deze gebieden zou volgens Henriquez zijn dat deze gebieden direkte trekpleisters voor toeristen vormen. Als kettingreactie op een toenemende toeristische belangstelling verwacht hij dat er op Curaçao een verder gaande affiniteit wordt gecreëerd voor de monumentenzorg, zowel onder de bevolking als op de direkte economische noodzaak op Curaçao om de monumentenzorg aan het toerisme te koppelen.

CULTUREEL

'De serieuze restauraties in Nederland zijn in eerste instantie cultureel bepaald in hun doelstelling met als prettig, maar bijkomstig neveneffect stimulering van het deviezen inbrengende vreemdelingenverkeer. Op Curaçao is het net omgekeerd. Het culturele erfgoed van het eiland op architectonisch gebied kan slechts gered worden door het genereren van een extra deviezenstroom. Het museale aspekt van een (of meer) daarvoor te reserveren beperkte gebied(en) is een niet onbelangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van de gehele rest van de binnenstad.'

Hoewel het Monumentenplan wel eindelijk recht doet aan het met name door Henriquez voorgestane plaatsen van de monumentenzorg in een ruimer kader van economie, ruimelijke ordening en stadsherstel, lijkt zijn vrees dat het Monumentenplan niet in staat zal zijn zich in de Curaçaose situatie te handhaven en dat er een ontwikkeling in de verkeerde richting zal inzetten, geïllustreerd te worden door een angstaanjagende ontwikkeling die momenteel gaande is rond het Brionplein, midden in Willemstad.
In een volgende aflevering komt architect Ben Smit aan het woord. Die het vooral zal hebben over het Brionplein en plannen die er bestaan om dit historische plein aan de Annabaai drastisch aan te tasten.

IN DIT NUMMER van Ñapa :

* **HET AMBITIEUS Momumentenplan** dat in 1989 werd gepresenteerd met beleidspunten voor de monumentenzorg en het stadsherstel, is volgens dr.ir. Percy Henriquez niet de meest ideale manier om de problemen van Willemstad op te lossen. Hoe het anders kan vertelt hij in een interview met Mariëtte Kamphuis dat eerder in Nederland werd gepubliceerd. pag.1
* **HET KOMT** niet vaak voor dat op Curacao een opera wordt opgevoerd. Deze maand komt in Centro Pro Arte Mozart's 'opera buffo' 'De impressario' op de planken, met medewerking van bekende lokale talenten als Frank Davelaar, Jopi Hart en de Arubaanse Tica Giel. Nel Casimiri sprak met regisseuse Jenni Leon. pag.3
* **OVER HET Nederlandse beleid** voor ontwikkelingssamenwerking en met name in relatie met de ontwikkeling van Aruba gaat het artikel van drs. A.F.P.Bakker, chef afdeling Internationale Zaken van de Nederlandsche Bank, die t.g.v. het eerste lustrum van de Centrale Bank Aruba een rede hield aan de Universiteit van Aruba. pag. 4
* **ONEIGENLIJK GEBRUIK** van fondsen zou men het kunnen noemen. De minister van Financiën goochelt met premies en reserves om tekorten in de sociale sfeer te dekken. Harry Sannen analyseert het verslag van de Algemen Rekenkamer dat na een jarenlange pauze weer verscheen en waaruit kritische parlementariërs aardig wat stof zouden kunnen putten om bepaalde zaken recht te zetten. pag. 8
* **Verder in Ñapa** de gebruikelijke rubrieken Buitenland, Literair, Kerk en Wereld, Techniek, Schaken en de wekelijkse Kruiswoord-puzzel

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Rol van VN bij Golfcrisis goed voorbeeld

Jan Tinbergen's theorie over optimaal beslissen

= door ANP-verslaggever Toof Brader =

DEN HAAG - Je zou het wat oneerbiedig zijn handelsmerk kunnen noemen. Wie van de vorige maand 88 geworden econoom en Nobelprijswinnaar (1969) Jan Tinbergen gehoord heeft, weet dat het bij hem zelden over de eigenaardigheden van de tandpasta-markt in Jubbega gaat.

"Je moet op een bepaald moment groot weten te denken", zei hij een paar jaar geleden tegen het weekblad de 'Groene Amsterdammer'. En groot, dat wil zeggen mondiaal, denkt Tinbergen nog steeds. Zoals ook dezer dagen weer blijkt, nu hij thuis in Den Haag bij toerbeurt journalisten ontvangt om hen zijn 'theorie van het optimale beslissingsniveau' uiteen te zetten.

JAN TINBERGEN

Onlangs hield Tinbergen aan de Rijksuniversiteit Utrecht een voordracht over zijn theorie. Een erg ingewikkeld college was het niet. "Het principe is tamelijk eenvoudig", licht hij toe. "Er worden in deze wereld op allerlei niveaus beslissingen genomen. En elk vraagstuk heeft zijn eigen optimale beslissingsniveau. Dat niveau is eenvoudig te vinden door na te gaan wie er gevolgen van de beslissing ondervinden. Je moet er voor zorgen dat al die mensen die met de gevolgen van een beslissing te maken hebben ook bij de besluitvorming zijn betrokken. Als je dat voor elkaar krijgt, dan is er sprake van het optimale beslissingsniveau."

GEVOLGEN

Vooral voor de grote vraagstukken van deze wereld heeft dat volgens Tinbergen ingrijpende gevolgen. Hij onderscheidt er een viertal. "Je kunt spreken van een veiligheidsvraagstuk, het probleem van oorlog en vrede. Dan is er het ontwikkelingsvraagstuk, het probleem van de verdeling van het wereldinkomen over de mensen die er op dit moment op de aarde leven. Vervolgens is er het milieuvraagstuk, het probleem hoe we de vervuiling van ons leefmilieu kunnen stoppen. En tenslotte, meer recentelijk in de belangstelling gekomen, spreek ik vaak over het duurzaamheidsvraagstuk, het probleem dat we ook iets voor de generatie na ons moeten achterlaten en bijvoorbeeld niet alle energie nu moeten opgebruiken."

Die vier vraagstukken eisen volgens Tinbergen een mondiaal beslissingsniveau, een orgaan dus waarin de hele wereldbevolking in principe moet zijn vertegenwoordigd. "Het zijn duidelijk problemen die het belang van nationale staten te boven gaan: kwesties die vanuit het beslissingsniveau van een nationale regering niet onder de knie zijn te krijgen. Beslissingen die in de ene staat worden genomen, hebben direct invloed op het leven van burgers in andere staten. Je hebt voor beslissingen over dat soort vraagstukken dus een beslissingsniveau nodig dat boven de verschillende staten uitstijgt. En dan gaat het ook om de bevoegdheden die je dat mondiale beslissingsniveau toekent om genomen besluiten ook inderdaad af te dwingen."

ROL VN

Tinbergen denkt dan ook - verwijzend naar de gebeurtenissen tijdens de Golfcrisis -aan een duidelijke rol van de Verenigde Naties (VN).

Hoe gebrekkig het soms ook ging, daar werd voor het eerst in de geschiedenis internationale politiek bedreven die een beetje leek op wat Tinbergen bij zijn theorie over het optimale beslissingsniveau voor ogen staat. De rol van de VN in de Golfcrisis heeft in ieder geval aangetoond dat het mogelijk is op mondiaal niveau beslissingen te nemen en die beslissingen door middel van sancties, economisch dan wel militair, ook af te dwingen.

"Natuurlijk kleven er aan de huidige structuur van de VN nog tal van gebreken", geeft Tinbergen onmiddellijk toe. Hij wijst daarbij met name op een belangrijke voorwaarde die hij in zijn theorie heeft opgenomen. "Beslissingen moeten op democratische wijze worden genomen", zegt Tinbergen. Hoewel hij over een mogelijk betere structuur van de VN tal van ideeën heeft, wil hij die op dit moment liever nog niet prijsgeven. "Ik ben bezig aan een boek over die kwestie", laat Tinbergen desgevraagd weten. "Daar kunt u het straks allemaal in lezen. Maar om u toch iets mee te geven, ik pleit bijvoorbeeld voor het opheffen van het veto-recht dat nu nog bij de vijf permanente leden van de veiligheidsraad ligt." Andere vragen over de samenstelling van de veiligheidsraad, bijvoorbeeld of Duitsland en Japan daarin permanent vertegenwoordigd moeten zijn, of hoe de positie van landen uit de derde wereld zou kunnen worden versterkt, laat hij vooralsnog onbeantwoord.

Vast staat voor Tinbergen wel, dat het daarbij niet alleen om vraagstukken van oorlog en vrede moet gaan. "De Verenigde Naties beschikken op dit moment over een milieu-bureau, de UNEP. Zij doen uitstekend onderzoek naar de toestand van het milieu en dat op globale schaal. Werkelijk uitstekend onderzoek dat voorzien van aanbevelingen een prima leidraad zou zijn om de milieuverontreiniging over de hele wereld tegen te gaan. Helaas beschikt de UNEP nu niet over de bevoegdheden om dergelijke maatregelen middels sancties of anderszins bij nationale regeringen af te dwingen. Ook dat moet veranderen, VN-organen zouden in bepaalde situaties wel over die bevoegdheden moeten beschikken."

Hoezeer de genoemde vier mondiale vraagstukken voor Tinbergen ook prioriteit hebben, is zijn theorie van het optimale beslissingsniveau niet alleen bedoeld als pleidooi voor een hervorming van de Verenigde Naties. "Lang niet alle vraagstukken leiden tot de conclusie dat daar op mondiaal niveau over dient te worden beslist", aldus Tinbergen. "Kijk maar naar de manier waarop de Sovjetunie de afgelopen zeventig jaar is bestuurd. Daar werden alle beslissingen op een zo hoog mogelijk niveau genomen, dat wil zeggen centraal in Moskou. Als er ergens in een dorpje in Siberië meer stopnaalden nodig waren, dan moest de beslissing om die naalden te produceren op een kantoor in Moskou worden genomen. Volgens mijn theorie is dat onzin. De mensen in dat dorpje hadden dat best zelf kunnen oplossen."

SOVJETUNIE

Gecompliceerder ligt het voor Tinbergen bij de vraag, of bepaalde delen van de Sovjetunie, zoals bijvoorbeeld Letland, Estland en Litouwen volledig onafhankelijk van Moskou zouden moeten worden. "Als je mijn theorie volgt, dan is het geen kwestie van of of, maar juist van èn èn. Er zijn allerlei vraagstukken in die Baltische landen die men inderdaad zonder bemoeienis van Moskou zou kunnen aanpakken. De gevolgen van zulke beslissingen raken alleen de Balten zelf. Er zijn echter ook vraagstukken die ook anderen in de Sovjetunie sterk beinvloeden. In die gevallen, en dan denk ik bijvoorbeeld aan een aantal economische problemen, is er weer een ander beslissingsniveau vereist. De vraag naar absolute onafhankelijkheid is daarom volgens mij niet terecht. Het hangt er maar van af, waar het precies om gaat. Als je de pro-

Vervolg op pag. 5

Geloven in vrede

Savimbi die in de burgeroorlog van Angola tegenover elkaar stonden hebben dit met elkaar gemeen dat zij geloven in de vrede in hun zo wreed verdeelde land. Zij willen zich daarvoor ook ..nzetten. Een droom lijkt ...kelijkheid te gaan word... Angola.

(AFP-satellietfoto)

CUBANEN WEG; ANDERE HULP WELKOM

Strijd kostte aan 200.000 mensen het leven

Angola eindelijk van burgeroorlog bevrijd

MET DE ONDERTEKENING van het Akkoord voor de vrede in Angola, door president Jose dos Santos en Jonas Savimbi, de leider van de Unita (Unie voor de totale onafhankelijkheid van Angola) is vorige week de burgeroorlog waarin zij elkaar zestien jaar bestreden, officieel ten grave gedragen.

De plechtigheid - die werd bijgewoond door de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, James Baker en zijn Sovjetambtgenoot, Aleksandr Bessmertnych - bezegelde tevens het einde van een van de conflicten die voortvloeiden uit de koude oorlog tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie.

"Het is zeer bevredigend dat eindelijk het einde in zicht komt van een wrede oorlog die Angola te lang heeft verwoest", zei de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Javier Perez de Cuellar, die eveneens aanwezig was bij de ondertekening. Hij stelde eerder voor dat VN-waarnemers, die al in Angola aanwezig zijn, toezicht zullen houden op het vredesproces. De Angolese regering had om assistentie verzocht.

De Angolese president Dos Santos maakte tijdens de 1-mei parade in de hoofdstad Luanda bekend een voorlopig vredesverdrag met de Unita te hebben ondertekend. "Ik kan vandaag aankondigen dat wij politieke overeenstemming hebben bereikt", zei hij tot een juichende menigte. De twee partijen kwamen overeen de vijandelijkheden na 15 mei te staken en eind mei het vredesakkoord in Portugal te ondertekenen. Jonas Savimbi verklaarde reeds eind april dat er "geen obstakels meer zijn voor de ondertekening van een vredesverdrag" en dat hij van plan was in juli naar Luanda te verhuizen.

TWIJFEL

Veel Angolezen twijfelen aan de oprechtheid van de Unita die haar aanvallen vooral richtte tegen de burgerbevolking om de regering te ondermijnen. "Ik geloof pas dat de oorlog voorbij is als het werkelijk zover is", zei een sceptische jonge man na het bekend worden van het akkoord. "Laten we hopen dat niets mis zal gaan" was het commentaar van een arbeider op de 1 mei manifestatie.

Het vredesakkoord, waarover twaalf maanden is onderhandeld, voorziet in een internationaal gecontroleerd staakt-het-vuren en de integratie van regeringstroepen en opstandelingen in een nieuw leger. Daarnaast is afgesproken in de tweede helft van 1992 vrije verkiezingen te houden, waaraan verscheidene partijen mee mogen doen.

Bij het opmaken van de rekening van zestien jaar oorlog worden de enorme littekens zichtbaar die het land gedurende de strijd heeft opgelopen. Volgens gegevens van de VN uit 1989 kwamen tijdens de oorlog naar schatting 200.000 mensen om het leven, 40.000 werden invalide onder meer door landmijnen, 400.000 Angolezen vluchtten naar het buitenland en 600.000 mensen zwierven rond.

De regerende MPLA (Volksbeweging voor de bevrijding van Angola) van Dos Santos besteedde het grootste deel van haar inkomsten aan de oorlog. De infrastructuur en het handels- en distributiesysteem werden zwaar beschadigd en de voedselproduktie stagneerde. Boeren produceerden bijna alleen voor de eigen voedselvoorziening. In negen zuidelijke provincies waar eenvijfde van de totaal tien miljoen inwoners van Angola wonen, dreigt - mede door langdurige droogte - hongersnood. Het land heeft een buitenlandse schuld van circa 12 miljard gulden.

DEMOCRATIE

Naast de kostbare wederopbouw van het land - achttien provincies zijn door de oorlog getroffen - is het de vraag in hoeverre de democratie wortel zal schieten in het Afrikaanse land. Democratie gaat immers verder dan de invoering van een meerpartijenstelsel en een nieuwe grondwet. "Nu moeten we er voor zorgen dat de bevolking zich bewust wordt van de vrede en dat ze die verdedigt. Omdat we elke dag een stukje verder moeten bouwen aan de vrede. Vrede betekent niet alleen wat papieren ondertekenen", zei de Angolese schrijver en jurist Manuel Rui Omteiro na het bekend worden van het vredesakkoord.

De burgeroorlog in Angola brak uit direct nadat het in 1975 onafhankelijk was geworden van het koloniale moederland Portugal. De drie belangrijkste groepen: de MPLA, de Unita en het FNLA (Nationaal front voor de bevrijding van Angola) die gezamenlijk veertien jaar tegen Lissabon hadden gestreden, raakten al voor het overhaaste vertrek van de Portugezen onderling slaags. De MPLA verjoeg de FNLA van het politieke toneel en vormde een regering in Luanda. De Unita keerde terug naar de jungle en bestreed van daaruit het regime in de hoofdstad dat zich baseerde op het marxisme-leninisme en steun kreeg van Moskou.

Buitenlandse mogendheden stookten het vuurtje verder op. Na de onafhankelijkheid stuurde Zuid-Afrika - dat de controle had over Namibia en geen communistisch bewind in een buurland wenste - een legermacht naar Angola, die samen met de unita binnen enkele maanden oprukte naar Luanda. Ook de VS steunden de opstandelingen.

CUBANEN

De MPLA riep de hulp in van Havana en ontving 50.000 tot 60.000 zogeheten Cubaanse internationalisten, die de Zuidafrikaanse opmars blokkeerden. Zuid-Afrika trok zich terug in Zuid-Angola en hield daar een bufferzone in handen langs de grens met Namibia, waarin het hoofdkwartier van Unita in de stad Jamba zetelde. Met grote regelmaat voerden Zuidafrikaanse eenheden aanvallen uit in Angola.

De koude oorlog tussen de twee supermogendheden werd op Angolees grondgebied met de modernste wapens uitgevochten. Moskou stuurde wapens en militaire adviseurs naar de regering in Luanda. Washington zond omvangrijke militaire hulp die onder andere binnenkwam via het steunpunt Cabinda in Zaire. Het gevolg was dat de mannen van Savimbi aanvallen va... MPLA met MIG- str... gers van Sovjetmakelij b... woordden met Amerika... stinger-luchtdoelrakett...

In maart 1988 raakt... oorlog in een milit... impasse, ondanks een... name van de vijande... heden. De zware slag... Cuito Canavale begin... jaar maakte duidelijk... het conflict niet op het... veld kon worden beslis... mei 1988 begonnen... Londen besprekingen t... Angola, Cuba, Zuid-A... en de Verenigde Staten... een vredesoplossing voor... zuidelijk Afrika. Hierbij... de Sovjetunie als waarn... aanwezig. In de over... komst die de partijen ... maanden later teke... werd de onafhankelijk... van Namibia gekoppeld... het vertrek van de Cub... troepen uit Angola.

Van doorslaggevende b... kenis voor het welslagen... het vredesproces in An... was bovendien de toen... ring tussen de VS en... Sovjetunie eind j... tachtig. In Oost-Eu... vielen in 1989 de comm... tische regimes als dom... tenen. De koude oorlog ... ten grave gedragen... Moskou en Washin... zochten samenwerking... plaats van confrontatie.

KEERPUNT

De twee supermogendhe... besloten in maart 1... samen te werken om... einde te maken aan de b... geroorlogen in Angola... Mozambique. "De heer Ba... en ik zijn overeengeko... dat wij ons zullen inspa... om een verzoeningspoli... in deze twee landen... voeren", zei de toenmal... Sovjetminister van Buit... landse Zaken Edoeard Sj... vardnadze tijdens een ro... reis door Afrika.

Vanaf begin 1989 keerden... Cubanen onder toezicht ... de vn huiswaarts. "De Cu... nen die hier achterblijv... (5.000 gesneuvelden) en ... hun bloed de Angolese gr... hebben verrijkt, zullen h... namen afgedrukt vinden ... de harten en hoofden van h... Angolese volk", sprak D... Santos met gevoel vo... drama bij het vertrek van d... eerste Cubaanse compañer...

Namibia kwam conform d... afspraak op 21 maart 199... op eigen benen te staan... onafhankelijk van Zuid... Afrika. Nadat de datum voor... de definitieve vredesregeling... bekend was verlieten de... laatste Cubaanse militairen... vorige week Angola.

omedie van Mozart in lokale bezetting

Jerri Leon:
'Opera 'Impressario' uniek venement voor Curaçao"

= door Nel Casimiri =

KLEINE opera van Mozart zal op donderdag 20 in Centro Pro Arte worden opgevoerd ter gele- eid van het Mozart Festival. Die opera staat r regie van Jerri Leon. Opera-liefhebbers en op Curacao maar zelden hun hart ophalen. het binnen enkele jaren al de tweede keer dat er hele, zij het korte, opera wordt opgevoerd. De 'De Impressario'('Der Schauspieldirektor') aat uit één bedrijf. Het verhaal kent vier zan- llen en een spreekrol. De zangrollen worden vuld door Tica Giel en Karin ten Cate, twee ende sopranen uit Nederland. Daar wonen zij, ar Tica Giel is Arubaanse van geboorte. Frank velaar, tenor, zingt de rol van mr. Angel en Joop rt, bariton, de rol van mr. Buff. De spreekrol van Scruples wordt vertolkt door Frank Mann. Frank nn, leraar aan de International School op Curacao.

De 'Impressario' is een noeglijke komedie, aarvan de tekst schreven werd door Gott- b Stephanie jr. Het ver- aal is ontleend aan het lieu van het theater. Moz- t maakte er een ouverture vier muzieknummers bij. et werk werd vervaardigd opdracht van de keizer, e aan zijn zuster en haar htgenoot die bij hem in nen op bezoek waren, wat usement wilde ver- affen. In het keizerlijke Schonbrunn werd het k op 3 februari 1786 voor eerst opgevoerd.

De theaterdirecteur is bezig een ensemble samen te stellen en Buff, een oude, ervaren toneelrot, raadt hem aan wat minder op de kunst en wat meer op het zakelijke te letten. Hij is tegen goede stukken die te weinig publiek trekken. Er zijn toch genoeg andere stukken? Daarna ontvangt de directeur enige gegadigden voor de rollen. Een bankdirecteur biedt aan het deficit te zullen dragen, mits zijn vriendin de hoofdrol krijgt, waarvoor zij naar zijn idee alle kwaliteiten heeft. Als de vraag naar de gages aan de orde komt, komen er allerlei onenigheden aan de oppervlakte.

Er ontstaat een rel en de directeur verklaart dan maar van de hele onderneming af te zullen zien. Daarop bezinnen de spelers zich: alleen in een goede samenwerking kan de kunst tot bloei komen! Het is bijna ontroerend. Gelukkig is Buff er ook nog. Hij neemt allang niet meer alles ernstig, maar heeft wel zijn persoonlijke ijdelheden. Hij meent dat hij alleen maar een O aan zijn naam hoeft toe te voegen, om de eerste Buffo van de troep te zijn en hij geeft een vermakelijke imitatie van de coloraturen van zijn collega's. Maar ook dit incident wordt bijgelegd en eendrachtig gaan allen aan het werk. Voor zolang het duurt.

COMBINATIE

Een opera is altijd een combinatie van muziek en toneel. Het is een kunst beide elementen in hun volle waarde te laten, want alleen dan kan het publiek werkelijk genieten van de opera, zoals hij bedoeld is. Om nu deze 'tegenstelling' van belangen op te vangen, heeft men gekozen voor een dubbele leiding. Eric Gorsira is verantwoordelijk voor het muzikale gedeelte en Jerri Leon verzorgt de regie van het dramatische deel. Zij vertelt over het regisseren en de speciale kanten van deze regie:

'Ik denk dat dit nog nooit gedaan is op het eiland. Het orkest vult het hele toneel. We hebben het toneel aan de rechterzijkant gemaakt. Daar spelen we. Als de zangers moeten zingen gaan ze naar het centrum waar de dirigent staat. We hebben het speelgedeelte moeten inkrimpen. Alles speelt zich af in het kantoor van de impressario. Het zal heel speciaal zijn, uniek zelfs. Het stuk is maar kort en wordt onderbroken als de spelers gaan zingen. De teksten van het spel zijn in het Engels, de liederen zijn in het Duits. Eric Gorsira is de dirigent. Frank Davelaar kwam op het idee deze opera te brengen voor het Curacaose publiek en ik werd gevraagd de regie te doen. Het is alleen jammer dat het maar voor een avond is. Het orkest gaat ook naar Aruba en Venezuela, maar het toneel zal maar een avond te zien zijn. Ik vind het zonde, we steken er zo veel tijd en energie in.'

JERRI LEON
...uniek evenement...

Het is voor u een terugkeer naar het toneel?.

'Ja. Vóór mijn trouwen werkte ik in New York bij het theater en vooral bij de televisie. Allemaal live-opnamen. Er werd nog niet getaped in die tijd. Dat was mijn leven voor ik naar Curacao kwam. Ik was actrice en regisseuse. We speelden alles, *De Zeemeeuw* van Tsjechov en ook modern. Van klassiek tot modern, alles. Ik heb een opleiding gevolgd aan de 'Lilind Powers'-school, een professionele opleiding voor theater, voor radio en t.v. in Boston.

Zevenentwintig jaar geleden ben ik naar Curacao gekomen en sindsdien niets, tot vorig jaar *Blithe Spirit*. Ik schrijf wel korte verhalen en kinderverhalen. En ik ben heel veel bezig met mijn huis.'

Jerri Leon woont met haar echtgenoot in Landhuis Goede Hoop. Dat huis hebben ze samen helemaal opgeknapt. Het is ongeveer driehonderd jaar oud, maar staat erbij als nieuw. Ook de terrassen en de tuin zijn schitterend.

Geeft de combinatie van toneel met zingen, dus de opera-vorm, nog extra problemen?

'Ik ben alleen verantwoordelijk voor het toneel-gedeelte. Als ze zingen gaan ze naar het midden van het podium, naar de dirigent. De twee zangeressen hebben deze opera al eens eerder opgevoerd. Het zijn professionals. Frank Davelaar is ook bijna een professional. Hij is een goede acteur, dat bleek ook in *Blithe Spirit*. Joop Hart heeft indertijd meegedaan met *Pygmalion*. Dat was ook een combinatie van toneel met zingen. Zij oefenen het zingen met het orkest en het drama gedeelte met mij'.

'Frank Mann is alleen acteur. Hij heeft ook wat theaterwerk gedaan in de Verenigde Staten. Hij is de impressario die zijn weg moet vinden in deze gekke wereld van prima donna's en alles wat met theater te maken heeft. De heer Buff herken je aan zijn naam. Hij probeert van iedereen iets te krijgen. En Madame Goldentrill (Tica Giel) houdt vast aan haar rol van prima donna maar begint ouder te worden. Miss Silverpeal (Karin ten Cate) wil graag een kans krijgen bij de opera. De namen staan voor de personen. Je herkent ze aan hun naam. Het is een comedie en dat is opmerkelijk voor Mozart. Een opera, maar helemaal niet zwaar. Het decor heb ik ontworpen en het wordt uitgevoerd door

Vervolg op pag. 8

Oefentherapie voor een correcte houding

Mensendieck is geen 'gymnastiek voor dames'

= door Simone de Brabander=

el Antillianen zijn te dik; buiken als driedubbele embanden en benen als van een opgeblazen Michelin- . Hun knieschijven verslijten, vervolgens houden n benen het niet meer uit en schrompelen ze in aar. Meer oefentherapeuten zou dan ook geen hte zaak zijn, ook al zijn ze er niet alleen voor n die lijden aan overgewicht.

Curaçao werken slechts vier oefentherapeuten; e daarvan zijn afgestudeerd in de therapie Cesar slechts één in de therapie Mensendieck. Jet tius, Lucille Dolorita en Wilmie Huinink hebben de ppen bij elkaar gestoken en zijn de afgelopen anden bezig geweest een praktijk op poten te tten. De officiële opening was vorige week zaterdag.

Het gelach barst bij de ie vriendinnen uit als de kke encyclopedie het ook al ut heeft: de therapie Mensendieck is helemaal geen mnastiek voor vrouwen. résélijk', zegt Huinink, oefentherapeut in de Mensendieck, t moeten ze nu toch eens el veranderen in die eken, maar daar zijn ze lukkig al mee bezig'. De dere twee, Statius en Dolo- , zijn afgestudeerd in de entherapie Cesar. Huinink n Dolorita werken in een jaardeninstelling; Statius n Betseda, de stichting verpleeghuizen Curaçao.

VERKEERD

Huinink, die in 1984 haar studie afrondde in Nederland, kwam vorig jaar naar Curaçao. Opwinden kan ze ch in elk geval wel als ze hoort dat Mensendieck vrijwel overal verkeerd staat mschreven.

Vroeger was het zeker anders: inderdaad, *gymnastiek voor vrouwen*, zoals het in de encyclopedie staat. Mensendieck, degene die vond dat de vrouwen meer moesten bewegen, deed aan beeldhouwkunde en kreeg veel met vormen en bewegingen te maken. Ze ging neeskunde studeren en kwam plotseling op het idee n een methode bewegingsleer te ontwikkelen. 'Haar dee was om de vrouwen, die en korsetten droegen, heel mooi slank te krijgen'. De vetribbels moesten weg door veel gymnastiek-oefeningen.

Voor de toen nog bewegingsleren Mensendieck of Cesar had je in die periode een buidelzak met goudmunten nodig; het was een sjieke bedoening voor alleen deftige, elitaire dames. Arme, vlezige sloebers moesten maar in de tuin rondjes rennen en touwtje springen. Mannen werden in die tijd noch bij de ene, noch bij de andere bewegingsleer toegelaten. Zij hadden de sport al; vrouwen niet en die droegen bovendien korsetten. Later verdween het sjieke imago, omdat langzamerhand zowel bij de bewegingsleer Mensendieck als bij Cesar een medische indicatie boven water kwam drijven; zo kreeg iedereen de kans naar een oefentherapeut te stappen. Het corrigeren van de verkeerde houding is een onderdeel, maar ook iemand met net een nieuwe heup kan bij de therapiën terecht. 'Ze moeten dan weer leren lopen', zegt Huinink.

PATIENTEN

'Het zijn geen leerlingen meer, maar patiënten. We werken niet met apparatuur, het is meer dan dat. Door oefening benadruk je de correcte houding; belangrijk is bovendien dat de patiënten de oefeningen blijven doen. 'Ook krijg je mensen met een halfzijdige verlamming. Of je krijgt iemand met astma; die krijgt ademhalings-oefeningen. Meestal ontvang je pas patiënten als ze klachten hebben'.

V.l.n.r. Jet Statius, Wilmie Huinink en Lucille Dolorita voor de zo belangrijke spiegel.

Belangrijk is dat de patiënten weten waarmee ze bezig zijn. 'Dat inzicht moet hij krijgen, je moet hem het bewustzijn bijbrengen', zegt Huinink.

Lucille Dolorita vindt eigenlijk dat de Mensendieck-therapeut genoeg gekletst heeft en neemt het over. Rap vertelt ze over de twee geleerden die enkele tientallen jaren terug overleden. Cesar was een pupil van Mensendieck, maar vond haar manier eigenlijk veel te strak, ze wilde iets meer pit, iets met meer ritme. Het waren beiden koppige en eigenwijze types. Cesar had ballet gestudeerd, iets wat dynamischer was. 'Ze gebruikte ook slechts één spiegel, deed de oefeningen voor en liet haar deelnemers ze nadoen', zegt Dolorita.

Mensendieck gaf mondeling insructie; ze deed het niet voor, maar vertelde hoe de oefeningen gedaan moesten worden. Ze gebruikte twee spiegels.

Maar de overeenkomsten zijn volgens alledrie de therapeuten belangrijker dan de verschillen. 'Zowel de therapie Mensendieck als Cesar streeft naar een bepaalde norm, naar een gecorrigeerde houding'.

VLEZIG

In gleuren en kleuren weet Dolorita te vertellen over haar opleiding in Den Dolder. Met snelle handgebaren legt ze uit hoe vaak ze voor 'paal' stond in het eerste jaar. Ze werd volkomen de grond ingeboord; complexen hield je er zelfs aan over. Niets aan het lichaam deugde; de school ging ervan uit dat je eerst zelf de hele fase door moest maken voordat je een oefentherapeut werd. "Mijn buik was niet goed, mijn rug stond scheef, mijn voeten fout en noem zo maar op. We werden echt gedrild. In ondergoed moest je voor een spiegel gaan staan en je was helaas niet de enige die naar je lichaam keek, nee, er waren nog 13 anderen die je van top tot teen konden aanschouwen. Niets, maar dan ook niets klopte'.

Een oefentherapeut kijkt altijd naar de totaliteit: heeft iemand pijn in zijn linkerschouder, dan kijk je naar zijn hele lichaam, legt Huinink uit. Bij fysiotherapeuten wordt vaak alleen één bepaalde plek behandeld. 'Concurrenten van hen zijn we dus ook helemaal niet'.

Verschillen in klachten bij patiënten op Curaçao en in Nederland, daar is een zak van vol. In het koude kikkerlandje hebben mensen veel meer last van de weersomstandigheden; een gekromde bovenrug is daarom ook niet vreemd meer. Op Curaçao speelt het alom bekende overgewicht de boventoon. 'Vaak rugklachten en knieklachten, gewoon omdat ze te veel eten', zegt Statius, oefentherapeute in Cesar. Ze houden zich niet aan hun dieet.

Als je een doorsnee Antilliaan vraagt wat een oefentherapeut is, staat zijn mond vol tanden. Het fenomeen is vrij onbekend; zelfs diverse artsen weten niet wat een oefentherapeut allemaal in zijn schild voert. 'Men snapt absoluut niet wat je doet, wat voor beroep je hebt'. Omdat Dolorita na haar studie Cesar geen baan op Curaçao kon krijgen, nam ze het vliegtuig terug naar Nederland en begon met de studie fysiotherapie, omdat dat bekender was en wellicht gemakkelijker, dacht ze. Na een jaar had ze er genoeg van en kwam weer terug naar 'Dushi Corsow'.

VERGUNNING

Afgelopen zaterdag openden de drie vriendinnen de nieuwe praktijk; initiatiefnemer was Statius. Huinink wilde eerst niet, omdat ze met die 'stomme' werkvergunning zat en niet direkt ontslag wilde nemen, dus verwees ze haar naar Dolorita. 'In Nederland heb ik een praktijk opgezet, dus ik wilde best mee helepen, maar echt opzetten, nee, toen nog niet'. Uiteindelijk gooide ze de knuppel in het hoenderhok en besloot mee te doen.

Of ze verwachten dat het goed zal gaan met de praktijk? Jawel hoor, knikken ze alledrie tegelijk. Statius: 'Als je goed aan de weg timmert, niet alleen officiële praatjes houdt met de patiënten, dan wordt het wel wat'. Maar de onbekendheid bij artsen met het fenomeen 'oefentherapeut' moet zo snel mogelijk van de baan. 'We bezoeken artsen om het meer bekendheid te geven; we geven duidelijk uitleg en informatie. En als ze dan patiënten doorsturen met bepaalde klachten en die ook weer tevreden terugkrijgen, dan zullen ze vaker doorsturen', zegt Jet. Hun patiënten zullen dan ook altijd 'verwijspatiënten' zijn.

De praktijk zag er twee weken tijdens het interview nogal 'kaal' uit. Dolorita geeft enthousiast een rondleiding en kletst honderduit. Ze wijst demonstratief naar de spiegel die in de ene kamer staat. 'Daar doen we de oefeningen voor', en neemt snelle stapjes naar de andere kamer. 'Gemiddeld zal een patiënt 12 behandelingen krijgen; automatisch ontstaat er dan een band tussen de oefentherapeut en de patiënt. In de praktijk ben je veel intensiever met hem of haar bezig, een behandeling duurt ongeveer 35 minuten, terwijl je in het tehuis echt aan de lopende band krijgt. Toch zeker om de tien minuten'.

Voorlopig gaat het alleen in de avonduren open; ontslag van hun dagelijkse job nemen ze nog niet. 'Zo rijk zijn we niet hoor, zo direct gaan we dood van de honger als we onze baan laten schieten, zegt Dolorita.

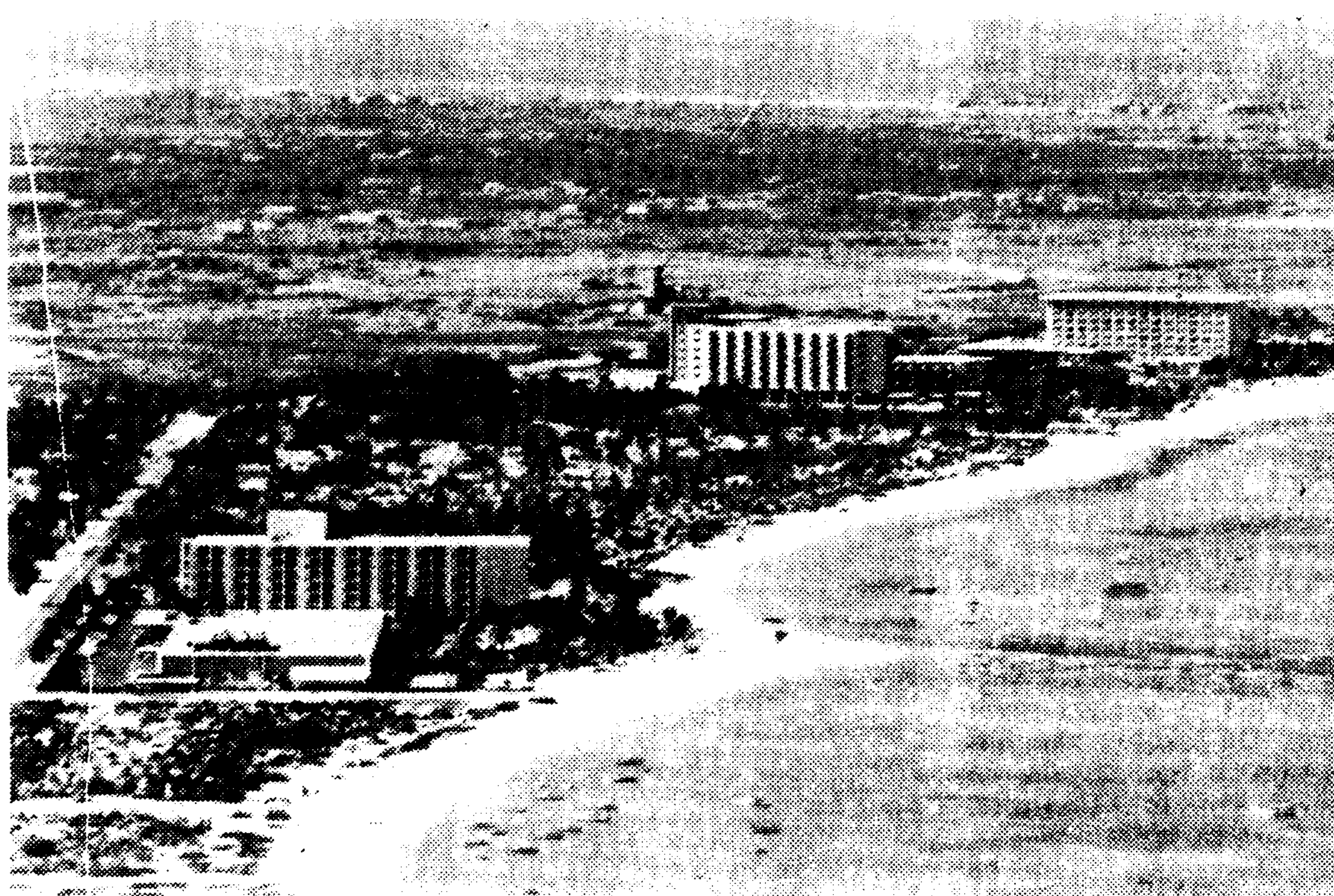
= door drs A.F.P. Bakker =

IN DEN HAAG ARMOEDEBESTRIJDING CENTRAAL

Voor wat betreft economische integratie:

Aruba en Nederland gaan in tegengestelde richting

NEDERLAND KOMT op het terrein van ontwikkelingssamenwerking relatief goed voor de dag. Uit internationale vergelijkingen blijkt dat de Nederlandse overheidshulp als percentage van het bruto nationale produkt één van de hoogste is van de geïndustraliseerde landen. Bovendien blijft de Nederlandse hulpinspanning op peil. Aan het begin van de jaren zeventig gaf Nederland 0,6% BNP (volgens de officiële DAC-standaard) aan hulp, terwijl het gemiddelde van de EG 0,4% BNP bedroeg. Recent lag dit gemiddelde voor de EG nog steeds op 0,4% BNP, maar was de Nederlandse hulp gestegen tot 1,0% BNP. De hulp die de Verenigde Staten gaf liep over de hier beschouwde periode als percentage van het bruto nationale produkt zelfs terug.

De economische ontwikkeling van Aruba gaat de laatste jaren in een sneltreinvaart. Een groot deel van de infrastructuur werd daarbij gefinancierd door Nederland.

De Nederlandse hulpinspanning onderscheidt zich in nog twee opzichten. Het leeuwedeel van de hulp — twee derde — gaat naar arme landen en daarbinnen weer veel naar de allerarmste landen. Daarnaast wordt verhoudingsgewijs weinig bijstand in de vorm van gebonden hulp gegeven. Gebonden hulp zou betekenen dat het ontvangende land de middelen zou moeten besteden aan de aanschaf van goederen of diensten in Nederland.

Een dergelijke voorwaarde geldt slechts voor 6% van de hulp. Een derde deel kent als voorwaarde dat de middelen of in Nederland òf in ontwikkelingslanden moeten worden besteed. De rest, 60%, is ongebonden. Andere geïndustraliseerde landen verlangen doorgaans dat de hulp grotendeels in het donorland wordt besteed.

NORM

In Nederland gold tot voor kort de steeds weer herbevestigde afspraak — de 'norm' — dat de begroting van ontwikkelingssamenwerking $1^1/2$% van het netto nationale inkomen zou bedragen. Dat is een hoger cijfer dan uit de hierboven genoemde internationale vergelijking naar voren komt, omdat nogal wat uitgavenposten worden toegerekend aan ontwikkelingssamenwerking die daar volgens de internationale standaard eigenlijk niet toe behoren. Recent, in het kader van de 'Tussenbalans' van het Nederlandse kabinet, is het ontwikkelingsplafond echter verlaagd tot 1,4% van het netto nationale inkomen. De $1^1/2$-norm, die jarenlang in politiek opzicht onaantastbaar werd geacht, is dus verlaten. Betekent dit nu dat Nederland zijn relatief goede positie op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking van het verlaten is? Het antwoord kan — met een enkele kanttekening — ontkennend zijn.

De verlaging van de norm wordt met name door twee factoren beïnvloed: het budget is geschoond van enkele oneigenlijke toerekeningen en de kapitaalleningen zullen worden verminderd. Een toelichting op de laatste factor: ontwikkelingshulp kan in drie vormen worden gegeven, te weten hulp in natura, schenkingen om niet en leningen.

De kapitaalleningen worden tegen een concessionele rente verstrekt en deze rentessubsidie belast elk jaar het ontwikkelingsbudget. In de loop der jaren was het bedrag aan rentesubsidies zo opgelopen dat het ontwikkelingsbudget er onevenredig door werd belast. Bovendien konden veel landen de leningen niet terugbetalen en de soms onvermijdelijke kwijtschelding ervan kwam opnieuw ten laste van het ontwikkelingsbudget. Daarom is besloten het aandeel van leningen in de Nederlandse ontwikkelingshulp te verminderen.

KRITISCHER

De Nederlandse ontwikkelingshulp blijft dus al met al goed op peil, zeker indien bezien in internationaal verband. Niettemin is de verlaging van de 'norm' een symptoom voor een enigszins gewijzigde houding in de Nederlandse samenleving. De hulp wordt kritischer bekeken. De ervaringen met jarenlange hulpverlening zijn immers niet onverdeeld gunstig: veel ontwikkelingslanden staan er nog steeds slecht voor, veel projecten zijn mislukt, de armoede in de wereld is nog schrijnend.

Daarnaast wordt voor andere internationale aandachtsgebieden een toenemend beroep op de overheid gedaan: voor de overgang naar een marktgeoriënteerd economisch stelsel in Oost-Europa, voor een gecoördineerde aanpak van de globale milieuproblematiek, voor de integratie van achtergebleven gebieden in Europa en voor overdrachten aan de EG-begroting. Het zijn alle legitieme wensen die concurreren met de voor ontwikkelingssamenwerking ter beschikking te stellen gelden.

Dit toegenomen internationale beroep op Nederlandse begrotingsmiddelen komt in een periode dat het tekort op de overheidsbegroting te groot is en derhalve op onderdelen moet worden bezuinigd. Velen vinden dat de ontwikkelingshulp daarbij niet kan worden ontzien.

De gesignaleerde meer kritische houding is ook waarneembaar bij de direct bij ontwikkelingssamenwerking betrokken overheidsinstellingen en particuliere organisaties. Zo getuigt de toonzetting van de rapporten van de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking te Velde van een toenemende kritische introspectie bij het eigen apparaat. Het ministerie publiceerde recent onder de titel 'De lange adem; slagen en falen in de praktijk van ontwikkelingssamenwerking' een bundel bijdragen van nauw bij het ontwikkelingsvraagstuk betrokkenen, waarbij de doelmatigheid en doeltreffendheid van de Nederlandse ontwikkelingshulp ter discussie werden gesteld.

Ook de Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking plaats, wellicht meer dan in het verleden, kanttekeningen bij dit beleid. Dit alles heeft een verschuiving naar een meer zakelijke opstelling in de hand gewerkt, die zijn weerslag vindt in het officiële Nederlandse beleid. Daarbij staat niet alleen de omvang, maar evenzeer de kwaliteit van de Nederlandse hulpinspanning ter discussie.

NOTA

In 1990 bracht de regering een ambitieuze nota uit onder de titel 'Een wereld van verschil', waarin de hoofdlijnen van het Nederlandse beleid voor ontwikkelingssamenwerking in de jaren negentig werden uitengezet. Het uitgangspunt van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid — zo stelt de nota — is dat de bijstand die vanuit Nederland wordt gegeven moet zijn gericht op een duurzame ontwikkeling in de ontvangende landen: 'ontwikkeling, die voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van de toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien, aan te tasten'.

Het begrip 'duurzame componenten: (1) economische ontwikkeling, (2) bestrijding van armoede en (3) een verantwoord ecologisch beheer. Worden deze componenten te zaken genomen, dan kan de doelstelling van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid worden omschreven als: het binnen de sociale en culturele context van het ontwikkelingsland bevorderen van een economische groei die zowel bijdraagt tot een versterking van de positie van het ontwikkelingsland, als tot armoedebestrijding en een beter milieubeheer.

Binnen deze doelstelling staat voor Nederland de armoedebestrijding centraal. Zij dient, aldus de regeringsnota, als een toetssteen voor het beleid in de komende jaren. Dit betekent dat de Nederlandse aandacht voor de ontwikkelingssamenwerking zich vooral richt op investeringen in mensen en op een verbetering van de voorziening in basisbehoeften. Daarbij vormt ook de deelname van alle bevolkingsgroepen in het proces van politieke besluitvorming een belangrijke voorwaarde voor armoedebestrijding.

BEPERKT

Binnen de verschillende kanalen van ontwikkelingshulp neemt de bilaterale hulp een zeer belangrijke plaats in. Vanuit het besef dat ontwikkeling tijd kost, en de effecten daarvan pas op lange termijn zichtbaar worden, heeft Nederland al in een vroeg stadium gekozen voor hulpverlening aan een beperkt aantal landen. Overwegingen van continuïteit, kwaliteit en beheersbaarheid speelden hierbij een belangrijke rol. Overigens bestaat in veel kringen het gevoel dat het beleid wordt versnipperd doordat de aandacht zich toch nog op teveel landen richt.

Waardoor wordt de keuze van landen waarmee Nederland samenwerkt bepaald? In het algemeen wordt gebruik gemaakt van twee hoofdcriteria, namelijk de behoefte aan buitenlandse hulp en de mate van overeenstemming met het beleid van het ontvangende land. Ten aanzien van het eerste, de behoefte aan buitenlandse hulp, wordt in het bijzonder gelet op de mate van armoede, de betalingsbalanspositie, de schuldensituatie, de toegang tot buitenlands kapitaal die het land in kwestie heeft en de omvang van de overige buitenlandse hulp via andere kanalen. Ten aanzien van het tweede, overeenstemming met het beleid, spreekt de nota zich uit voor beschikbaarstelling van een groter deel van de bilaterale hulp op een voorwaardelijke basis.

De ervaring heeft geleerd dat buitenlandse hulp alleen effectief is onder een aantal voorwaarden. De belangrijkste daarvan is dat een goed nationaal macro-economisch beleid wordt gevoerd om de hulp zo efficiënt mogelijk te benutten. De regeringsnota noemt daarbij met name vijf elementen: 1 een evenwichtig begrotingsbeleid, met een houdbare omvang van de staatsschuld, en een monetair beleid dat is gericht op een zekere handhaving van de prijsstabiliteit, 2 een realistisch wisselkoersbeleid, 3 een open handelsbeleid, 4 versterking van de bestuurlijke draagkracht en 5 verbetering van de infrastructuur.

Het is met name deze nadruk op macro-economische stabiliteitsvoorwaarden die een sterker accent in de Nederlandse ontwikkelingsinspanning verkrijgt.

ARUBA

De contouren van het Nederlandse ontwikkelingbeleid gelden slechts in beperkte mate voor de relatie van Nederland met Aruba. Aruba is immers een middeninkomensland dat niet kwalificeert voor ontwikkelingshulp in de strikte zin van het woord. De financiële bijstand die Nederland verstrekt, volgt dan ook het statuut voor het koninkrijk, waarin is vastgelegd dat de verschillende delen van het koninkrijk elkaar, indien nodig, wederzijdse bijstand moeten verlenen. Dat niet altijd van eenrichtingsverkeer sprake is, wordt geïllustreerd door de bijstand die de Antillen aan Nederland hebben gegeven vlak na de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog.

De financiële hulp die door Nederland wordt verstrekt, wordt dus in het kader van de koninkrijksband gegeven. De middelen voor deze wederzijdse bijstand komen echter wel uit het ontwikkelingsplafond, dat in Nederland is vastgesteld. Voor Aruba en de Antillen is dit circa 5% van het ontwikkelingsbudget, waarbij Aruba een kwart van dit bedrag ontvangt. Hoewel in Nederland het kabinet voor Nederlandse-Antilliaanse en Arubaanse zaken een eigen beleid voert, wordt dit beleid wel besproken in de Raad van Ontwikkelingssamenwerking.

Er is dus in informele zin toch wel een verband met het beleid zoals dat in het algemeen in Nederland wordt voorgestaan ten aanzien van financiële hulp. Dit blijkt ook uit het feit dat in het kader van de Tussenbalans-operatie ook voor Aruba de verstrekking van kapitaalleningen is geschrapt.

Macro-economisch beleid essentieel

Binnen de nieuwe schets van een Gemenebest-constitutie zoals die door de Nederlandse regering is voorgelegd wordt de uiteindelijke onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen en Aruba niet langer als doelstelling opgenomen. Het uitgangspunt is daarentegen het handhaven van de staatsrechtelijke band tussen de landen van het koninkrijk, met een belangrijke nadruk op de autonomie van de betrokken landen.

Omdat een gezamenlijk staatsverband alleen kan blijven functioneren als de autonomie voldoende tot zijn recht komt, zal de Nederlandse hulp van karakter moeten veranderen. Zij zal anders dan in het verleden, toen het overgrote deel voor projectfinanciering werd bestemd, nu vooral moeten worden gericht op het creëren van de voorwaarden voor een volwaardige autonomie. Dit betekent dat het accent van de Nederlandse bijstand zal moeten verschuiven van materiële naar immateriële zaken.

Daarbij kan worden gedacht aan versterking van bestuurskracht, modernisering van administraties en professionalisering van de bestuursinstellingen. Vanuit Nederland zal de zekerheid moeten worden geboden dat deze bijstand niet eenmalig is, maar dat de bereidheid bestaat om een langdurige samenwerkingsrelatie in stand te houden.

De economische beleidsdiscussies tussen Aruba en Nederland verlopen niet altijd langs gelijke lijnen. Op zichzelf is dat een goede zaak tussen gelijkwaardige partners; verschillen van inzicht moeten boven tafel komen. Uit het voorgaande is naar voren gekomen dat het gedachtengoed van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid aan het evolueren is. Waar de samenwerking met Aruba als doelstelling had om vanzelfstandiging mogelijk te maken, leefde in Nederland het gevoel dat in feite de afhankelijkheid van de hulp was gegroeid. Dit past noch in de algemene visie van 'duurzame ontwikkeling' noch in de doelstelling van volwaardige autonomie.

BELEIDSPLAN

Daarom is in Nederland de behoefte gegroeid om een door Aruba zelf ontwikkeld macro-economisch beleidsplan voor de komende jaren als basis te laten dienen voor een samenwerkingsrelatie. In het voorgaande is duidelijk geworden dat deze behoefte direct aansluit bij het belang dat Nederland ook in de relatie tot andere ontwikkelingslanden hecht aan het vooruitzicht op een stabiel macro-economisch beleid.

In deze opstelling past het om aan landen waarmee een ontwikkelingsrelatie wordt onderhouden een goed macro-economisch beleidsplan te vragen. Ook aan Aruba is deze vraag voorgelegd en de zakelijke beoordeling van dat plan zal, zo is mijn inschatting, zwaar wegen in de Nederlandse opstelling in de komende jaren.

Belangrijk voor het begrip voor deze opstelling is om zich te realiseren dat in zekere zin Aruba en Nederland in tegengestelde richting aan het bewegen zijn. Aruba is al jaren op weg naar een steeds grotere mate van onafhankelijkheid, terwijl Nederland juist deelneemt aan een steeds verdergaande integratie in Europa. In Aruba lijkt wel eens vrees te bestaan dat de verantwoording voor het macro-economische beleid afbreuk zou kunnen doen aan die pas verworven soevereiniteit.

Die vrees lijkt mij onterecht te zijn. In Nederland is gaandeweg juist het besef gegroeid dat het voeren van een zelfstandig macro-economisch beleid aan steeds grotere beperkingen onderhavig is.

Wat het monetaire beleid in Nederland betreft, heeft de koppeling van de gulden aan de Duitse mark de manoeuvreerruimte voor het voeren van een zelfstandig monetair beleid steeds meer ingeperkt. Maar ook op begrotingsterrein geldt iets dergelijks: Nederland kan niet teveel uit de pas lopen met de begrotingspositie in de omringende Europese landen. De huidige discussies over een verdergaande integratie — het creëren van een open markt (1992) en de gesprekken ovr het vormen van een Economische en Mo[netaire] Unie met één Europ[ese] munt — zullen alle leiden [tot] verdere beperking van [de] eigen Nederlandse bele[ids]vrijheid.

Een belangrijk onder[deel] van de EMU zal zijn dat [het] nationale begrotingsbe[leid] aan beperkinngen worden onderworp[en] landen zullen niet zo[maar] meer een tekort op de be[gro]ting mogen hebben dat ui[t de] pas loopt met dat van and[ere] landen. Voor het voeren [van] een eigen monetair be[leid] als er één munt is, zal in [het] geheel geen ruimte m[eer] bestaan.

Nederland wordt derh[alve] zelf steeds meer geconf[ron]teerd met randvoorwaar[den] voor het macro-economi[sch] beleid, die worden ges[teld] door de internationale [ont]wikkelingen en door de [ver]dergaande Europese in[te]gratie. De huidige discus[sies] in Nederland over de hoo[gte] van het begrotingstekort, belastingdruk en de soc[iale] voorzieningen worden all[e in] de context geplaatst van [de] noodzaak in Europa tot [een] grotere harmonisatie [te] komen.

In dit zich ontwikkel[ende] gedachtengoed past het [om] voorwaarden te stellen [aan] het macro-economisch[e] beleid in ander landen, [ook] in ontwikkelingslanden. V[oor]waarden die moeten ve[rze]keren dat de verstrekte o[nt]wikkelingshulp bijdraagt a[an] de doelstelling van duurza[me] ontwikkeling.

ELAN

Aruba heeft met opmerke[lijk] elan op majeure wijziging[en] in de economische omgev[ing] weten in te spelen. Het is [in] het eerste lustrum van [de] status aparte sterk n[aar] voren gekomen, ondanks [de] grote onzekerhe[den] waarmee het deze status [vijf] jaar geleden inging — v[lak] na de sluiting van Lago e[n de] devaluatie van de Vene[zo]laanse bolivar. Het he[eft] daarbij op inventieve wij[ze] comparatieve voordelen u[it]gebuit, die, het zij gez[egd] ook aan risico's onderhe[vig] zijn door de geringe mo[ge]lijkheden tot diversifica[tie]. Bovendien staan Aruba's co[m]paratieve voordelen st[eeds] aan sterke concurrentie bl[oot].

Dat Aruba sedert [de] ingang van de status ap[arte] toch steeds het vertrou[wen] van de internationale geme[en]schap, van kapitaalversch[af]fers en toeristen, he[eft] kunnen verwerven, is me[de] te danken aan het stab[iele] monetaire klimaat op Aru[ba]. De Centrale Bank van Aru[ba] heeft bij de handhaving v[an] dit vertrouwen een belangwekkende [rol] gespeeld.

De officiële deviezen[re]serves zijn toegenomen en [de] Arubaanse florin is een ge[ac]cepteerd betalingsmiddel, [zo] ervaart elke bezoeker die [iets] verder komt dan Palm Be[ach]. Met de handhaving van [een] stabiele klimaat in [de] komende jaren zal de [cen]trale bank een belangr[ijke] bijdrage kunnen leveren [aan] een voortgezette vrucht[bare] samenwerkingsrel[atie] tussen Nederland en Aru[ba].

Aruba heeft sinds de ing[ang] van de status aparte in [...] steeds het vertrouwen [...] de internationale gem[eenschap], van kapitaalversch[af]fers en toeristen kunnen [ver]werven.

Thomese: 'Ik hou van som bere boeken, van slechtheid en verdorvenheid.

AKO-prijs winnaar P.Thomese:

"Ik heb veel doodkisten zien dichttimmeren"

= door ANP-redacteur Sandra Jongenelen =

AMSTERDAM - De postcheque van 50.000 gulden ligt nog bij de uitgever, want hij was bang dat hij hem in de kroeg zou verliezen. En het zou toch jammer zijn wanneer het schoonmaakpersoneel het bedrag aan hun salaris zou kunnen toevoegen. Het is "The day after" voor de schrijver P.F. Thomese (1958). De dag nadat de jury bekend heeft gemaakt wie de AKO literatuur prijs 1991 heeft gewonnen. Winnaar Thomese sleepte de 'duurste' prijs van Nederland vorige week in de wacht voor zijn verhalenbundel en debuut 'Zuidland'.

Thomese: "Aan het einde van het diner in Krasnapolsky, voordat de juryvoorzitter de winnaar bekendmaakte, kreeg ik een sterke aandrang te deserteren. Ik wilde weg. Ze moeten iets van me, dacht ik. Zoals Kafka dat zo mooi omschrijft, je bent in een situatie verzeild geraakt die je eigenlijk niet wilt. Ik had ook steeds het idee dat er een gerant naar me toe zou komen om me eruit te knikkeren." Dat laatste gebeurde allerminst, want zijn debuut werd uit zes genomineerde boeken tot winnaar gekozen."Je wordt dan gedwongen een personage te spelen, van de debutant, van de zwerver die ineens op de troon wordt gedumpt."

Pas later, in een Amsterdams café, omringd door vrienden en familie drong de werkelijkheid tot hem door. De prijs, die dit jaar voor de vijfde keer werd uitgereikt was voor hem bestemd.

DOEL

Een speciaal doel, waaraan de auteur het geldbedrag wil besteden heeft Thomese niet. Het geld biedt hem vooral de mogelijkheid om zich louter aan het schrijverschap te wijden. "Met mijn levensstandaard kan ik er twee of drie jaar van leven", verklaart Thomese monter.

Journalistiek werk, tot dusver noodzakelijk om in zijn levensonderhoud te voorzien, kan hij voortaan weigeren. "Ik schrijf alleen nog een columm over film, maar verder weiger ik alles. Het ellendige van de journalistiek vind ik de actualiteit, dat je geregeerd wordt door de actualiteit".

De wereld van de journalistiek noemt Thomese geen prettige wereld. Vijf jaar lang was het wel de zijne. Na zijn middelbare schooltijd (gymnasium A) in Den Bosch werkte hij vijf jaar bij het Eindhovens Dagblad, de krant waarvoor hij nu nog zijn filmcolumm schrijft. "De journalistiek is een slangekuil. waar een mes-in-de-rug atmosfeer heerst, agressief, opdringerig. Neem nou de bekendmaking van die AKO literatuurprijs. De microfoon wordt je onder de neus geduwd, en je moet wat zeggen. Alsof je een prooi bent van niets ontzienende gekken", zo verafschuwt de schrijver, de wijze van interviewen.

HIERARCHIE Over de literaire wereld had Thomese voordat hij er als debutant zijn entree maakte vooral positieve gevoelens. "Ik dacht dat het allemaal eenlingen zouden zijn, maar er blijkt net zo'n hierarchie te bestaan als in de journalistiek. Voorbeeldje? neem Maarten 't Hart, die op voorhand tegen mijn nominatie was. Hij sprekt zich uit voor Van Dis (die met *Het beloofde land* tot de genomineerden hoorden), want die zit een beetje in zijn categorie. Het is alsof ik de pik-orde heb doorbroken doordat ik nu ben onderscheiden. Toch hebben alle genomineerden aardig, of laat ik zeggen beschaafd gereageerd op de bekroning van *Zuidland*."

Dat het voor Michel van der Plas, die met zijn biografie *Mijnheer Gezelle* door de jury voor de definitieve vaststelling van de prijswinnaar van de eerste naar de tweede plaats werd geschoven, een hard gelag is kan Thomese zich voorstellen."Een soort Zoetemelk-syndroom noem ik dat, de tweede plaats krijgen. Waarschijnlijk mist hij nu ook nog de biografieprijs die later dit jaar wordt toegekend omdat hij al voor deze prijs werd genomineerd. Pijnlijk. Hij moet het afleggen tegen een onbekend schrijver".

De debutant zegt zelf dik tevreden te zijn geweest wanneer hij de prijs niet had gewonnen. Sterker nog, hij had 'ervoor getekend' als zijn eerste bundel aardig door de critici zou zijn besproken en in een aardige oplage zou zijn verschenen. "Ik heb met het schrijven geen echte ambitie gehad om beroemd te worden. Ik vind het wel bevrijdend om met het boek te zeggen dat het leven niks is. Ik houd ervan als een soort boeteprediker de mensen te vertellen dat het leven geen lolletje is".

De boodschap die uit het boek spreekt omschrijft Thomese als 'monter pessimisme'. Thomese: "Ik houd van sombere boeken, van slechtheid, verdorvenheid, de extremiteiten van het leven. Tegelijkertijd ben ik blij dat het onheil aan mijn deur voorbijgaat, en ik thuis zit met een kopje koffie."

OUDE FAMILIE

"Ik kom uit een stokoude familie en heb in mijn jonge jaren veel doodskisten zien dichthameren. Mijn verhalen zouden denk ik anders zijn als er niet zoveel familieleden waren gestorven toen ik opgroeide. Ik zou meer 'onbekommerd' schrijven. Misschien was ik wel redacteur bij *Propria Cures* geworden."

Het titelverhaal van de bundel, *Zuidland*, bevat volgens Thomese autobiografische gegevens. De vader in het verhaal heeft een droom (*Zuidland* ontdekken), die de zoon daadwerkelijk zou moeten uitvoeren. Na aanvankelijk verzet treedt de zoon in vaders voetspoor.

"Ik ben de zoon uit het verhaal, en de vader is mijn vader. Het was mijn vaders droom om schrijver te worden. Het was zijn ambitie om een vrij en onafhankelijk leven te leiden, zoals ik dat nu doe. Misschien ben ik daarom schrijver geworden. Voor mijn vader was het er niet de tijd naar om zo te leven. Hij was directeur van een drukkerij. De drukinkt, letters, het gedrukte woord, waren in mijn milieu belangrijk."

Om aan de druk van vader te ontkomen besluit de zoon uit *Zuidland* rechten te gaan studeren, want op die manier kan hij zichzelf uitstel verlenen om 'iets' te worden. Ook dit gegeven is voor Thomese ten dele autobiografisch. "Ik wilde niet langer bij het Eindhovens Dagblad werken, maar een uitkering aanvragen en schrijver worden, dat doe je toch niet zo gauw. Daarom ging ik geschiedenis studeren, hoewel ik eigenlijk nooit de gedachte heb gehad om het af te maken."

STUDIE

De studie bood Thomese onder meer de mogelijkheid te schrijven. "Het studentenleven is een heel prettig bestaan. Niemand controleert je, er wordt niets van je verwacht, en toch ben je met iets belangrijks bezig. Eigenlijk zou ik mijn hele leven student willen zijn."

Het alledaagse leven na de niet afgemaakte studie blijkt tamelijk onromantisch. "Ik schrijf op kantoortijden, van negen tot vijf, en heb daar ook een kantoorgevoel bij."

Zijn volgende boek handelt over vriendschappen en dessillusies. "Het gaat over het leven en de grote verwachting. En over de mislukking, want daar schuilt meer waarde in dan in succes. Het wordt een roman à la *De Titaantjes* van Nescio, bij nader inzien van *Voskuil*, of *On the road* van Kerouac. Ik werk er nu niet aan. Al sinds de tijd dat ik genomineerd ben voor de AKO prijs, kan ik er niet aan werken omdat ik het levensgevoel wat daarvoor nodig is een beetje kwijt ben. De roman speelt zich af in de schaduw van het gewone leven, en dat is niet te rijmen met wat ik nu doe, in de schijnwerpers staan."

'Loke a sobra pa simia'

May Henriquez belicht herkomst van woorden

= door Carel de Haseth =

1988 VERSCHEEN van de hand van May Henriquez Ta asina o ta asana? (letterlijk: Is het zus, of is het zo?), een overzicht van Papiamentse woorden en uitdrukkingen, die vooral in Joodse kringen worden en werden gebruikt. Daarnaast besteedde het werk aandacht aan diverse Joodse rituelen en gewoonten. Heel konsekwent is het boek zelf ook geschreven in 'sefardisch Papiaments'. Het verschijnen van Ta asina o ta asana? (mede waarvoor aan May Henriquez de Chapi di Plata werd toegekend door de Fundashon Pierre Lauffer) lokte zoveel enthousiaste reakties uit, dat de schrijfster besloot onder de titel Loke a keda pa simia een aanvulling erop uit te brengen.

De opzet van *Loke a keda pa simia* komt in grote lijnen overeen met die van *Ta asina o ta asana?*, te beginnen met de vormgeving en een afbeelding van Landhuis Bloemhof op het omslag. Van elk woord of elke uitdrukking geeft de schrijfster naast de betekenis en de herkomst ter verduidelijking ook een aantal voorbeelden van zinnen waarin het woord of die uitdrukking voorkomt. Evenals in de vorige uitgave is ook ditmaal zeer konsekwent gekozen voor gebruik van het Papiaments, zoals dat in Joodse kringen wordt gesproken. Was in *Ta asina o ta asana?* Joodse rituelen ter sprake gekomen, is nu extra aandacht besteed aan het wonen op Scharloo, een wijk waar van oudsher veel Joden woonden.

Loke a sobra pa simia lijkt op het eerste ogenblik vooral een naslagwerk te zijn. Wie de betekenis of herkomst van een woord wil weten, of zijn woordenschat wil uitbreiden, komt zeker aan zijn trekken. Maar het zou niet terecht zijn het boek alleen als naslagwerk te beschouwen, want het is veel meer dan dat! May Henriquez bezit namelijk de opmerkelijke gave om wat dat in handen van ieder ander slechts een saaie woordenlijst zou zijn geworden, werkelijk tot leven te brengen. Voor een deel is dit te danken aan haar sterke betrokkenheid, haar diepgaande kennis en haar liefde voor het onderwerp.

Haar woordenschat is van een zeldzame rijkdom aan synoniemen en uitdrukkingen, wat het lezen van *Loke a sobra pa simia* tot een waar plezier maakt. Dat plezier wordt nog vergroot door de humor, die de schrijfster in de door haar opgenomen voorbeelden legt. *Rondoritu kleinshòt*, bijvoorbeeld, definieert zij als: *krempochi, dòmpi den tera, kuartopoyo, ròlipòli. Uzá pa kalifiká un hende o bestia gordo chikí. Tin un rondorito kleinshòt na porta ta puntra si e por fia telefon. Esta suerte di pushi pretu! Ta su kachò, rondorito kleinshòt, nan a skohe pa tuma parti den e pelikula.* Zinnen als *Na mesa di zjanta m'a hañami sintá meimei di un papa prozje i un muraya chino, bo por imaginábo algu mas latoso?* of *:Si e mònster di Adonai ei por a pakan un djansai buenmoso asina, ke men ku ainda tin milager ta sosodé na mundu,* getuigen ervan dat de schrijfster plezier in haar werk heeft gehad en dat zij dat plezier graag met haar lezer deelt.

Je zou eindeloos uit zowel *Ta asina o ta asana* als uit *Loke a sobra pa simia* kunnen blijven citeren. Uit de beschrijving van de bodega's (kelders, of eerder misschien souterrains) van de huizen op Scharloo: *Pa mucha un bodega tin un enkanto spesial, un auro misterioso, espantoso, indefinibel. Pa algun e por tin un tremendo atrakshon, pa otro e por ta un pesadiya horendo. Mi ta kòrda mucha ku tabata tembla manera richi bèrdè, pareu nan tende ku e grupo a organisá kampaña pa eksplorá bodega. Mi ta kòrda mucha ku tabata goza un hasaña asina. Naturalmente un ke otro tabata dependé di e manera ku su bieunan, su yaya o su amigunan a presentá o pinta e bodega n'e.*

Typisch Curaçaos is het aangeven van een bepaalde eigenschap door deze te verbinden aan een bepaalde persoon. May Henriquez geeft er in een bijlage een hele serie voorbeelden van, in dit geval familiegebonden. Capriscapris, bijvoorbeeld voor yan purá, masha lokuas, pata kayente, of djimbi di Kuein, voor aranke di malbeis, furia di masbangu.

Bij een werk als Loke a sobra pa simia zijn er natuurlijk hier en daar ook wel kritische noten te plaatsen bij de inhoud. Zo is de grens tussen werkelijke judaïsmen en algemeen gebruikte woorden minder scherp dan in Ta asina o ta asana; misschien is dat met opzet gedaan omdat het eenvoudigweg niet altijd even duidelijk is wat de oorsprong of het verspreidingsgebied van een bepaald woord is. Woorden als *baròk, barkas, chuba, chagai of pilchi*, zijn naar mijn bescheiden mening echter niet specifiek Joods en worden algemeen gebruikt.

Hier en daar laat de schrijfster ook een steekje vallen waar het de mogelijke oorsprong van een woord betreft. Bij barkas bijvoorbeeld wordt verwezen naar Franse, Spaanse of Portugese oorsprong, zonder dat aan het Nederlands gedacht wordt. Bij *konzje* wordt Frans en *Zjudeo* Español genoemd, maar geen Nederlands.

Maar dit soort kommentaar mag geen naam hebben vergeleken met wat May Henriquez in haar werk bijeen gebracht heeft. *Loke a keda pa simia* is zonder meer een waardevolle aanwinst voor een ieder die belang stelt in het Papiaments of in de (oude) gewoonten van ons eiland!

May Henriquez Loke a sobra pa simia Curaçao, 1991 ISBN 99904-911-0-0

Gouden griffel en penseel

AMSTERDAM - De gouden griffel voor 1991 is toegekend aan Tine van Buul en Bianca Stigter, beiden werkzaam voor NRC Handelsblad, voor *Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is*. Het is een bundel van 365 gedichten van 123 Nederlandse en Vlaamse dichters die bij Querido verscheen.

Het Gouden Penseel voor het best geïllustreerde kinderboek is toegekend aan Peter Vos voor zijn illustraties bij de gedichten van Rudy Kousbroek in het boek *Lieve kinderen hoor mijn lied*, een uitgave van De Harmonie.

Tinbergen

Vervolg van pag. 2

blemen in de huidige Sovjetunie op die manier benadert, kun je de huidige patstelling doorbreken. Dat geldt mijns inziens ook voor de problemen in bij voorbeeld Joegoslavië."

Ook de discussies die momenteel over de Europese eenwording worden gevoerd, laten zich volgens Tinbergen heel goed in de termen van zijn theorie analyseren. Voor de aanpak van tal van problemen is die Europese eenwording zonder meer nodig; voor andere niet en kan bij voorbeeld met regionale beslissingsniveaus worden volstaan. Over weer andere kwesties kan binnen de historisch gegroeide nationale niveaus worden beslist. Steeds gaat het er om het optimale beslissingsniveau te bepalen en op dat niveau democratische organen te scheppen die de beslissingen kunnen nemen.

Zoals gezegd, de grondgedachte van Tinbergens theorie is eenvoudig en helder, maar ook hij kent natuurlijk het verschil tussen gelijk hebben en uiteindelijk gelijk krijgen. Maar Tinbergen noemt zich in dit verband graag 'een partieel optimist'. Met name de in zijn betoog steeds terugkerende wereldvraagstukken hebben in zijn ogen 'een fundamenteel en in zekere zin apocalyptisch karakter'. Dat wil zeggen "dat we ze moeten oplossen, omdat we er anders straks zelf niet meer zijn". "Het enige wat een wetenschapper als ik op dit moment kan doen, is wat creatieve ideeën aandragen waar politici het hunne mee kunnen doen. Zelf ben ik nu eenmaal geen politicus."

DE KRACHT VAN ONS ERFGOED
Bezinning op 500 jaar evangelisering
Rede tot trots of bijdrage aan ellende

BEZINNING OP vijfhonderd jaar evangelisering van Amerika, waarbij de aandacht vooral gaat naar wat niet in de schoolboekjes staat: de gevolgen van de komst van de Europeanen voor de oorspronkelijke bevolking van Amerika en voor de miljoenen Afrikanen die als slaven daarheen gevoerd zijn. Verder: aandacht aan de relatie tussen het verleden en heden van de Nederlandse kerk en samenleving met die van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba. En als derde invalshoek: de rol van missie en zending. Daarbij kan de vraag gesteld worden: kan de kerk inderdaad trots zijn op vijfhonderd jaar evangelisering of heeft zij bedoeld of onbedoeld bijgedragen aan het ellendig lot van indianen en zwarten?

Het bovenstaande is ontleend aan de inleiding op het boekje De kracht van ons erfgoed. Dit werd uitgegeven bij gelegenheid van het Pinksterfeest en de Week voor de Nederlandse missionaris welke voorafgaande aan Pinksteren in Nederland wordt gevierd. Het boekje is bedoeld ook als bezinning bij gelegenheid van het feit dat het in 1992 vijfhonderd jaar geleden is dat de evangelisering van Amerika begon met de komst van Columbus op het Amerikaanse continent. Hierop slaat ook de vraag of de kerk zich op de borst kan kloppen over deze evangelisering.

BEZINNING

Voor deze bezinning in boekvorm tekenen Joop Vernooij, Ben Vocking en Armando (Rudy) Lampe. Vernooij is bij de Amigoe-lezers geen onbekende met zijn kritische bijdragen in het verleden over Suriname en zijn ontwikkeling. Ook Rudy Lampe hoeft niet voorgesteld te worden omdat hij als pastor op verschillende eilanden van de Nederlandse Antillen en op Aruba meermalen de aandacht trok met zijn duidelijke stellingname. Ben Vocking is als Dominicaan werkzaam onder Surinamers in Nederland. Het boekje van bijna 140 pagina's is een uitgave van het Centrale Missie-commissariaat in Nederland in verband met de Missionarissenweek. In De kracht van ons erfgoed laten de drie auteurs hun gedachten gaan over respectievelijk Slaven en kerk op Curaçao, Indianen en kerk in Suriname en Surinamers in Nederland tussen realiteit en heimwee.

In het vervolg laten we Eric Illis aan het woord die aan deze uitgave op de volgende manier aandacht besteedt: De 138 pagina's tellende uitgave bevat verder ook Brief van Surinaamse indianen, Manifest van de Tucayana Amazones en ook literatuur over de Antillen en Suriname en tenslotte drie stellingen en drie vragen ter discussie.

Een interessant stuk werk dat weliswaar reeds bekende feiten weer op een rijtje zet, maar nu met het doel om openingen en perspectieven te bieden uitgaande van een herwaardering en herinterpretatie van diezelfde feiten.

Wij willen hier aandacht schenken aan het gedeelte van Armando (Rudy) Lampe vanwege het belang van zijn bijdrage voor de Antillen en Aruba, alhoewel zijn bijdrage uitsluitend gaat over slaven en kerk op Curaçao. Hij beschrijft dit in een twaalftal punten, 44 pagina's omvattend.

NIEUWE WENDING

Hij begint met een beschrijving van het Nederlandse aandeel in de slavenhandel. De ontdekking van Amerika gaf de geschiedenis een nieuwe wending. Na het 'grote sterven' van de indianen werd overgegaan tot het aanwerven van goedkope arbeidskrachten vanuit Afrika. Lampe beschrijft voornamelijk de manier waaop dit gebeurde.

In een tweede punt beschrijft hij onder de kop Slaaf en katholiek de evangelisatie van de slaven. Volgens de Spaanse evangelisatie-methode werden leken ingezet voor allerlei pastorale taken (doop, geloofsonderricht). Dankzij de leken ging het katholicisme deel uitmaken van de volkstraditie van Curaçao, ondanks de zeere regelmatige aanwezigheid van priesters.

Zo bleek dat toen de bisschop van Caracas in 1677 twee priesters naar Curaçao stuurde, hij ontdekte dat alle volwassenen van de indiaanse gemeenschap reeds gedoopt waren alsmede vijftig van de tweehonderd slaven. Het is dus niet ondenkbaar, aldus Lampe, dat de slaven gedoopt waren door indiaanse lekeleiders. Dit doet vermoeden dat onderdrukten geëvangeliseerd werden door onderdrukten.

Op de vraag of er dwang stond achter het besluit van de slaven om zich te laten dopen, geeft Lampe als antwoord dat de slaven mogelijkerwijs de indruk kregen dat zij als katholiek vrije mensen konden zijn in de naburige Spaanse kolonie. Als bewijs voert hij aan, dat een pater T. ten Oever uit Curaçao werd verbannen omdat hij doopbewijzen gaf aan volwassen slaven. Waarschijnlijk gebruikten de slaven de documenten om in de Spaanse kolonie hun vrijheid te krijgen.

DRIE NIVEAUS

In navolging van J. Hartogs beschrijving gaat Lampe in op de rol van de protestantse gemeenschap op Curaçao en de gesegmenteerde Curaçaose samenleving onder de kop: Protestant en blank. Het was maatschappelijk gezien een onmogelijkheid om de slaven als broeders en zusters in de Here te beschouwen. De lucratieve slavenhandel zou immers de heren die de macht in handen hadden en van wie de gereformeerde gemeente afhankelijk was, in flagrante tegenspraak hebben gebracht met het heilig evangelie. Zo ontstond er een onderscheid tussen twee klassen op drie niveau's: sociaal (slaaf-meester), raciaal (zwart-wit) en zelfs op godsdienstig niveau (katholiek-protestant).

In een vierde punt vergelijkt Lampe ook de missionaire situatie van Curaçao met de rest van het Caribisch gebied, maar in het bijzonder met Suriname in de periode van de slavernij, waar plantage-eigenaren tegen de christianisering van de slaven waren met het argument dat de Bijbel het verlangen naar vrijheid in de slaven zou opwekken.

ONDER CONTROLE

De emancipatie in 1833 in de Engelse koloniëen was direct van invloed op de politiek van de Nederlandse regering, omdat Suriname grensde aan Brits Guyana. Er ontstond een grote vraag naar arbeidskrachten en het plantage-systeem raakte in economische crisis. Daarom besloot de Nederlandse regering de emancipatie in de Nederlandse koloniëen uit te stellen. Men wil de Suriname als plantage-kolonie niet opofferen. De economische belangen waren van doorslaggevende betekenis.

Onder invloed van de strijd van de slaven om hun vrijheid, zoals stakingen op Sint Maarten en de opstand van de slaven op Sint Eustatius kreeg het missiewerk op Curaçao en in Suriname in de negentiende eeuw een politieke functie, namelijk de slaven onder controle te houden wegens het uitstel van de emancipatie in de Nederlandse koloniën.

De draad over het uitstellen van een proces pakt Lampe weer op in punt 11 van zijn bijdrage onder de kop Nederlands kolonialisme na 1992. Daarvoor bespreekt hij nog de slaven-revolutie van 1795, het verbod op de slavenhuwelijken, de katholieke kerk na 1863, de charismatische beweging, het syncretisme (waarbij de Afro-religieuze beleving samengaat met christelijke elementen) en de rest van de geschiedenis van 1771 tot 1990.

Kan er reeds nu al sprake zijn van Nederlands kolonialisme na 1992? Lampe: 'Het aanbod van de Nederlandse regering in 1990 dat de Nederlandse Antillen en Aruba indien zij dat wensen, deel kunnen blijven uitmaken van het koninkrijk is een onderbreken van het dekolonisatieproces voor onbepaalde tijd'.

Lampe vervolgt: 'Wilde Nederland na 30 mei 1969 zo snel mogelijk af van de Antillen, in het verenigde Europa van 1992 is het voordelig voor Nederland om een opening te hebben via de eilanden in de Caribische Zee. Curaçao is zich sterk aan het ontwikkelen op het niveau van de internationale, financiële handel en zal haar oude functie van handelsscentrum en als brug tussen Europa en het Amerikaanse continent herontdekken. Dit betekent dat er meer vestigingen van het Nederlandse bedrijfsleven te verwachten zijn.

Mede in verband daarmee ambieert de Nederlandse regering een grotere controle op de administratieve huishouding van de Antillen. En ook op politiek niveau zal men meer bemoeienis van Nederland kunnen verwachten. Dus meer Nederlanders zullen aanwezig zijn op deze eilanden en zij zullen weer de hogere functies gaan bekleden.'

NIEUW PROCES

Volgens Lampe blijft het dekolonisatie-proces zo niet alleen onvoltooid, maar wordt er een nieuw kolonisatieproces gestimuleerd vanuit het moederland.

Lampe beëindigt zijn bijdrage met de opmerkingen dat, terwijl de Westerse kerken blijven spreken van vijfhonderd jaar evangelisatie, dit in werkelijkheid betekende dat de ware God aan het zicht werd onttrokken.

Hij vraagt zich af of de schade hersteld kan worden en of het niet hypocriet is om na te denken over het kwaad dat werd aangericht tegen de indianen en de zwarten zonder dat er iets gedaan wordt om hun actuele situatie te verbeteren.

Het boekje is te bestellen door overmaking van minimaal tien gulden op giro 676 ten name van Nederlandse missionaris Oegstgeest, Nederland. De opbrengst is bestemd voor het persoonlijk welzijn van de ruim drieduizend Nederlandse missionarissen, priesters, zusters, broeders en missionaire lekevrijwilligers.

ERIC ILLIS
ARUBA

Een dorp als wereld

ALS DE WERELD een dorp was met duizend inwoners.... dan zouden er 565 Aziaten zijn, 85 Afrikanen, 210 Europeanen, 80 Zuid-Amerikanen, 50 Noord-Amerikanen.

Als de wereld een dorp was met duizend inwoners... dan zouden er 700 niet-blanken wonen en 300 blanken. Er zouden 300 christenen zijn, 159 gekleurd en 141 blank. En er zouden 700 mensen anders geloven of niet geloven

Als de wereld een dorp was met duizend inwoners... dan zouden er 700 mensen niet kunnen lezen of schrijven, 500 zouden er hongerig of onvoldoende gevoed naar bed gaan.

Als de wereld een dorp was met duizend inwoners dan zou de helft van het inkomen 'verdiend' worden door 60 mensen en de overige 940 zouden het met de andere helft moeten doen.

Wanneer dit de situatie in ons dorp zou zijn, zou dat ons te denken geven. Maar het is in feite ons dorp- want het is onze wereld en zo groot is die ook weer niet.

Uit VANDAAR, maandblad voor zending, wereldiakonaat en Ontwikkelingssamenwerking)

Paus wil vrede met orthodoxie

■ *BIALYSTOK - Paus Johannes Paulus II (rechts) en bisschop Savan van de Katholiek-orthodoxe kerk (links) gingen voor in de dienst in de Sint Nicolaus kathedraal in Bialystok. Deze orthodoxe kerk is sinds 1948 onafhankelijk en is de op een na grootste kerk in Polen. De paus heeft bij deze gele[...] heid opgeroepen tot het u[...] wereld helpen van alle [...] punten tussen Rome en orthodoxie.*

Een van de eerste Caribische bisschoppen
Mgr. Carter gehuldigd bij zilveren jubileum

KINGSTON - Met grote luister is in de Jamaicaanse hoofdstad het feit herdacht dat een kwart eeuw geleden voor het eerst een Jamaicaan tot het bisschopsambt werd geroepen in de Rooms katholieke kerk. Deze eer viel toen te beurt aan de pater Jezuiet Samuel Emmanuel Carter. Sindsdien is diens naam een begrip geworden in het Caribisch gebied: hij was bijvoorbeeld een der voortrekkers op het gebied van de oecumene en speelde steeds ook een belangrijke rol binnen de Antilliaanse bisschoppen-conferentie.

Het was dan ook begrijpelijk dat talrijke bisschoppen uit de regio het zilveren jubileum mee kwamen vieren Kingston, Maar andere kerkelijke lei[...] waren daarbij aanwe[...]

Vijfentwintig jaar gele[...] werd Samuel Carter SJ [...] Rome benoemd tot hu[...] schop van Kingston [...] zijn orde-genoot mgr Joh[...] McEleney aartsbisschop [...] Hij was een van de e[...] Caribische priesters die [...] bisschop geordend w[...] Nadien volgden tal[...] andere Caribiërs hem [...] bisschop en als aartsbiss[...] In 1970 werd mgr Ca[...] benoemd tot aartsbiss[...] van Kingston. Sinds[...] heeft hij in dit aartsbis[...] leiding gegeven op een op[...] kelijke maar ook liefde[...] wijze, aldus het week[...] Catholic News van Trini[...] Hij heeft zich in dit [...] ontwikkeld tot een der [...] Jamaicaanse figuren [...] alom erkenning kreeg [...] zijn inzet.

BELANGSTELLING

Van hun belangstel[...] gaven bij de viering van [...] zilveren bisschopsjubil[...] blijk de aartsbisschop [...] Kelvin Felix van Castri[...] Anthony Pantin van Po[...] Spain, en de bisschop [...] Richard Lester Guilly SJ [...] jaar, en voorheen biss[...] van Georgetown, Anth[...] Dickson van Bridgeto[...] Donald Reece van St J[...] en Basseterre, die de f[...] preek hield, O. Martin [...] Belize, Lawrence Burke [...] van Nassau, Edge[...] Clarke van Montego [...] Arnold Boghaert CSSR [...] Roseau en Sydney Ch[...] van St George's.

Ook concelebreerde [...] de Vaticaanse zaakgelast[...] in het Caribisch gebied [...] Dominique Rezeau. Ver[...] waren er priesters aanw[...] uit Nassau, Barbados, M[...] tego Bay, St Vincent en [...] ere Caribische eilanden. [...] Anglicaanse zijde was [...] wezig de bisschop van Ja[...] aica Neville de Souza en [...] hulp-bisschop, namens [...] Methodistische bissch[...] Claude Cadogan. Deze kw[...] ook mede namens de vo[...] zitter van de Jamaicaa[...] Raad van Kerken. Tev[...] was nog aaanwezig pa[...] Charles Dufour, de vica[...] generaal van Kingston. [...] de burgerlijke autoriteit[...] was er onder meer aanwe[...] de gouverneur generaal.

Aan de jubilerende bis[...] schop werd een plakette aa[...] geboden met daarop d[...] namen van van alle priesters [...] die in de loop der jaren do[...] mgr Carter tot priester zij[...] gewijd. Dit was een der aan[...] grijpende ogenblikken van [...] de plechtigheid. De viering [...] werd voor de rest geken[...] merkt door groot enthou[...] siasme. Ondanks de duur [...] van de plechtigheid- drie uur [...] leek niemand zich daarom te [...] bekommeren. Het was dan [...] ook voor Jamaica een historische gebeurtenis evenals voor de Caribische kerk in zijn algemeenheid.

LITOUWSE AFZEGGING
Paus wijst abortus af als genocide

RADOM - Paus Johannes Paulus II heeft dinsdag abortus vergeleken met de uitroeiïngspraktijken van de Nazi's. Het doden van ongeboren leven behoort tot de ergste vormen van genocide (volkerenmoord) in deze eeuw, aldus de paus in een preek in Radom op de vierde dag van zijn bezoek aan Polen.

De uitroeiïng van de joden en zigeuners door de Nazi's, de Amerikaanse atoombommen op Hiroshima en Nagasaki en de miljoenen slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Polen en andere landen hebben van Europa een groot kerkhof van onschuldig gedode mensen gemaakt, zei de paus.

Er is echter een nog veel groter kerkhof, namelijk dat van de ongeborenen, van wie zelfs de moeder het gezicht niet heeft gezien. "Welke instantie of welk parlement heeft het recht het doden van onschuldig en weerloos menselijk leven bij wet toe te staan" vroeg de paus zich af.

POLITIEKE STRIJD

In Polen woedt de laatste tijd een politieke strijd over het recht op abortus. De RK kerk steunt een voorstel om abortus onder alle omstandigheden te verbieden. Onder het oude, communistische bewind was abortus toegestaan. Het was de tweede achtereenvolgende dag waarop de paus in scherpe bewoordingen abortus afwees. In Radom vertelde hij een film te hebben gezien die, vlak voor een abortus, in de baarmoeder was opgenomen. Volgens de paus was de ongeboren baby zich bewust van de naderende dood. "Je zag dat dit weerloze menselijk leven tevergeefs trachtte zich te beschermen" aldus de paus, die zei zich geen weerzinwekkender beelden te kunnen voorstellen.

Vorige week zei de Poolse primaat, kardinaal Glemp, dat Polen een vernietigingskamp wordt als abortus toegestaan blijft.

AFGEZEGD

President Vytautas Landsbergis van Litouwen heeft een ontmoeting met paus Johannes Paulus II in Polen afgezegd wegens "de dramatische ontwikkelingen" in Litouwen. Dit heeft de persdienst van het Litouwse parlement via het Poolse persbureau PAP bekend gemaakt. Het Sovjetleger hield maandagavond de belangrijkste openbare gebouwen, waaronder het parlement, in de Litouwse hoofdstad Vilnius enkele uren omsingeld. Landsbergis riep de Litouwers via de televisie op naar het parlement te komen. Velen volgden deze oproep op.

UNIEKE MACHINE KWAM IN KIPPENHOK TERECHT...

Duitser Konrad Ernst Zuse of Amerikaan Howard Aiken?

Wie was de echte uitvinder van de eerste computer?

WIE BOUWDE de eerste computer? Het juiste twoord luidt volgens vele insiders Howard Aiken, erikaan, verbonden aan de Harvard University in ston, met de Mark 1 uit 1944. Maar volgens de itser Konrad Ernst Otto Zuse (Berlijn 1910) is hij de vinder van de eerste werkende, door programma's stuurde computer. En hij heeft daar goede argu-nten voor. Als Zuse gelijk heeft (en daar twijfelt hij en moment aan volgens zijn autobiografie daterend t 1970), dan viel deze maand de vijftigste verjaardag vieren van de eerste werkende computer, de Zuse

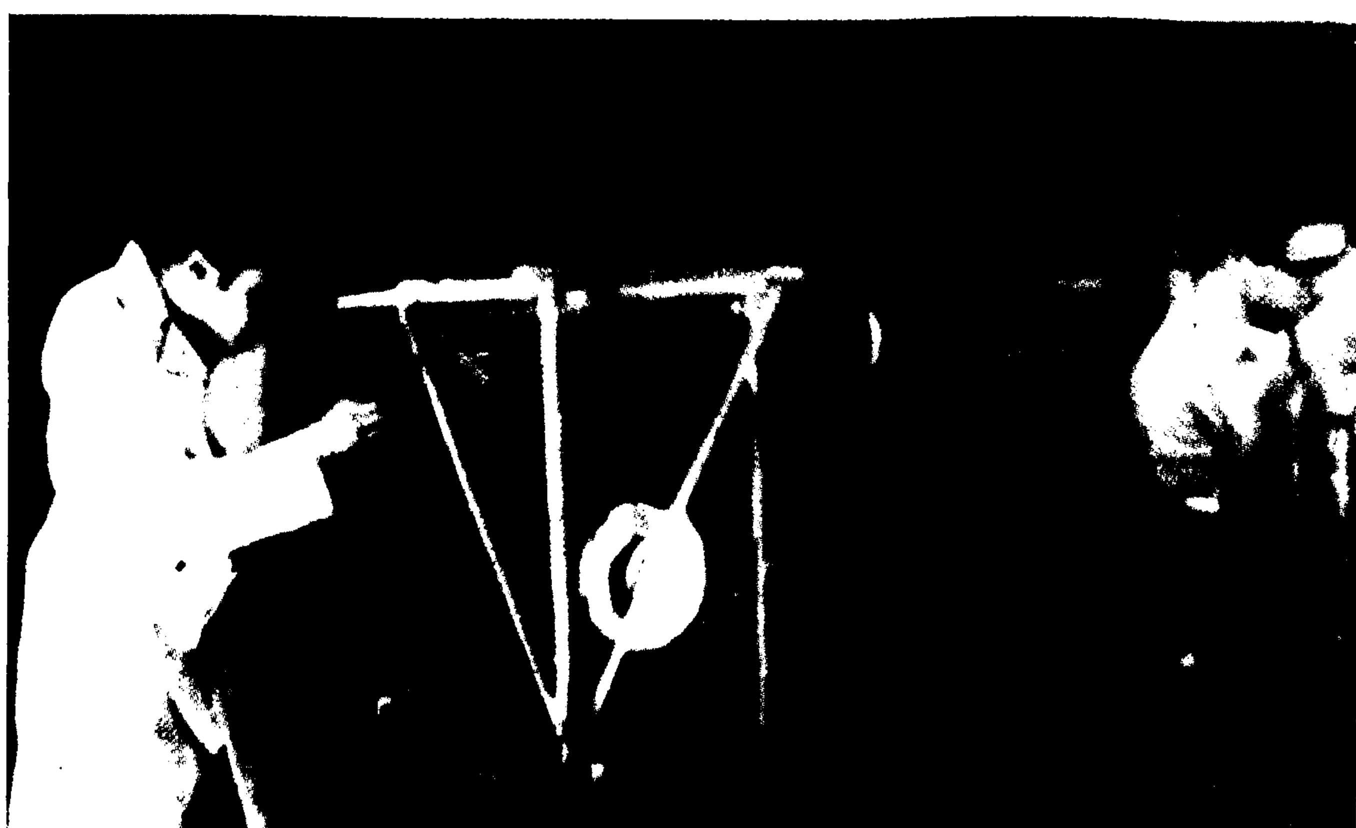
De ingenieur Zuse ver-erde een groot deel van jn loopbaan in een onder-schoven positie. Niet hij, aar de Amerikaan Howad iken, die in augustus 1944 Harvard Mark 1 in wer-g stelde, kreeg immers de am de uitvinder te zijn n de eerste computer die in of meer storingvrij func-neerde. En met de komst n van de eveneens Ameri-aanse ENIAC, de beroemde achine uit februari 1946, izend maal sneller dan se's model Z3 en Aikens ark 1, werd het helemaal loos nog aandacht te schen-n aan een Duitse 'wonder-achine' die alleen in teke-ngen de oorlog had over-efd.

s in 1965, dus bijna 25 ar na de eerste bereke-ngen van zijn Z3, kreeg se enige erkenning in de or Engelsen en Ameri-nen overheerste computer-ereld. De Berlijnse uit-der, die bijna al zijn publi-ties in het Duits schreef, rd tot zijn haast kinder-e plezier beloond met twee ngrijke prijzen de Harry e Memorial Award en Computer Pioneer Award. ar veel groter was Zuse's vreugde toen Howard Aiken hem in 1962 een persoonlijke brief schreef, waarin de Amerikaan toegaf dat het toch niet helemaal duidelijk was wie de eerste programmeerbare computer had uitgevonden. Zuinigjes schreef Aiken aan hem ook in zijn brief dat hij Zuse's aanspraken onder de aandacht zou brengen met interesse in deze zaak. Zuse's tweede *Lebenswerk*, te weten: erkenning van zijn eerste levenswerk, begon een beetje vorm te krijgen.

KUNSTENAAR

Konrad Zuse kwam in 1910 ter wereld in Berlijn als zoon van een Pruissische postbode. Als zeventienjarige schreef Zuse zich in aan de Technische Hochschule Berlin-Charlottenburg. Een aantal maanden studeerde hij machinebouw en architectuur, maar beide studies bleken niet te bieden wat hij had verwacht. Zijn derde studie, weg- en waterbouwkunde, gaf hem meer voldoening, zij het niet op elk vlak. De jonge Zuse voelde zich eerder kunstenaar dan ingenieur, en hij was dan ook ontzet toen hij merkte dat hij ook in deze studie een groot aantal routineberekeningen nodig had. Zuse ontwierp voor eigen gebruik een rekenmachine die een ponstkaart aftastte, voorgeponste getallen rekenkundig bewerkte en het resultaat schreef op een tweede kaart. Nog nooit had de jonge student Konrad Zuse van de Engelsman Charles Babbage gehoord, en toch stond hij al bijna op het punt waarop zijn negentiende-eeuwse voorganger het toneel had verlaten, teleurgesteld als Babbage was over de ontoereikende techniek van zijn Analytical Engine. Samen met zijn studievriend Helmut Schreyer zette Zuse zich aan de bouw van een vrij programmeerbare mechanische rekenmachine. Bij de voltooiing in 1938 vertoonde deze Z1, een meccanobouwsel ter grootte van een Volkswagen, al alle eigenschappen van de computer: de Z1 bestond uit een geheugen, een keuzemechanisme dat geheugenadressen in verbinding bracht met de rekenafdeling, en een controle-eenheid die gevoed werd met ponsbanden. Helaas voor Zuse en Schreyer was het mechaniek, dat was samengesteld uit duizenden wijzertjes en stangetjes, behalve luidruchtig ook gevoelig voor storingen. Maar het tweetal liet zich niet ontmoedigen door het gebrekkige resultaat van hun arbeid, dat niet alleen honderden uren vrije tijd had gekost, maar ook Zuse's woning onbegaanbaar had gemaakt. Een jaar later, in 1939, voerden Zuse en Schreyer de eerste berekeningen uit met de Z2, de opvolger van Z1, die al gedeeltelijk van elektrische elementen was voorzien. Maar deze machine, en vooral het mechanische gedeelte, vertoonde dezelfde kuren als zijn voorganger. Weer liet het duo de moed niet zakken. Het leek Zuse, de ontwerper van het tweetal, echter wel verstandig om de koers nu zo veel mogelijk te verleggen in de richting van de elektromechanica (in elektromechanische processen worden elektrische pulsen omgezet in mechanische bewegingen of omgekeerd. Eenvoudige deurbellen, microfoons, luidsprekers en dergelijke werken volgens elektromechanische principes).

Op 12 mei 1941 was het wèl raak: Zuse kon zijn hoofdsponsor, een Duitse luchtvaartorganisatie, een geheel elektromechanische Z3 laten zien die storingvrij werkte. Hoewel het basisontwerp van deze derde machine niet wezenlijk afweek van die van de twee testmodellen Z1 en Z2, school de vooruitgang in de toepassing van 2600 uiterst betrouwbare elektromechanische relais (schakelaars die twee standen kunnen aannemen, bekend uit de telefoontechniek). Handig was het ook om de input van het toestel te laten verlopen met behulp van filmstroken in plaats van papieren ponsbanden. Zuse en Schreyer konden zo gebruik maken van een simpel motortje uit een filmtoestel om de sterke, al van perforaties voor de aandrijfspoel voorzien stroken met gegevens in te voeren.

Helmut Schreyer (links) en Konrad Zuse bouwen in Zuse's woning aan de volledig mechanische programmeerbare rekenmachine Z1. Het apparaat, voltooid in 1938, ging tijdens de Tweede Wereldoorlog verloren bij een bombardement op Berlijn.

BINAIRE GETALLEN

De Z3 kon eenvoudige berekeningen uitvoeren met getallen in binaire vorm. Binaire getallen worden genoteerd met de cijfers 0 en 1. Het decimale getal 175 bij voorbeeld wordt in binaire code geschreven als 10101111. De rekenregels voor getallen in het binaire stelsel zijn voor machines simpeler dan in het tientallige stelsel. Bovendien kan een cijfer 0 of een cijfer 1 eenvoudig worden gepresenteerd door de stand 'links' of 'rechts' van een relais.

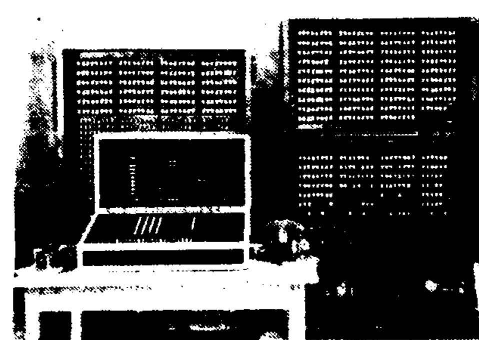
Vermenigvuldigen, delen of worteltrekken kostte de Z3 circa vier seconden per keer. Het niet bijzonder grote, maar wel deugdelijke geheugen kon 64 getallen bevatten, ieder ter lengte van 22 bits (dus maximaal 22 0-en en 1-en lang). Vóór Zuse had nog niemand daadwerkelijk gebruik gemaakt van binaire getallen in programmeerbare rekenmachines. Zuse beweert dan ook de uitvinder te zijn van de eerste werkende programmeerbare computer.

Hoewel de sponsor weinig nut zag in de Z3, zette Zuse zich direct na oplevering van de machine aan de bouw van een grotere versie. Deze Z4, operationeel in het voorjaar van 1945, was het enige model dat Zuse na een halsbrekende tocht uit het reeds omsingelde Berlijn wist te redden. Na een reis per legervrachtwagen (de Duitse autoriteiten dachten aanvankelijk dat de oorspronkelijke afkorting V4 stond voor de nieuwste bestuurbare raket), kwam de machine uiteindelijk terecht in een kippenhok in het Beierse gehucht Hindelang. En toen stond Zuse voor zijn tweede *Lebenswerk*, zijn zoektocht naar erkenning. Hoe kwam het dat Zuse zo lang moest wachten op erkenning en waardering door zijn vakbroeders, ondanks zijn duidelijke kwaliteiten als uitvinder? Ten eerste het wetenschappelijk isolement waarin Zuse tijdens de oorlog verkeerde. Uiteraard kon hij geen kennis nemen van de Amerikaanse vorderingen op zijn vakgebied, maar zelfs van het werk van zijn collega en landgenoot Gerhard Dirks, werd hij om veiligheidsredenen onkundig gehouden.

Om economische redenen kon Zuse dit isolement in de eerste jaren na de oorlog niet doorbreken. Terwijl van Amerikaanse en Engelse zijde de ontwikkelingen op het gebied van *hardware* (de machines in tegenstelling tot de *software*, de programma's) elkaar in hoog tempo opvolgden, zat Zuse in de Beierse Alpen te studeren op een eigen programmeertaal, bij gebrek aan geld en onderdelen om zijn gehavende Z4 weer op te lappen. Dat hij zodoende zijn in de oorlog verkregen oorsprong in hardware niet vast kon houden, behoeft geen betoog.

Ook in theoretisch-wetenschappelijk opzicht liet Zuse lange tijd weinig van zich horen. tot 1962 publiceerde hij slechts mondjesmaat, druk als hij kennelijk was met zijn in 1948 opgericht bedrijf Zuse Ingenieur Buro und Apparatenbau. Toen dit bedrijf, op zijn hoogtepunt zo'n duizend man - na 1964 geleidelijk overging in haden van het Siemens-concern, zette Zuse zich aan een reeks wetenschappelijke artikelen, die echter op één na alle werden geschreven in het Duits, in computerkringen een 'vreemde taal'. Anderen in de wetenschap besteedden eveneens weinig aandacht aan Zuse's pioniersarbeid, vermoedelijk vanwege dezelfde taalbarrière. Pas in 1966 verscheen een Engelstalige beschrijving van het verzameld werk van de Berlijnse ingenieur.

De technische koers die Zuse volgde na 1948, het jaar waarin hij zijn uitvinderswerk hervatte, getuigt ook niet van veel belangstelling voor en contact met zijn collega's. Tot 1955 bouwde Zuse's bedrijfje uitsluitend machines op basis van de oude vertrouwde relaistechniek. De gewezen pionier hield dus vast aan een bekende, maar inmiddels ouderwetse techniek. De concurrentie had immers al direct na de oorlog haar aandacht verlegd naar de aanvankelijk kwetsbare maar zeer snelle elektronica met transistors. Daarmee legde Zuse zich een technische achterstand op die hij nooit meer in zou halen.

Reconstructie (1962) van de Z3 in het Deutsches Museum in München.

Verder valt te wijzen op Zuse's oorlogsverleden. In opdracht van zijn werkgever gedurende de oorlog ontwierp Zuse een apparaat dat volautomatisch metingen verrichte aan gestuurde raketten. Deze S1 was twee jaar lang dag en nacht in bedrijf, tot het in 1944 zelf het slachtoffer werd van een bombardement. Om de machine te kunnen ontwerpen werd Zuse een aantal keren vrijgesteld van actieve militaire dienst; de autoriteiten gingen er daarbij van uit dat Zuse's werk *kriegsentscheidend* was. Maar de voorgaande redenen vallen in het niet bij de twee laatste mogelijkheden. Is Zuse wellicht het slachtoffer geworden van kwaadwillige opzet, of, nog erger voor een wetenschapper, van doodgewone onwetendheid?

In de laatste dagen van de oorlog verkeerde Zuse in het Beierse Hindelang in de nabijheid van Wernher von Braun, de genius achter het Duitse V-2 project. Samen bespraken zij de toekomst: moesten zij zich overgeven of niet? Zo ja, aan wie: aan de Fransen, die de Duitse Alpen naderden, of aan de Amerikanen die zich in Tsjechoslowakije bevonden? Of moesten zij zich losmaken van de wetenschap en onderduiken in een nieuw bestaan als b.v. onopvallend landbouwer?

Von Braun en zijn honderd metgezellen werden uiteindelijk meegevoerd door een Amerikaanse searchparty, een opsporingsploeg die de beste Duitse wetenschappers trachtte te winnen voor westerse belangen. De Amerikanen waren zich bewust van de volgroeide rakettechniek die Von Braun beheerste. Von Braun zou, genaturaliseerd tot Amerikaan, opklimmen tot hoofd van het Apollo-project.

Liet men Zuse verkommeren in zijn luttele kilometers verderop gelegen vluchtoord? Lag het misschien in de bedoeling Zuse *bewust* te negeren, met de kennelijke opzet hem te isoleren en hem daardoor zijn technische voorsprong te ontnemen?

Waarschijnlijker is, dat Zuse het slachtoffer werd van een andere verpletterende werkelijkheid, die der onwetendheid. In de eerste week van mei 1945 werd Zuse's toevluchtsoord ingenomen door twee Marokkaanse compagnieën van het Franse leger. Niemand toonde belangstelling voor Zuse's Z4, die in deplorabele toestand was opgeslagen in een kippenhok. Twee officieren van de Britse geheime dienst, die bij geruchte hadden vernomen van een mysterieus rekenapparaat, bezochten Zuse inspecteerden diens machine, suggereerden dat het apparaat geschikt was voor het opstellen van horoscopen, en vertrokken teleurgesteld.

Kennelijk waren ook de Britten niet in staat het potentieel van de Z4 te onderkennen. Zuse zette zich daarop aan eenvoudige landarbeid bij boeren in de omgeving, om zijn gezin te kunnen onderhouden.

De nu 80-jarige Zuse heeft zijn hele leven getracht erkenning te verwerven van vakgenoten en historici. In stilte vierde hij deze maand de vijftigste verjaardag van *zijn* eerste computer ter wereld.

Ontdekking van astronomen:

Melkweg 'platte koek' van gas en stof

ONS MELKWEG-TELSEL is een platte chijf van sterren, gas en tof. De dikte van deze annekoek' vloeit voort t een soort evenwicht ssen de zwaartekracht n de rotatie van het telsel. Een groep astronomen uit Mexico, Duitsland en Italië heeft nu theoretisch aangetoond dat ook de stralingsdruk van sterren van invloed op de dikte is. Deze stralingsdruk, hoe klein hij ook is, maakt de schijf wat dikker en kan plaatselijk zelfs tot gevolg hebben dat stof en gas uit de schijf worden weggeblazen.

Gas en stof komen in de schijf van het Melkwegstelsel vaak gezamenlijk voor in de vorm van grote wolken. De invloed van de stralingsdruk op zulke wolken hangt in belangrijke mate af van de koppeling tussen gas en stof, dat wil zeggen van de mate waarin er bewegingsenergie van stofjes op gasdeeltjes wordt overgedragen. Gas alleen ondervindt namelijk vrijwel geen druk van sterlicht. De grootte van de druk op stofjes hangt af van hun vorm, grootte en samenstelling en van de golflengte van het sterlicht.

FONTEINEN

Waar de koppeling zwak is bijvoorbeeld bij een zeer geringe gasdichtheid), kunnen de stofjes door de stralingsdruk een grote snelheid krijgen en uiteindelijk zelfs *uit* de schijf van het Melkwegstelsel worden geblazen. Waar de koppeling tussen stof en gas sterk is, geven de stofjes veel bewegingsenergie aan het gas over en zal dit worden meegesleurd. Gas en stof zouden op deze manier in de vorm van een soort 'fonteinen' uit het vlak van het Melkwegstelsel kunnen worden opgeheven: een verschijnsel dat door de astronomen *fotolevitatie* wordt genoemd.

De maximale hoogte van de stof- en gasfonteinen zou behalve de gasstofverhouding afhangen van de lokale intensiteit van het totale sterlicht. Materie die zich boven sterrenhopen bevindt (waarin vele, fel stralende sterren voorkomen), of boven gebieden waarin op grote schaal stervorming plaatsvindt, zou vele honderden lichtjaren buiten het Melkwegvlak kunnen komen. Volgens de astronomen zou met dit mechanisme misschien de waargenomen aanwezigheid van stof en gas ver buiten het Melkwegvlak verklaard kunnen worden. En bij andere sterrenstelsels zou het de filamentachtige structuren kunnen verklaren die vanuit het hoofdvlak over afstanden van vele duizenden lichtjaren buitenwaarts lopen.

System-7 nog gebruiksvriendelijker

Apple op de markt met nieuw systeem

EINDELIJK is het zover. Het nieuwe systeem software voor de Apple Macintosh komt eraan. System 7, zoals dat besturingssysteem heet, is de belangrijkste uitbreiding van de Macintosh software sinds 1984. Onder 'systeemsoftware' en 'besturingssyteem' wordt de basisprogrammatuur bedoeld, die nodig is om een computer te kunnen bedienen. Met die programmatuur kun je geen stuk tekst schrijven of een berekening maken; daar heb je het uiteindelijke applicatieprogramma voor nodig.

Gebruikers die hun Mac *upgraden* naar het nieuwe besturingssysteem, kunnen beschikken over een nog grotere gebruiksvriendelijkheid, maar daarnaast worden ook de mogelijkheden van de computer groter. De software kan gebruikt worden met de meeste van de meer dan 4000 softwarepaketten die voor de Mac beschikbaar zijn. De 'desktop' van het programma, het grafische beeld op het scherm dat de gebruiker ter beschikking staat om allerlei opdrachten uit te voeren, is nog gebruiksvriendelijker geworden. Er is nog maar één manier om iets te starten, te openen of in te schakelen, en dat is door er met de muisaanwijzer naar te wijzen en dubbel te klikken. Ook het installeren van allerlei voorzieningen is heel eenvoudig geworden. De gebruikers beschikken op het scherm over programmaonderdelen die naar behoefte 'open'- of 'dichtgevouwen' kunnen worden, volgens het zogenaamde outline-principe. Fonts, systeemuitbreidingen en regelpanelen kunnen gemakkelijk in gebruik genomen worden door ze met de muis naar de zogenaamde systeemmap te slepen. Er is verder een zeer geavanceerde helpfunctie, die het mogelijk maakt op elk gewenst moment aanwijzingen op het scherm te krijgen, terwijl ondertussen gewoon kan worden doorgewerkt.

Ook de toegang tot de bestanden, vooral ook door meerdere gebruikers gezamenlijk, wordt onder System 7 eenvoudiger. Het intikken of selecteren van een woord of zinsnede is voldoende om een gezocht bestand van de harde schijf te halen. Allerlei bestanden kunnen in een netwerk door verschillende gebruikers worden gedeeld. In zo'n netwerk kan elke gebruiker zijn eigen stukje van het systeem naar eigen inzicht inrichten. De programmatuur is in staat meerdere taken in dezelfde tijd uit te voeren.

Het is dus mogelijk tegelijkertijd een spreadsheet door te rekenen, een ander bestand af te drukken en ondertussen verder te werken aan een nieuw document. Als op een zeker moment de geheugenruimte te klein dreigt te worden voor *multi-tasking*, dan wordt een deel van de harde schijf als uitbreiding van het RAM-geheugen gebruikt.

System 7 werkt op alle Apple Macintosh-computers die zijn voorzien van een werkgeheugen van minimaal 2 Mb en een harde schijf. De besturingssoftware komt in twee versies beschikbaar: voor één of meerdere gebruikers.

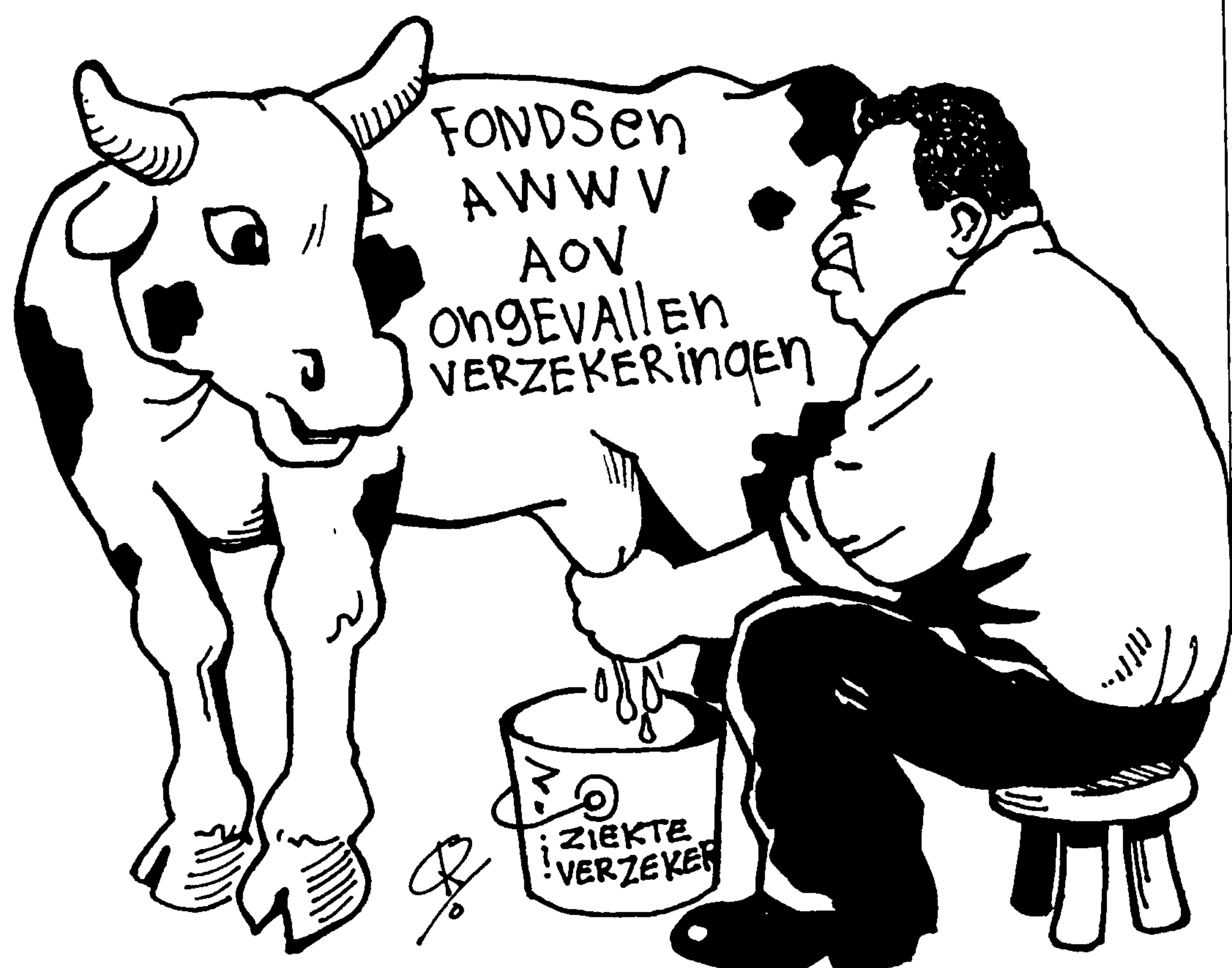
OOK DOS

Toeval of niet, maar ook voor pc's die onder MS-DOS werken komt er een nieuwe versie van de besturingssoftware. Over een aantal weken komt Microsoft met DOS 5.0, een versie die allerlei verbeteringen voor de gebruikers in petto heeft ten opzichte van DOS 4.0, waar nogal wat kritiek op is. De nieuwste versie is veel beter geschikt voor gebruik met de grafische gebruiksinterface Windows. Verder is het geheugenbeheer sterk verbeterd.

ALGEMENE REKENKAMER REAGEERT (2)

SVB moet zelfstandig orgaan worden

Gat van 150 miljoen niet uit lege landskas te dekken

= door Hany Sannen =

IN EEN PRACHTIG gebouw op het Rif zetelt sedert enige jaren De Sociale Verzekerings Bank (SVB), het uitvoeringsorgaan van de sociale wetgeving in de Nederlandse Antillen. Via de Meerjarenplannen werd eindelijk definitief voorzien in de huisvesting van deze belangrijke organisatie. Het gebouw heeft een investering gevergd van f.10.249.948 Nederlandse guldens. Een dikke 9 miljoen Antilliaas dus, waarvan de helft een schenking is van Nederland en de andere helft moet worden terugbetaald, want dat is met een lening gefinancierd.

De Algemene Rekenkamer noemt vijf fondsen waarvan de uitvoering is opgedragen aan de Sociale Verzekerings Bank. Niet vermeld wordt het Cessantiafonds, terwijl de Ouderdomsvoorziening aangemerkt wordt als fonds, maar de kosten hiervan kwamen tot en met 1990 voor rekening van het Land, zodat moeilijk van een fonds kan worden gesproken. Met ingang van 1991 is door de uitbreiding van de A.O.V. met ook 60- en 61-jarigen een einde aan de doelstelling van deze ouderdomsvoorziening gekomen.

Toch raamt de minister van Financiën f.1.700.000 aan uitgaven voor deze regeling in 1991. Dat leidt dus tot een in de begroting ingebouwde meevaller van f.1.700.000 in dit jaar.

Het is eigenaardig dat de Rekenkamer het Cessantiafonds niet vermeldt. Dit fonds bestaat sedert 1983. Aanvankelijk werd elk jaar van elke werkgever in de Antillen voor elk personeelslid op 1 januari van het dienstjaar fl.30,- en later fl.40,- geheven. Hiermee werd een forse spaarpot opgezet die jaarlijks ongeveer een miljoen gulden groter wordt zonder dat daartoe nog enige aanleiding bestaat.

De cesantiaregeling voorziet in een uitkering aan werknemers die jarenlang in een bedrijf werkzaam zijn geweest en die zonder hun toedoen werkloos worden en niet naar rato van hun diensttijd een ontslaguitkering ontvangen. Bij voorbeeld bij een faillissement van de werkgever.

BLOEI

Als er op de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen dus plus minus 50.000 werknemers zijn in actieve dienst en de lands- en eilandsambtenaren, inclusief bijzonder- en openbaar onderwijs vallen er af, dan blijven er 35.000 werknemers over waarvoor wel moet worden betaald, zodat het fonds thans jaarlijks groeit met fl.1.400.000.

Wie het gebeuren in de Antillen volgt, weet dat op Curaçao de bouwonderneming A.B.C. N.V. en de Antem N.V. failliet zijn gegaan en de werknemers van deze bedrijven een beroep konden doen op het Fonds. Aangenomen mag worden dat beide faillissementen samen een kwart miljoen gulden hebben gekost en dat er ook één en ander gaande was op de andere eilanden. Met 400.000 aan claims is deze zaak wel bekeken. En dat houdt dan toch in dat er jaarlijks een miljoen teveel in deze pot komt.

De vakbonden hebben al een gretig oog laten vallen op deze 40 gulden heffing per jaar, waarvan zij best een tientje zouden kunnen gebruiken om het kader van de vakbonden beter te scholen, maar dat is natuurlijk nooit de bedoeling geweest van de cessantiaregeling.

Gelukkig zijn er afwijzende adviezen van Sociaal Economische Raad en de Kamer van Koophandel op deze vakbondsvisie. Meer voor de hand liggend is toch dat deze jaarlijkse bijdrage per werknemer wordt verlaagd van f.40,- naar f.20,-, of f.15,- of f.10,-. Elk jaar komen wel enkele grote faillissementen voor, zoals bij voorbeeld de A.L.B.O. of Henderson. Het moet mogelijk zijn de gemiddelde kosten per jaar te berekenen en de premieheffing daarop af te stemmen.

WANBEHEER

De ziekte- en ongevallenverzekering bestaan al vele jaren en in 1960 zijn de A.O.V. en de A.W.W.V. ingesteld, de Algemene Ouderdoms Voorziening en de Algemene Weduwe- en Wezen-Voorziening. De Rekenkamer rapporteert niet meer over de jaren vóór 1977. Zij bericht wel dat over de jaren 1977 t/m 1983 geen accountantscontrole werd toegepast. Over 1984 en 1985 is wel gecontroleerd maar de accountant heeft zich geen oordeel kunnen vormen omdat de administratieve organisatie en de interne controle niet voldeden aan daaraan te stellen eisen.

De latere jaarrekeningen zijn wel gecontroleerd, maar de Rekenkamer vermeld geen latere gegevens omdat deze rekeningen haar vermoedelijk nog niet hebben bereikt.

In deze aflevering moeten we het dan maar doen met de gegevens die de Rekenkamer vermeldt per 31 december 1985.

Per deze datum is aanwezig in het Ouderdomsfonds f.116.648.000 De Weduwe- en wezenvoorziening heeft reserves voor f.33.815.000 en in de pot voor Ongevallen zit een reserve van f.39.645.000

In totaal derhalve een bedrag van f.190.108.000 en daarvan is geruisloos, probleemloos en gewetenloos - 129.270.000 aangewend door de minister om het tekort van de ziekteverzekering op te vangen waardoor de S.V.B. ultimo 1985 slechts beschikte over f.60.838.000.

Wat bij de A.O.V. en de A.W.W.V. over is moet gestort worden in een schommelfonds zeggen de wet en de Rekenkamer, maar dat is niet gebeurd. Dat geldt ook voor de andere twee wetten die elkaars tekort mogen dekken als er overschotten mochten zijn, maar je kunt geen 129 miljoen tekort ziektewet dekken met 39 miljoen surplus van de ongevallenwet, want dan mis je altijd nog 90 miljoen gulden.

En dus financieren de overschotten uit het ouderdomsfonds en het weduwenfonds de tekorten bij de ziekteverzekering. Renteloos zegt de Rekenkamer er nog bij. Toch hoeft de S.V.B. maar een briefje te sturen naar de minister van Financiën, want een tekort in enig fonds kan krachtens artikel 21 lid 1 van de Landsverordening S.V.B. door deze bank worden geclaimed bij de Rechtspersoon de Nederlandse Antillen.

ARUBA

En intussen wordt Aruba op 1 januari 1986 een vreemd land, een buitenland met een eigen Sociale Verzekeringsbank. Uit de pot van 61 miljoen hebben zij het hen toekomende aandeel natuurlijk gekregen, maar helaas ontbreken in het verslag van de Rekenkamer de cijfers na 1985.

Het tekort in de ziekteverzekering is natuurlijk nog fors opgelopen in de jaren 1986 t/m 1990. Na 25 jaar zonder verhoging is de ziektepremie nu opgetrokken van 7 naar 7,5% in 1990 en van 7,5 naar 8% in 1991. Het ligt voor de hand dat je met deze kleine premieverhoging de jaarlijkse kostenstijgingen amper op kunt vragen, laat staan iets inlopen op het forse jaarlijkse tekort.

Moet er in de uitgavensfeer niet wat gebeuren? Moeten we weer drie 'carensdagen' instellen, dat wil zeggen dat de eerste drie ziekendagen niet worden vergoed? Gaan de echt zieke werknemers dan lijden onder het gedrag van simulanten die via a.o. (arbeidsongeschiktheid) een paar vrije dagen willen hebben?

Nog een opmerking. Al het hiervoor gegeven cijfermateriaal is volgens het kasstelsel verzameld. Dat wil eenvoudig zeggen dat de gelden die de SVB nog tegoed heeft niet zijn opgenomen in de cijfers.

Op 31 december 1985 had de S.V.B. nog te vorderen van het eilandgebied Curaçao f.758.000
Aruba f.9.601.000
Bonaire f.12.215.000
De Bovenwindse Eilanden f.34.026.000 of in totaal f.56.600.000

Deze vorderingen zijn door de kleine eilandgebieden niet afgedragen A.O.V./A.W.W. premies over reeksen van jaren. Met Aruba zal wel zijn verrekend bij de boedelscheiding met dit eilandgebied maar hoe krijg je die 46 miljoen van de kleine eilanden nog binnen?

FRAUDE

Bij een bedrijf als de S.V.B. met een jaaromzet van ongeveer 150 miljoen gulden, dat is ruim 12 miljoen per maand erin en eruit, gebeurt natuurlijk wel eens wat. In de dit keringsfeer is geknoeid in de administratie, maar deze zaak is nog in onderzoek en de omvang van de fraude moet nog worden vastgesteld.

Als er elke 7 jaar een verslag verschijnt van de Rekenkamer over de landsadministratie dan horen we in elk geval in mei 1998 het vervolgverhaal op deze fraude.

Zodra we 60 worden en we ongeveer 40 jaar premie hebben betaald denken we recht te hebben op ouderdomspensioen. En mocht je pech hebben en vóór je 60ste weduwe worden dan is er een voorziening die deze ramp opvangt.

Kunnen we dan nu ook via de Statenleden eisen dat de minister van Financiën niet de reserves van de A.O.V. en de A.W.W.V. opmaakt door ze uit te keren via het tekort op de ziekteverzekering? Het tekort op de Ziektewet moet door de Rechtspersoon de Nederlandse Antillen worden gedragen en niet stiekem uit de reserves van A.O.V./A.W.W.V. worden gepakt.

Het wordt hoog tijd dat de S.V.B. een volkomen zelfstandig orgaan wordt met eigen personeelsbeheer, eigen invorderingsbevoegdheden en een eigen incasso-administratie. Ze behoeft dan niet langer afhankelijk te zijn van lands- en eilandsontvangers, die de aan de SVB toekomende fondsen niet afdragen.

Uit de begroting van de Nederlandse Antillen blijkt op bladzijde 96 duidelijk dat de Minister van Financiën niet van plan is het tekort op de uitvoering van de Ziektewet te betalen aan de S.V.B., want zowel in 1990 als in 1991 raamt de minister deze uitgave p.m. (pro-memorie) om te onthouden dat hij dat tekort wel moet betalen maar het niet van plan is. Terwijl hij een overschot raamt op de gewone dienst in 1990 f.26.360.800 en f.21.088 in 1991 en het dus in echt betaald moet kun worden.

Natuurlijk kun je het 30 jaar ontstane gat van miljoen gulden van de tewet niet aanvullen uit lege landskas. Die 150 joen zijn een voorzicht raming per 31 december en na het uittreden Aruba in 1986.

Het ligt dus voor de h dat we eenmalig een schommelfonds zul moeten creëren tot en het dienstjaar 1990 daaruit het tekort op de teverzekering eenm dekken. Daarna moeten Staten toch de gretige graaiende handjes van Minister van Financiën halt toe roepen en uitvoe van de sociale wetgev eisen in overeenstemm met de wet.

Opera Impressario op Curaçao

Vervolg van pag. 3

Rob van der Laar. Het is een uniek en interessant experiment op deze wijze te spelen, het is helemaal nieuw voor Curacao. Ik hoop dat het goed uitkomt.'

Hoe pakt u zo'n regie nu aan?
'Als je het script leest krijg je een idee in je hoofd, een idee van de omgeving, het kantoor, posters, e.d. en ook van de mensen, wie waar past. Je weet wat je kan doen met wie. Sommigen hebben een grote affiniteit met het theater. Davelaar bijvoorbeeld ziet het meteen. Ik heb alleen nog niet gerepeteerd met Karen ten Cate. Zij is nog niet aangekomen op Curacao (d.d. 4 juni n.c.), maar zij heeft toneelervaring met dit stuk. Tot nu toe gaat het heel goed'.

Je moet werken met elke persoonlijkheid. Je moet alles motiveren. Hoe ze moeten lopen, hoe ze het toneel moeten oversteken, waar ze naar toe moeten lopen, op welke wijze. Je werkt met elke persoon apart. Regisseren vraagt een heleboel geduld en kennis van het theater. Je helpt de acteur bepaalde dingen te doen. Geeft hem motivatie, vertelt bij alles waarom dit, waarom dat. Alles moet een duidelijk doel hebben. Er is altijd een waarom. Je moet elke persoon in het stuk ook heel goed kennen, je moet in het drama zelf zitten, zodat je de anderen kunt overtuigen. Daarnaast geeft de acteur ook een deel van zichzelf. Als de acteurs hun teksten en hun rol kennen, kun je aan het werk gaan samen met de acteurs en er uithalen wat er in zit'.

OPWINDEND

'Ik vind een opera opwindend. Ik ben erg geflatteerd dat ze mij gevraagd hebben mee te doen met dit stuk van Mozart. Het is weer heel anders dan een gewoon toneelstuk. Ik vind het fantastisch.'

Nu u weer begonnen bent met toneel, gaat u na dit stuk door?
'Ik hoop al heel vlug weer een ander stuk te doen. Dit keer een stuk over een moord met medewerking van het publiek. Er wordt een jury uit het publiek gekozen. Het stuk heet: *The night of january the sixteenth*. Het lijkt me enig om te doen hier op het eiland. Maar dan geen eenmalige opvoering. Ik wil zeker twee opvoeringen. Nu ik weer bezig ben geniet ik er erg van. Ik zei al, het blijft in je bloed zitten'. 'Het begon al als kind, met zingen, dansen en toneelspelen op school en daarna ben ik naar de toneelschool gegaan voor een beroepsopleiding. Het zit in mijn bloed.'

Waarom hebt u het toneel niet eerder weer opgepakt?
'Ik spreek niet genoeg Papiamentu noch Nederlands. Tot nu toe werd alles steeds in die twee talen gedaan. Maar nu met de black-box zijn de mensen meer gewend geraakt aan Engels en kunnen ze het makkelijker volgen.'

...KARIN TEN CATE....

TICA GIEL
...soliste uit Aruba...

Er was laatst een Surinaamse regisseur die een Papiaments stuk regisseerde door een vertaling te gebruiken naast de tekst van de spelers.
'Als ik een stuk regisseer wil ik alles in mijn vingers hebben, helemaal alles, ook de kleine bewegingen, de zinswendingen, alles. Ik zou zo niet kunnen werken. Het doet me denken aan twee presidenten die met elkaar spreken terwijl ze geen van twee elkaars taal verstaan. Alles gaat via tolken. Maar daarbij ligt alles toch al vast van tevoren, zwart op wit. Daar komen geen verrassingen bij voor. Maar zo kun je geen drama regisseren. Nee ik moet het goed kunnen verstaan. Ik vind het heerlijk om het nu weer te doen. Ik geniet ervan.'

Er is weer een opbloei van het toneelleven op Curacao.
'Inderdaad er is meer toneel, het eiland is mooier dan ooit. Er gebeurt ook veel meer dan vroeger. Ik hoop ook dat er meer toeristen komen en wie weet komen die ook naar het theater.'

Jagen op walvissen blijft verboden

REYKJAVIK - Het verbod op de commerciele walvisjacht, dat vijf jaar geleden werd ingesteld, blijft van kracht.
Dit heeft de Internationale Walvisvaart commissie vrijdag besloten op de laatste dag van haar conferentie in de IJslandse hoofdstad Reykjavik. De uitspraak betekent een nederlaag voor de voorstanders van walvisvangst, IJsland, Noorwegen en Japan, die het moratorium op de jacht wilden versoepelen.

Duitse soldaten in de Tweede Wereldoorlog: ingeklemd tussen de eed op de Führer en de oproepen om zich over te geven, compleet met fonetische 'vertaling' van het Engelse 'I surrender'

Der Diensteid der Soldaten der Wehrmacht

Ich schwöre bei Gott diesen heiligen Eid, daß ich dem Führer des Deutschen Reiches und Volkes Adolf Hitler, dem Obersten Befehlshaber der Wehrmacht, unbedingten Gehorsam leisten und als tapferer Soldat bereit sein will, jederzeit für diesen Eid mein Leben einzusetzen.

ZWEI WORTE die 850000 Leben retteten

"EI SÖRRENDER" sagten allein im Westen 850 000 Deiner Kameraden, weil sie einsahen, dass ihre Lage hoffnungslos war.

"EI SÖRRENDER" bedeutete für 850 000 Deiner Kameraden, dass sie aus der Hölle der Materialschlacht in Sicherheit gelangten.

"EI SÖRRENDER" bedeutete für 850 000 Deiner Kameraden, dass sie die Heimat nach Kriegsende gesund und wohlbehalten wiedersehen.

Auch für Dich öffnen ZWEI WORTE den Weg in die Heimat. ZWEI WORTE: "EI SÖRRENDER"

Duitsers weten nog geen raad met deserteurs '39-'45

= door Bert Kokke, Gelderlanderpers =

[TO]EGEGEVEN, het vergt enige verbeeldingskracht. [Maa]r stelt u zich eens even een Irak voor in het jaar [203]5 als een land waarin dictatuur en onderlinge [twi]sten hebben plaatsgemaakt voor een keurige demo[cra]tie naar westers model. In dat jaar 2035 wordt er [doo]r een groep voornamelijk jonge Irakezen geijverd [voo]r de oprichting van een monument ter ere van de [tie]nduizenden, die in de dan twee generaties in het [verl]eden liggende 'moeder van alle veldslagen' zijn [ged]eserteerd en overgelopen. Omdat het mede aan [hen] te danken was dat er een einde kwam aan het [sch]rikbewind van Saddam Hussein.

[Kun]t u zich voorstellen dat er in die gedemocrati[seer]de staat dan fel geprotesteerd zou worden tegen [het] plan, omdat het monument een schandpaal zou [zijn] en een bespotting van de soldaten en oorlogs[sla]chtoffers?

[DE] DUITSE soldaten. Wie [de] *oorlog* heeft meege[m]aakt denkt aan lange [rij]en gezond ogende jonge [ma]nnen, tot de tanden [be]wapend en strijdlustig [z]ingend over *de wereld die [ons] morgen behoort.*

[Er] waren ook andere sol[da]ten. Mannen die niet [wil]den, niet durfden of [hun] leven niet wensten te [g]even voor een verloren [z]aak. Het waren er véél, [m]aar er is in het na[oo]rlogse Duitsland over gez[w]egen. Want deserteurs en dienstweigeraars, nou ja, dat lag daar allemaal een beetje moeilijk.

Moeilijk, neem ik aan. Maar toch was dat precies wat er een paar jaar geleden gebeurde in de Bondsrepubliek, toen het plan werd geopperd om een monument op te richten voor de onbekende deserteur uit de Tweede Wereldoorlog. Twee jaar eerder, toen Norbert Haases *Deutsche Deserteure* verscheen was de discussie al losgebroken. Een onderwerp dat meer dan veertig jaar taboe was geweest, bleek nog altijd vol springstof te zitten.

DEKKING

Het is tot op flinke hoogte te begrijpen. Hoewel het aantal Duitse deserteurs en dienstweigeraars in de Tweede Wereldoorlog enorm groot is geweest- het getal van tweehonderdduizend lijkt reëel- blijft natuurlijk staan dat het overgrote deel van de Duitsers van de betreffende generatie wèl in het leger is gebleven. Eerherstel, in welke vorm dan ook, voor de deserteurs betekent onvermijdelijk dat de oud-soldaten een deel van hun dekking ('ik deed slechts mijn plicht') kwijtraken en gedwongen tot een onaangenaam gewetensonderzoek.

En omdat het hier over Duitsers gaat komt er nog iets bij. Duitsers hechten traditioneel meer dan de meeste andere volkeren aan begrippen als *eer* en *trouw*. En voor vele Duitsers was (is?) het breken van die trouw ondenkbaar, ook toen ze tot de conclusie waren gekomen dat ze een misdadig regiem dienden. Nog een paar jaar geleden vertelden beheerders van het *Bendlerblock* in Berlijn -omgebouwd tot monument voor de officieren die in juli '44 vergeefs probeerden Hitler uit de weg te ruimen -me dat zelfs bezoekende achttienjarigen voortdurend op de proppen komen met zoiets als *maar hoe kan iemand die de eed van trouw heeft afgelegd zoiets doen...*

DERTIGDUIZEND

Maar anderzijds is het bijna onvoorstelbaar dat de deserteurs en dienstweigeraars in nazi-Duitsland, alleen al op grond van de enorme getallen, niet eerder serieus aandacht hebben gekregen. Temeer als men ook het getal bekijkt van degenen die voor hun ontrouw met de dood hebben moeten boeten. Dat getal moet ergens rond de *dertigduizend* liggen, waarvan velen zelfs werden onthoofd. Huiveringwekkend en verbluffend, zeker als men het getal van de Amerikanen in dezelfde oorlog er tegenover zet: één. En die ongelukkige, soldaat Slovik, werd in het begin van de jaren zeventig nog per boek en film gerehabiliteerd.

Haase maakt in zijn studie overigens overduidelijk dat dé deserteur niet bestaat. Hij doet dat aan de hand van een aantal persoonlijke verhalen, die aantonen dat zeer uiteenlopende motieven tot desertie hebben geleid. Vaak waren die motieven strikt persoonlijk: angst, de ontmoeting met een vrouw, enzovoorts, enzovoorts. Maar daarnaast waren er velen die, bijvoorbeeld na de inval in Rusland, kennismaakten met de nazi-terreur en er daarom de brui aan gaven. Niet weinigen deden dat al zeer principieel en zeer vroeg.

Een van hen was de advocaat Martin Gauger, die als sinds 1934 zijn beroep niet meer kon uitoefenen omdat hij weigerde de eed op de Führer af te leggen. In het begin van 1940 wordt hij opgeroepen voor de militaire dienst. Hij weigert, met de motivatie dat hij alleen een oorlog uit noodweer gerechtvaardigd acht en dat er in dit geval daarvan geen sprake is.

Op 6 mei 1940 vlucht hij uit Duitsland door over de Rijn bij Emmerik naar Nederland te zwemmen. Hij wordt door de Nederlandse militaire politie opgepakt en kort na de inval van de Duitsers vrijgelaten. Hij duikt onder in Amsterdam, wordt dan, als hij via Duitsland naar Zwitserland wil vluchten, opgepakt bij Wyler. Op 13 mei 1941 loopt hij door de poort van het concentratiekamp Buchenwald, twee maanden en een dag later wordt hij er vermoord.

Gauger lijkt niet representatief.

'Desertie als bewust politiek verzet was een uitzondering', concludeert de politicoloog Jörg Kammler, maar hij moet zich daarbij noodgedwongen baseren op de bewaard gebleven dossiers van militaire rechtbanken. En voor de rechters staande, durfden maar weinigen eventuele politieke motieven te uiten - en als dat wel gebeurde mag men aannemen dat ze in veel gevallen het dossier niet haalden.

Maar hoe dan ook: het meerendeel van de deserties had een persoonlijke achtergrond òf was het gevolg van de confrontatie met wreedheden. Maar dat neemt niet weg dat het eigenlijk verbijsterend is dat men in het Duitsland van 1991 een beter figuur slaat door te wijzen op een verleden in de Wehrmacht, dan op een geschiedenis als deserteur. Ook als is de overgrote meerderheid van de Duitsers het eens met de stelling dat het een *foute* oorlog was, die nooit gevochten had moeten worden.

RECHTERS

In schril contrast met de bejegening waarop de deserteur-van-toen in de naoorlogse jaren kon en kàn rekenen, staat die van degenen die destijds het ene doodvonnis na het andere velden. Velen van die rechters hebben in het naoorlogse Duitsland moeiteloos carrière kunnen maken als jurist of hoogleraar.

Dat zou nog te verdedigen zijn als de militaire rechtspraak tijdens de Tweede Wereldoorlog een min of meer 'normale' legerzaak geweest zou zijn. Maar niets was minder het geval. De onderzoekers die er zich mee bezig hebben gehouden, zoals Manfred Messerschmidt, rekenen grondig af met de mythe dat de Wehrmacht eigenlijk een heel gewoon leger is geweest dat met de nazi's weinig te maken had. De rechtspraak van het leger, concludeert Messerschmidt bijvoorbeeld, was 'in de praktijk niet meer dan een uitvoerder van het nazi-systeem.'

Dat wordt nog eens extra duidelijk als men de praktijk van de Tweede naast die van de Eerste Wereldoorlog zet. De eerste oorlog was voor de soldaat -jaar na jaar in bloedige loopgraven - nog gruwelijker dan de tweede. Ook in '14-'18 gaven talloze Duitsers er de brui aan, maar er werden in totaal achttien soldaten wegens desertie doodgeschoten, een getal dat schril afsteekt tegen de dertigduizend van '39-'45. Dat verschil is alleen maar te verklaren door het feit dat de nazi-ideologie ook het leger en de leger-rechtspraak doordrenkte.

OP PAPIER

Maar het stond allemaal *keurig* op papier, en wie zich daarop beriep werd niet of nauwelijks lastiggevallen. Een wrange gang van zaken - bijvoorbeeld voor de nabestaanden van de deserteurs die zelfs nog na het einde van de oorlog - 8 mei 1945 -gevonnist en geëxecuteerd werden, omdat er nog geen orders waren binnengekomen om er mee op te houden.

De manier waarop de rechtbanken functioneerden leek als twee druppels water op die van het volksgerechtshof dat de aanslagplegers van de 20e juni vonniste, en waarvan film- en geluidsopnamen bewaard zijn. Rechters die in niets lijken op wat we daar nu onder verstaan. De beklaagden intimiderende en scheldende driftkoppen met overduidelijke bloeddorst. De Noorse Marie Lindgren, die een Duitse deserteur hielp en daarvoor mèt hem voor de rechter kwam, herinnert zich de volgende boutade van een 'rechter':'Je bent minder dan een dier. Tegen een rat zou je u moeten zeggen. Je bent het niet eens waard onkruid te eten te krijgen. Je bent een nietsnuttige duivel, parasiet van de mensheid...'enzovoorts.

Het behoeft geen betoog dat een beroep op angst of (al was het woord in Duitsland nog niet bekend) zoiets als *shellshock* nooit enige sympathie uitlokte. Een soldaat, en zeker een Duitse met een zo Verheven Zaak om voor te vechten, had maar een held te zijn, die zijn eed op de Führer waar moest maken. Alles werd gedaan om hen te vernederen. Zo bepaalde een admiraal nog in 1945 dat deserteurs voor het executiepeloton moesten worden geblinddoekt, ook als ze dat niet wilden. De blinddoek weigeren gold immers als een bewijs van moed, en ook maar de suggestie dat een deserteur over één deugd zou beschikken moest worden vermeden.

De krijgsraden noemden alle deserteurs zonder uitzondering *asocialen*. Er werd zoiets als een *deserteurstype* geschapen, een wezen dat alle slechte eigenschappen in zich verenigde. Het moest aan iedereen duidelijk worden gemaakt dat niemand die niet bereid was voor het nationaal socialisme en de Führer te sterven, van het begin af aan niet kon hebben gedeugd.

Hoe afschuwelijk het ook is wat er in de oorlogsjaren gebeurde, eigenlijk veel schrijnender is het feit dat de *Fahnenflucht* tijdens de oorlog ook in het nieuwe Duitsland met een frons tussen de wenkbrauwen bekeken werd. Talloze verzoeken om uitkering zijn in de jaren vijftig en zestig door rechtbanken in de Bondsrepubliek terzijde geschoven omdat de executie, waarop de aanvragen gebaseerd waren, als *rechtmatig* werden omschreven. Het federale gerechtshof deed in 1964 een uitspraak die elke deserteur en dienstweigeraar met terugwerkende kracht een draai om de oren gaf: *de vraag of een oorlog rechtvaardig of onrechtvaardig is, kan niet aan het oordeel van een individuele burger worden overgelaten.*

Norbert Haase stelt met verbazing vast dat 'links' in de Bondsrepubliek, dat zo vaak in de decennia na de oorlog bewijzen van een onverwerkt verleden boven tafel heeft gehaald, de deserteur altijd links heeft laten liggen. Vanwege het smadelijke aura dat de *plichtverzaker* juist in Duitsland aankleeft? Omdat het woord deserteur onmiddellijk woorden als *lafaard* en *verrader* achter zich aansleept?

Amandel

DE AMANDEL, almendra, wilde amandel — (Terminalia catappa) is een ingevoerde plant. De amandelboom kan een zeer grote hoogte bereiken, tussen 10 en 25 meter hoog (niet bij ons). De horizontale takken groeien in etages. De zeer grote bladeren zijn stevig en staan opeengehoopt aan het uiteinde van de twijgen. Ze zijn spatelvormig (zie figuur). De nerven van deze bladeren zijn lichter van kleur en zichtbaar. De verdorrende bladeren vertonen voor het afvallen prachtige herfstkleuren.

De witte bloempjes staan in lange aren aan het einde van de twijgen in de bladoksel. De eetbare vrucht bevat een amandelvormig zaad, die ook gegeten wordt, maar die niets uitstaande heeft met de amandel die je in de winkels kunt kopen. De amandelboom die we hier kennen is afkomstig uit India. De prikichi en de trupial lusten de vruchten graag. De amandelboom is een goede strandboom, die goed tegen zoutgehalte in de lucht en in de grond kan, daarom zie je deze boom vaak in vele tropische gebieden zoals Caribisch gebied, Zuid-Florida, Zuid en Midden Amerika en Mexico.

Hij groeit vrij snel en heeft een middelmatige levensduur. De boom heeft een diepwortelend systeem (penwortel). De amandelboom is een goede schaduwboom en is zeer ornamenteel, om deze redenen zie je hem in vele tuinen. De bast en de vruchten bevatten 12% looistof. Het hout is hard en is roodachtig van kleur. De afgevallen bladeren kunnen in optimale wijze gebruikt worden voor compost en veevoer (geiten).

De gekleurde bladeren kunnen geperst worden en gebruikt worden voor kunstwerk en handenarbeid op scholen e.d. Een aftreksel van de bladeren zou gebruikt worden tegen hoge bloeddruk (niet noodzakelijk gebruikelijk op Aruba). Vermenigvuldiging geschiedt door middel van zaad en stekken.

'Natuurlijk' beter worden

Even de tanden laten zien

= door K.H. van Eer, Electro-acupuncturist =

DAT ER WEER tandartsen zijn die de ontwikkelingen over de amalgaam-problematiek niet bijhouden, blijkt uit het artikel in de Napa van zaterdag 1 juni geschreven door tandarts Montanari. De heer Montanari heeft het over 'raadplegen van literatuur alvorens een stuk proza te kunnen schrijven'. Indien hij zelf meerdere boeken had doorgelezen dan de twee door hem genoemde, zou hij misschien tot een andere conclusie zijn gekomen. Ik ben in de afgelopen week nog meer in de materie gedoken en heb uit zijn eigen vakgebied en van zijn eigen collega's voldoende materiaal verzameld over het onderwerp. De bioloog Frank Brekelmans heeft een onderzoek gedaan naar de problemen en effecten van chronische amalgaam- en kwikvergiftiging. In dit artikel volgen enkele citaten uit zijn onderzoek, waarbij U zelf uw mening kunt vormen i.v.m. toxiciteit en of allergieën.

Chronische vergiftiging door kleine hoeveelheden kwik noemt men micromercurialisme. Zeer waarschijnlijk zijn kwik en kwikverbindingen zo schadelijk doordat ze de produktie van vrije radicalen (dat zijn stoffen die door oxidatie schade aan cellen en weefsels kunnen toebrengen) kunnen katalyseren.

Dit kan leiden tot degeneratieve ziekten. Dezelfde A.D.A.(American Dental Association), die Montanari in zijn artikel noemt, gaat ervan uit dat bij nieuwe en of oude vullingen na kauwen geen kwikdamp vrijkomt.

De tandarts - Jan Steen, 1651

Dat er kwikdamp vrijkomt is overduidelijk bewezen. De waarden kunnen oplopen tot 2,8 ng (Nanogram: 1 ng = 10 gr.) per liter uitgeademde lucht voor zowel vullingen van 1 week als die van 2 jaren oud. Na 10 minuten kauwen op kauwgom worden de waarden gemiddeld 15 x hoger. In een geval liep dat zelfs op tot 87,5 ng/ltr. Wanneer er veel vullingen in de mond zijn, kan dat in de loop der jaren oplopen tot 500 mg kwik (ingeademd of ingeslikt).

De A.D.A stelt dat tandartsen en patiënten in contact komen met alleen de damp van kwik. Men vergeet het zeer giftige methylkwik die in de darmen wordt omgezet uit kwikionen door de daar aanwezige bacteriën en giten. Volgens de A.D.A. geeft het chronisch inademen van kwikdamp veroorzaakt door tandheelkundige ingrepen geen grotere kans op ziekten of sterfte.

Maar Hg (kwik) en zijn verbindingen in concentraties van enkele mcg/gr weefsel, verstoren de cellulaire functies ernstig. De groei van zenuwweefsel wordt al verstoord bij veel lagere concentraties dan de eerder genoemde. De WHO noemt het centraal zenuwstelsel het meest gevoelige orgaan voor kwikvergiftiging. Van de in Lithouwen onderzochte vrouwelijke tandartsen en medewerkersters bleek 14,4 % steriel te zijn. Een onderzoek in de V.S. heeft uitgewezen dat onder tandartsen en hun personeel het hoogste aantal zelfmoorden voorkomt, het percentage hartaanvallen 50% boven het gemiddelde ligt, het aantal echtscheidingen eveneens 50% boven het gemiddelde ligt en dat vrouwelijk personeel 3,5 maal zo grote kans heeft op steriliteit en miskramen. De laagste concentraties kwikdamp, waarbij symptomen kunnen ontstaan zijn niet precies bekend, maar Stock stelt dat beroepsmatige blootstelling aan 10 tot 20 Ng/ltr al leidt tot symptomen. De World Health Organisation noemt 100 Ng/ltr.

ALLERGIE

Onder tandheelkundige studenten is een onderzoek gedaan naar het aantal personen dat een overgevoeligheid voor kwik en of amalgaam had. Van de eerstejaars studenten reageerde 2% positief op de huidtest, nog voordat ze met hun studie begonnen. Bij de vierdejaars studenten was het percentage reeds 10,8 %. Van de studenten die meer dan 5 jaar oude vullingen hadden, reageerde meer dan 26% positief op de huidtest.

De A.D.A en de N.M.T. schrijven desondanks dat overgevoeligheid zeer zelden voorkomt.

Door een zekere Pleva wordt de huidtest in vele gevallen onbruikbaar gevonden als diagnostisch middel. Een huidtest hoeft geen reactie op de ondrzochte plaats van de huid te veroorzaken, maar kan ook geheel ergens anders een reaktie geven.

Van Amalgaam intoxificaties/allergieën bestaan er gevallen genoeg op te noemen in de praktijk. Maar dit een andere keer.

Volgens tandarts Montanari is het beste en meest overtuigende bewijs dat amalgaam veilig is, het feit dat er in de V.S. per jaar meer dan 100 miljoen amalgaam restauraties gedaan worden. Is de heer Montanari het vergeten of weet hij het misschien niet dat vaak zaken worden verzwegen vanwwege het eigen belang?

Om maar enkele te noemen: de Softenon-affaire, het schandaal met de spaanplaatwoningen in Nederland (waarbij de klachten van een hele wijk niet serieus genomen werden, omdat men pretendeerde dat formadehyde niet toxisch was.)

Ongetwijfeld zullen er onder de Nederlandse lezers enkelen zijn die zich deze affaire herinneren. Ik kan er vier personen noemen die dit in levenden lijve ondervonden.

Er zijn diverse symptomen die kunnen ontstaan bij amalgaam intoxificatie/allergie. Deze kunnen van psychisch/neurologische aard zijn zoals b.v. geheugenverlies, geïiriteerdheid, depressies, verhoogde behoefte aan slaap migraine-achtige hoofdpijnen; problemen aan de ogen zoals netvliesbloeding, zwak gezichtsvermogen, niet in staat te fixeren, droge ogen; aan mond en luchtwegen zoals geïritteerde keel, borstvliesontsteking, verhoogde of verlaagde speekselproduktie, tandvlees ontsteking, ademhalingsproblemen; aan gehoor/evenwicht zoals duizelingen, oorsuizen en overige problemen zoals onregelmatige hartslag, pijnen in linker deel van de borst, lage rugpijn, maag en darm irritaties, misselijkheid, jeuk, dermatitis, allergiesche aandoeningen.

Uit het bovenstaand hoeft U niet de conclusie te trekken dat iedereen met kwik in de mond automatisch ziek is. Dit artikel is geschreven om U duidelijk te laten zien dat er voldoende literatuur ter beschikking is.

Wij zijn in het bezit van maar liefst 31 publicaties over dit onderwerp.

Schaken

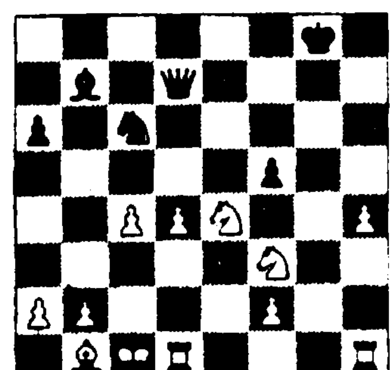

- door Jules Welling =

BIJ HET Euwe Herdenkingstoernooi in Amsterdam, dat in het hoofdkantoor van sponsor de Verenigde Spaarbank werd gespeeld, ging vooral veel aandacht uit naar het duel tussen de in zijn woonplaats spelende Jan Timman en de inmiddels 60-jarige Viktor Korchnoi, want zij moeten het tegen elkaar opnemen in de kwart finale van het kandidatentoernooi, die voor augustus in Brussel op het programma staat.

Het werd een ware slachting. Timman, die zwart had, speelde één zet te laat f5 en kreeg daarna geen kans meer op herstel. Met een aardig stukoffer — 18.-,fxe4 gaat wit vanwege 19.Dxe4 en zwart wordt verpletterd via de witte diagonaal —maakte Korchnoi er snel een einde aan.

Korchnoi vs Timman: 1. c4 e6 2. Pc3 d5 3. d4 Le7 4. Pf3 Pf6 5. Lg5 0-0 6. e3 h6 7. Lxf6 Lxf6 8. Dd2 a6 9. 0-0-0 Pc6 10. e4 dxe4 11. Pxe4 b6 12. h4 Lb7 13. De3 Le7 14. Ld3 Dd7 15. Lb1 Tad8 16. g4 f5 17. gxf5 exf5

18. Thg1 Ld8 19. Pxd6 Dxd6 20. d5 Pa5 21. Pe5 Tde8 22. f4 Te7 23. Dc3 1-0 (1.27/1.30)

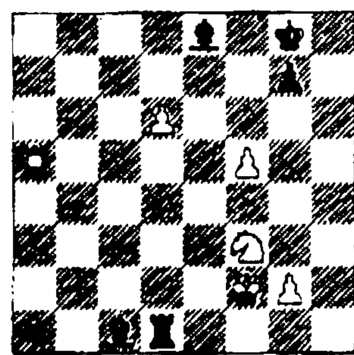
Werk aan de winkel voor Jan Tuinman

Dat is echt van dik hout zaagt men planken. Het toeval wilde, dat beide clubgenoten — Korchnoi en Timman spelen beiden voor Volmac uit Rotterdam, dat dit seizoen voor de zoveelste keer met overmacht kampioen van Nederland werd — binnen twee weken weer tegenover elkaar zaten en wel in het tweede Doekgentoernooi. Dit is een heel apart evenement, omdat het gespeeld wordt op de boot van Harlingen naar het Waddeneiland Terschelling met een speeltempo van vijftig minuten per persoon per partij. Opnieuw had Korchnoi wit en opnieuw ging het mis met Timman. Dit keer zo:

1. c4, e5 2. Pc3, Lb4 3. Pd5, Lc5 4. e3, Pf6 5. b4, Pxd5 6. bxc5, Pf6 7. d4, De7 8. Le2, 0-0 9. Pf3, e4 10. Pd2, b6 11. Pb3, Te8 12. 0-0, Pc6 13. La3, d6 14. cxd6, cxd6 15. Tb1, Lz6 16. Dd2, Dd7 17. Tfd1, Tac8 18. Lxd6, Dxd6 19. c5, bxc5 20. Lxa6, Pg4 21. g3, Dh6 22. L4, Pxd4 23, exd4, e3 24. Lxc8, exd2 25. Lxf4, c4 26. Pxd2, c3 27. Pf1, c2 28. Te1, Kf8 29. Txe8+, kxe8 30. Te1+ en zwart gaf op (1-0).

Deze partijen maken duidelijk dat er voor Timman nog veel werk aan de winkel is, wil hij in Brussel enige kans op succes maken tegen zijn fameuze tegenstander. Anderzijds kunnen zij wellicht heilzaam werken, want van onderschatting zal na deze afstraffingen geen sprake kunnen zijn, mocht dat gevaar al bestaan.

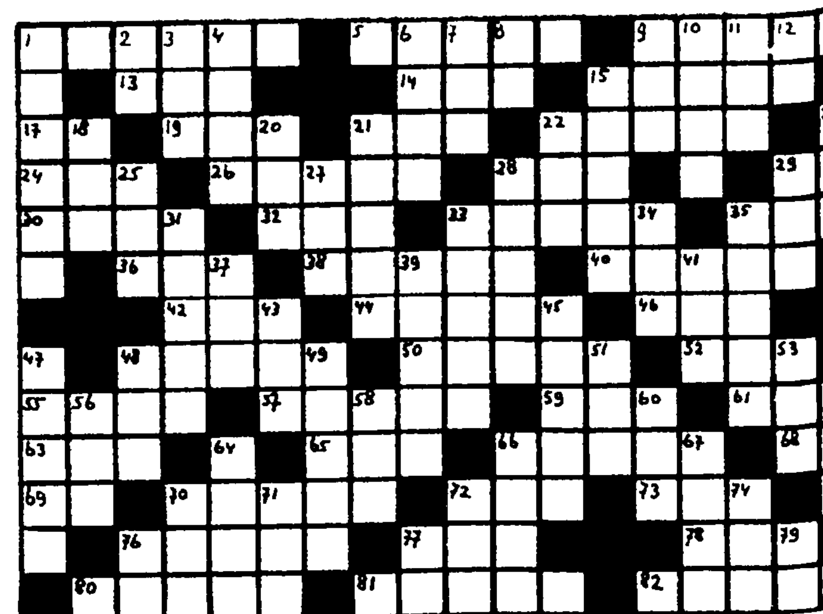
Terug naar het VSB-toernooi in Amsterdam. Zoals in de vorige rubriek gemeld bleven de Engelsman Nigel Short en de Rus Valeri Salov het favoriete koppel wereldkampioen Gary Kasparov en zijn eeuwige rivaal Anatoli Karpov een half puntje voor. Vanzelfsprekend was er buitengewoon grote belangstelling voor het treffen tussen Kasparov en Karpov. In de zesde ronde was het zo ver. Het werd een geweldig spektakel, waarin Karpov langzaam maar zeker de overhand kreeg en op den duur een stuk voor twee pionnen wist te winnen, hetgeen voldoende zou moeten zijn voor de winst. De ex-wereldkampioen staat bekend om zijn verfijnde eindspeeltechniek maar juist nu, in de met veel prestige beladen partij tegen zijn meest gewilde prooi, faalt hij. Zo stond het na de 47-ste van zwart (Karpov).

Kasparov deed hier 48. Ta6 en dat had hem fataal moeten worden. Karpov speelde 48. -, Td5? en de wereldkampioen kwam met de schrik vrij. Veel sterker was geweest 48.-, Lf4, waarna de witte d-pion verloren gaat en de rest een stuk eenvoudiger is. Nu wist Kasparov zich uit de problemen te schwindelen,

f6 g6 50. g4 g5 51. Ta7 Lf4 52. f7 Lxf7 53. d7 Kf8 54. Pg1 Td2 55. Ke1 Td5 56. Ph3 Ld2 57. Ke2 Kg7 58. Ta2 Lc1 59. Tc2 La3 60. Pxg5 Lg8 61. Tc7 Kg6 remise.

KRUISWOORD PUZZE

HORIZONTAAL: 1. Roofdier; 5. Roofdier; 9. Roo dier; 13. Sportterm; 14. Medicijn; 15. Kap van ee mantel; 17. Laatstleden; 19. Bedrog; 21. Wapen; 2 Bestek; 23. Muzieknoot; 24. Orgaan; 26. Edelstee 28. Schoonmaakmiddel; 29. Meer; 30. Ind. genees middel; 32. Voordeel; 33. Familielid; 35. Kleur; 36 Aanwijzend voornaamwoord; 38. Inwendig Fam lielid; 35. Kleur; 36. Aanwijzend voornaamwoord; 38 Inwendig orgaan; 40. Schrijfkosten; 42. Herkauwe 44. Neerslag; 46. Boom; 48. Planeet; 50. Zangster 52. Europeaan; 55. Nors; 57. Eenjarig dier; 59 Mannelijk dier; 61. Schaapkameel; 63. Lof; 65. Ne 66. Bouwmateriaal; 68. Voorzetsel; 69. En andere 70. Tegenwoordig; 72. Speelgoed; 73. Toiletgere 75. Filmfiguurtje; 76. Werkelijk; 77. Stapel; 78 Drank; 80. Hert; 81. Viseter; 82. Roofdier.

VERTIKAAL: 1. Beroep; 2. Nederlandse Spoo wegen; 3. Voorzetsel; 4. Gast; 6. Toegankelijk; 7 Vordering; 8. Inhoudsmaat; 9. Hoogste punt; 10 Vlijt; 11. Ingewanden van een haring; 12. Oud lengtemaat; 15. Kameel; 16. Soort beer; 18 Boogbal; 20. Kledingstuk; 21. Soort muts; 22. De van een vinger; 23. Jongensnaam; 25. Wiel; 27 Stier; 28. Plant; 29. Roofdiertje; 31. Vogelnet; 33 Schoonmaakgerei; 34. Koor; 35. Vlaskam; 37. Lo 39. Rijgsnoer; 41. Scheepstouw; 43. Plaats Gelderland; 45. Edel; 47. Boom; 48. Vlaktemaat; 4 Alleen; 51. Bedorven; 53. Knaagdier; 54. Roofdie 56. Papegaai; 58. Vat; 60. Beroep; 62. Honingdran 64. Verdriet; 66. Drug; 67. Soort slang; 70. Hoende 71. Rivier in Schotland; 72. Slaghout; 74. Vliegtui 76. Het Romeinse Rijk; 77. Motorraces; 79. Thans

WINNAAR VORIGE WEE

Uit het grote aantal inzendingen van dez Ami kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

V. Jesurun
Gr. Davelaarweg #21
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag dag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 11
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Lin

OPLOSSING VORIGE WEE

HORIZONTAAL: 1. Antilope; 6. Merkaton; 12. Are; 14. Dam; 16. Res; 19. Kerspel; 23. Ent; 25. Antiek; 27. Repel; 28. Branie; 29. Ike; 30. Rap; 32. Net; 33. Aai; 34. Epe; 35. Lam; 37. Ob; 39. A.P.; 40. Ton; 42. In; 43. Ploegbaas; 44. Om; 45. Aas; 47. Es; 48. Nr.; 49. Tas; 51. Wel; 53. Pan; 55. Esp; 57. Tui; 59. Ter; 61. Onkies; 62. Stoom; 64. Regent; 65. Leo; 66. Geselen; 68. Vee; 69 Eer; 70. Tel; 72. Afrikaan; 73. Cabotage.

VERTIKAAL: 2. Nestel; 3. La; 4. Ork; 5. Peer; 7. Edel; 8. Ral; 9. Km.; 10. Openen; 11. Prairiewolf; 13. Aspergesoep; 15. Steenmarter; 17. Enk; 18. Berm; 20. Ren; 21. Pet; 22. Brit; 24. Nip; 26. Ka; 28. Ba; 31. Polen; 33. Apart; 36. Ara; 38. Bos; 39. Aan; 41. Oma; 45. Alkoof; 46. Spek; 49. Tien; 50. Stevig; 52. Ene; 54. As; 55. Ets; 56. Pol; 58. Ur; 60. Ene; 62. Sera; 63. Meta; 66. Gea; 67. Neb; 69. E.K.; 71. L.O.

